

”5”
 („BETA”)

VIHKO

Sisältö

107)

β-vihko. Ss. 1—106 (108)

1. Dietzel, Schumpeter, Vogelstein (pari sanaa).
2. — — —
- 3—16. Otteita „Die Bank” aikakauslehdestä, 3—16; 92—103.
17. Arvopaperitilastoa...
- 18—30. Schilder. „Maailmantalouden kehitystendenssit”, I. osa.
- 31—33. Plenge. „Marx ja Hegel”.*
- 34—36. Gerhard Hildebrand. „Teollisuuden etc.”
- 37—39. P. Tafel. „Pohjois-Amerikan trustit etc.”

×	40. Huomautus K. Kautskysta versus imperialismi
---	---

- 41—62. E. Agahd. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”.
62. Ballod. Tilastoa.
63. Otto. Saksalaiset pankit valtameren toisella puolen.
- 63—65. Diouritch. Saksalaisten pankkien ekspansio ulkomailla.
66. Kaufmann. Ranskan pankit.
66. Hegemann. Ranskan pankit.

* Ks. В. И. Ленин. Сочинения, 4 изд., том 38, стр. 388—391 (V. I. Lenin. Teokset, 4. painos, 38. osa, ss. 388—391). Toim.

„β” („beta”) viikon
107. sivu

67. *Hulftegger*. „Englannin pankki”.
Jaffé. Englannin pankit.
Mehrens. Ranskan pankit.
Wallich. Saksan pankkien keskittyminen.
- 68—69. *Zollinger* (kansainvälinen bilanssi) ja *Neymarck*.
 70—74. *Taylor* („Liikkeen johto”).
 74—75. *Seubert*. „Taylorin järjestelmän käytännöstä”.
 76—77. *Gilbreth*. „Liikkeen tutkiminen”.
 78—90. *Jeidels*. „Suurpankkien suhde teollisuuteen”. |||
 91. *Stillich* ja „*Maailmantalous*” (Halle). Kirjoitus.
 92—103. „Die Bank” on käyty läpi kokonaisuudessaan,
paitsi vuosia 1908 ja 1915.

×

NB 103 huomautukset NB ((yleensä rahapääomasta))

104. *Tschierschky*
 105—106+0 **kääntöpuoli**+108. (NB) *Heymann*

×

0 kääntöpuoli NB imperialismikysymyksestä

Kirjallisuusviitteitä: 1. 10. 16. 17. 40. 91. 98
 (ranskalainen).

DIETZEL, SCHUMPETER, VOGELSTEIN

Zürichin kantoninkirjasto.

- Tri *Heinrich Dietzel*. „*Maailmantalous ja kansantalous*”.
 Dresden 1900. (= „Jahrbuch der Gehe-Stiftung”. V osa.)
 { { Ei mitään mielenkiintoista. Pikaisen tutustumisen }
 { perusteella näyttää, että siinä vain väitellään }
 { autarkiaa vastaan maailmantalouden puolesta. }
 { Nil. („Kansallistaminen”) } }

Tri *Joseph Schumpeter*. „*Taloudellisen kehityksen teoria*”. Leipzig 1912.

((Myös *nil*. Nimi pettävä. Pikaisen tutustumisen perusteella näyttää tavallaan „sociologiselta” typeryydeltä. Kenties siihen on palattava, mutta mitä kehitysaiheeseen tulee, *nil*.)

Theodor Vogelstein. „Englannin ja Amerikan rauta- ja tekstiiliteollisuuden organisaatiomuodot”. Leipzig 1910.

Tämä on *ensimmäinen* osa, joka on valtaosaltaan historiaa, melko vähän kiinnostavaa, ja tosiasioiden *lueteloimista*.

Ks. toisesta vihkosta * pikkulainauksia Vogelsteinista.

Franck. „Muutoksia Württembergin maataloudessa”. Väitöskirja. 1902.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

Kirjallisuutta:

? *Johann Huber.* „Työväen osallistuminen pääomallaan brittiläisiin tuotanto-osuuskuntiin ja niiden johtoon”. 1912, Stuttgart. („Baselin kansantaloudellisten tutkimusten” 4. vihko.)

Götz Briefs. „Spriikartelli”. Karlsruhe 1912. („Badenin korkeakoulujen kansantaloudellisten tutkimusten” 7. vihko.)

Curt Goldschmidt. „Saksan kivihiliteollisuuden keskittymisestä”. Karlsruhe 1912.

Julius Wolf. „Nykyajan ja tulevaisuuden kansantalous”. Leipzig 1912. Nil.

J. Lewin. „Venäjän kauppasakepankkien nykyinen asema (1900—1910)”. Breisgaun Freiburg 1912. (Väitöskirja.)

K. Dove. „Talousmaantiede”. Leipzig 1911. („Luonnon ja hengen maailmasta”.)

” ” „Saksan siirtomaiden talousmaantiede”. 1902.

Kurt Schwabe. „Saksalaisessa timanttimaassa”. Berliini 1910. (Etelä-Afrikka ja saksalaisten elinkeinoelämä siirtomaissa.)

Rud. Lenz. „Syndikaattien ja trustien vaikutus kuparimarkkinoihin”. Berliini 1910.

Léon Baretty. „Ranskan maaseutupankkien keskittyminen”. Pariisi 1910. (Artikkelit olivat „*Annales des sciences politiques*’issa”.)

NB

* Ks. tätä osaa, ss. 45—47. *Tolm.*

Gustav Ruhland. „Valittuja artikkeleja”. 1910 (kust. „Maamiesliitto”. Vastustetaan Saksan plutokratiaa!).
A. G. Raunig. „Maatalouden ja teollisuuden välinen tasapaino”. Wien 1910.

Tri *Walther Kundt*. „Valtamerentakaisen kauppamme tulevaisuus”. Berliini 1904. Nil. Jaarittelua.

OTTEITA „DIE BANK” AIKAKAUSLEHDESTÄ

„Die Bank”. „Finanssi- ja pankkialan kuukausijulkaisu”. (3)
 (Kustantaja Alfred *Lansburgh*) 1914, 2. (puolivuosi-
 kerta), s. 1042.

Kauppadepartementin (Lontoon) tiedot tuonnista ja viennistä miljoonissa punnissa:

(*7 kuukautta) (I/I—I/VIII)	Vuosispuoliskot (ensimmäiset)					
	Tuonti			Vienti		
	1912	1913	1914	1912	1913	1914
Englanti.....	296.1	319.7	375.9	225.3	257.1	255.4
Saksa.....	260.6	267.0	269.3	205.4	243.1	249.2
Yhdysvallat*.....	215.3	212.2	237.7	255.6	271.8	245.7
Ranska*.....	192.2	196.4	198.6	149.0	156.4	153.8

(*Ibidem*, s. 713). Kirjoitus „Pankit ja postilaitos”. Pankkien ja esim. säästökassojen välinen raja on muka „yhä enemmän häviämässä”. Pankit *valittavat* sitä. *Erfurtin* kauppakamari puolustaa pankkeja ja vastustaa „postin uusinta ryntäystä rahankiertoon” („postiakkreditivien annon” muodossa). Toimitus huomauttaa, että postiakkreditiivit ovat käytössä vain Saksan valtakunnan puitteissa, jota vastoin pankkiakkreditiivit ovat pääasiassa ulkomaille matkustavia varten ja „loppujen lopuksihan yleisö ei ole olemassa ainoastaan pankkeja varten” (714).

pankit ja posti

tämä
 „ei ainoastaan”
 on mainiota!!!

Kirjoituksessa „Ajatuksia miljardilainasta”, s. 932: „Niillä, jotka ostavat lainaobligatioita, on vapaita varoja,

* Tähdellä merkityjä maita koskevat tiedot ovat ajalta tammi—heinäkuu, muita maita koskevat tiedot ajalta tammikuu—kesäkuu. *Toim.*

muttei useimmissa tapauksissa käteisvarojen muodossa. vaan juoksevan pankkitilin muodossa tai talletuksina säästökassoissa, osuuskunnassa j.n.e. Saksassa näillä laitoksilla on käytettävissään pyörein luvuin 35 miljardia markkaa sellaisia likvidejä varoja, joista omistajat voivat saada noin puolet vapaaseen käyttöönsä heti ja puolet enimmäkseen kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun siitä on ennakolta ilmoitettu” (933).

4) Kysymys on siis omaisuuden *merkitsemisestä* yksityisten henkilöiden tililtä valtion tilille (ja hankkijoille maksettaessa etc. päinvastoin).

Kaikilla lainauslaitoksilla on rahaa hallussaan „korkein-taan 1/2 miljardia”, kun lasketaan „niiden käteisvarojen ja Valtionpankissa olevien talletusten kokonaissumma” (933).

Ranska maksoi v. 1871 5 miljardia sillä tavalla, että niistä maksettiin vain 742.₃ miljoonaa kullassa, hopeassa ja seteleissä ja loput (4248.₃ miljoonaa) *vekseleinä*. (Ranska toipui v. 1870/71 niin nopeasti siksi, että se ei kajonnut valuuttaansa eikä päästänyt liikkeelle liian paljon „katteetomia seteleitä”.)

s. 903 ja seur.: *Alfred Lansburghin „Lontoon syrjäyttäminen maailman selvityslaitok-sena”*.

Varsin hyvä artikkeli, jossa valaistaan Englannin mah-tavuuden *syitä*. Pääsyy: „Englannin kauppavaihdon ja rahankierron ehdoton ylivoima verrattuna kaikkien muiden maiden kaupankäyntiin” (909). „Pyörein luvuin 50%” Saksan kauppavaihtoa suurempi (ibidem). Ja edelleen vielä siirtomaakauppa!!

NB || *„Kolme neljäsosaa maailmankaupasta on Englannin hallussa”* (910)

„tämä merkitsee, että kolme neljäsosaa maailman kai-kista tilityksistä tapahtuu joko suoranaisesti tai välillisesti Englannin kautta” (910).

„Punta on laskuperusteena” „ylivoimaisesti vallassa” vielä *Japanissa*, edelleen Kiinassa, Chilessä, Perussa, Etelä-Persiassa, „suurimmassa osassa Turkkiä” (910)— „englannin kielen taito on hyvin yleistä kauppiaspiireissä” (910).

Ja sitä paitsi Englanti *rahoittaa* tätä maailmankauppaa (pienin korko- $\frac{0}{\%}$; varmin kultakantainen valuutta; 1 punta= $7\frac{1}{3}$ grammaa *kultaa* etc. etc.).

Englannin „valtavat” rahavarat, sen 60 siirtomaapankkia (911) etc. etc.

Pankinjohtaja (Brasilian pankin) *Kämmererin* (saksalaisen) lausunto: (5

(913) „Valtamerentakaisen pankkiliikkeen perustamista varten täytyy olla ennen kaikkea luottoa, akseptoiva pankkiiri Lontoossa.” NB!

s. 912. huom.: „Mitä tulee vaikeuksiin, joita saksalaisilla valtamerentakaisilla pankeilla on markkamääräisten vekselien käytössä Etelä-Amerikassa, vertaa Jaffé, 'Englannin pankkitoiminta', 2. painos, 98—101. 'Frankfurter Zeitung', 29. VIII. 1914; 'Hamburger Nachrichten', 15. IX. 1914” (muut lainaukset sivuutan).

„Näet jokainen maa, joka siirtyy kultakantaiseen valuuttaan ja jolla on, kuten asianlaita on miltei kaikkiialla, suuri englantilainen vekselisalkku kullan asemesta, ei ainoastaan alista ulkomaista maksuliikettään enimmältä osaltaan Lontoon selvityslaitokselle, vaan myös myötävaikuttaa siten välittömästi Englannin rahamahdin lujittumiseen maailmassa; eihän suuren englantilaisen vekselisalkun ainainen omistaminen merkitse käytännössä mitään muuta kuin sitä, että kyseinen maa luovuttaa Lontoon käyttöön huomattavia varoja, jotka Lontoo voi puolestaan käyttää ja todella käyttääkin muiden maiden ulkomaankaupan jatkuvaan rahoittamiseen lujittaen siten valuuttaansa ja omia selvitystoimiaan. Siis punnan kultakannan ansiosta Englannilla on jatkuvasti mahdollisuus palvella luottojärjestelmäänsä omien suurten pääomiensa lisäksi vielä moneen miljardiin markkaan nousevilla vierailta varoilla” (913—914).

Ennen kuin Englanti voidaan syrjäyttää nykyisestä asemastaan, täytyy olla „valtavia rahavaroja ja pieni korkoprosentti” (916). „...Ei ole vain kyettävä antamaan valtaavan paljon rahavaroja, vaan on myös pystyttävä takamaan ehdottomasti sen valuutan vakavuus, joka tulisi Englannin valuutan tilalle, t.s. on oltava aina valmiina maksamaan kullassa.”

6) Siksipä muka „National City Bankin” (Morganin pankin)¹⁰ ja Sveitsin pankkien suunnitelma on „utopiaa”, kun „ne luulevat, ettei tarvita muuta kuin hieman hyvää halua Lontoon syrjäyttämiseksi joko kokonaan tai huomattavalta osaltaan kansainvälisten selvitysten hoidosta,— tavoite, joka tosin on mitä toivotuin, mutta joka voidaan saavuttaa vain ehdolla, että joku muu maa kykenee palvelemaan maailmankaupan etuja suomalla yhtä paljon luottoa, yhtä monia kaupallisia, pankkitointa koskevia ja korkohelpotuksia ja yhtä vakavan valuuttaperustan kuin Englanti soi ainakin ennen sodan alkua maailman kauppavaihdon käyttöön” (920)...

(1914, *marras- ja joulukuu.*) „Sotamenojen kattaminen ja sen lähteet”, *Alfred Lansburghin* artikkeli.

Kirjoittaja lainaa Lloyd Georgea (IX. 1914): „Mielestäni sodan lopputuloksen ratkaisevat viimeiset sata miljoonaa punttaa. Ensimmäiset 100 miljoonaa vihollisemme voivat hankkia yhtä hyvin kuin mekin, mutta viimeisiä 100 miljoonaa he eivät luojan kiitos pysty hankkimaan” (s. 998).

Ja kirjoittaja vastaa, että Lloyd George on erehtynyt. On olemassa neljä lähdettä, joista ne voidaan kattaa: 1) „ensivuoroiset” reservit=käteisvarat (Ranskassa ja Venäjällä niitä on enemmän kuin Saksassa; Englannissa vähemmän. Saksa on siinä suhteessa heikompi). 2) „toisvuoroiset” reservit: lyhyen ajan kuluttua maksettaviksi lankeavat saatavat maailmankaupassa. (Englanti on paljon voimakkaampi: „Jos kohta Englanti on maailman pankkiiri, joka pitää varansa likvideinä, niin Ranska on maailman finanssimies, joka investoi varansa”) (1001). 3) Puhdas tulo maan tuotannosta+4) kuoletukseen (tai kasautumiseen) menevä osa kokonaistulosta. Ja siinä suhteessa me emme ole heikompiä.

Kirjoittaja perustaa tällöin laskelmansa *vientiin*, joka tulee tapahtumaan salaa („salateitse”), mutta ei lopu.

Alhainen vekselikurssi meillä (Saksassa) todistaa (XII. 1914!!!) muka, ettei vienti ole kyllin laajaa eikä vastaa „ulkomaisia menojamme” (1103).

Vrt. s. 1112: „Vasta silloin, kun vienti riittää kat-
tamaan täydellisesti tuonnin ja sotamenoit ulkomailla, NB
kansantalous on todella järjestetty sotakannalle.”

1914, 1 (toukokuu). „300 miljoonan pankki”, A. Lansburghin (7
artikkeli.

„Diskontogesellschaft” nielaisi „Schaffhausenscher
Bankverein” ja kohotti osakepääomansa 300 miljoon-
aan markkaan (s. 415).*

„Todella suuresta saksalaisesta pankista tuli näin ensimmäisen kerran keskittymisprosessin uhri” (415).

„Deutsche Bank” kohotti pääomansa 250 miljoonaan markkaan. Tähän „Diskontogesellschaft” vastasi sulautumalla yhteen „Schaffhausenscher Bankverein” kanssa ja kohotti pääomansa 300 miljoonaan.**

„300 miljoonan markan osakepääomalla siitä tulee toistaiseksi ei ainoastaan Saksan, vaan koko maailman suurin pankki” (422).

„Taistelu hegemoniasta”, joka näytti päättyneen „Deutsche Bankin” voittoon, alkoi nyt uudelleen:

„Muut pankit tulevat seuraamaan samaa tietä... ja niistä 300 henkilöstä, jotka nykyään hallitsevat Saksaa taloudellisesti, jää ajan oloon jäljelle 50, 25 tai vieläkin vähemmän. Ei ole myöskään odotettavissa, että uusiin keskittymisliikke rajoittuu vain pankkitoimintaan. Eri pankkien väliset läheiset yhdyssteit vievät luonnollisesti myös niiden suosimain teollisuus-syndikaattien keskinäiseen lähentymiseen. Syndikaatit samoin kuin suhdannevaihtelut johtavat uusiin yhdistymisiin ja eräänä kauniina päivänä me havahdumme ja ihmettelevä katseemme tapaakin vain pelkiä trusteja; etemme nousee välttämättömyys muuttaa yksityismonopolit valtionmonopoleiksi. Emmekä kuitenkaan oikeastaan voi moittia itseämme mistään muusta kuin siitä, että me soimme asioille vapaan, osakkeiden hieman jouduttaman kehityskulun” (426).*** (Artikkelin loppu.) NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 208. Toim.

** Sama. Toim.

*** Sama. Toim.

„TYTÄRYHTIÖT”, *Ludwig Eschwegen* artikkeli, s. 544 ja seur. (toukokuu 1914).

Vuoden 1912 alussa *suurpankit* ottivat käytäntöön (Valtionpankin painostuksesta) *uuden* kaavan mukaisen tilitaseen. Mutta *tuhannet osakeyhtiöt* julkaisevat edelleenkin lyhyitä („knappe”) tilitaseita menemättä lain vaatimuksia pitemmälle — tilitaseen lyhyys varjelee muka taatusti keittelulta!!! Mutta itse asiassa:

- 8) „Siitä” („tilinpäätösten lyhyydestä”) „on todellisuudessa seurauksena vain se, että muutamat harvat asioita paremmin tuntevat henkilöt voivat rikastua *osakelauman kustannuksella* varsinkin jos tilinpäätösten lyhyyden lisäksi tilijärjestelmäkin on monimutkainen, minkä ansiosta tavallisen osakkaan silmä ei huomaa monia tärkeitä asioita. Johtokunnilla ja niiden hyvillä ystävillä on siitä kaksinkertaista hyötyä: kun liikeasiat sujuvat hyvin, vain ne ovat täysin tietoisia siitä, millaiseksi kurssi kohoaa, ja kun asiointila huononee, ne voivat välttää todennäköisiä menetyksiä myymällä ajoissa osakkeensa.

hyvä
esimerkki!

Niinpä esimerkiksi *Kasselin 'Aktiengesellschaft für Federstahlindustrieta'* pidettiin muutama vuosi sitten eräänä Saksan tuottavimpana liikeyrityksenä. Huono johto vei asiat siihen, että voitto-osingot laskivat muutamassa vuodessa 15%:sta nolnaan. Hallinto oli osakkaiden tietämättä, kuten sitten selvisi, myöntänyt 6 milj. markan lainan eräälle 'tytäryhtiölleen', '*Hassialle*', rajoitetusti vastuuvraiselle yhtiölle, jolla oli nimellispääomaa vain muutama satatuhatta markkaa. Tätä lainaa, joka on melkein kolme kertaa suurempi 'emäyhtiön' osakepääomaa, ei viime mainitun tilinpäätöksessä ilmennyt lainkaan; juridisesti sellainen vaikeneminen oli täysin laillista ja saattoi jatkua kokonaista kaksi vuotta, koska sen kautta ei rikottu ainoatakaan kauppalainsäädännön pykälää. Hallintoneuvoston puheenjohtaja, joka vastuunalaisena henkilönä allekirjoitti harhauttavat tilinpäätökset, oli ja on Kasselin kauppakamarin

!!!

puheenjohtajana. Tästä 'Hassia' yhtiölle annettusta lainasta osakkaat saivat tietää vasta pitkän ajan kuluttua sen jälkeen, kun se oli osoittautunut virheeksi ja kun 'Federstahlin' osakkeiden hinta, sen johdosta, että asioiden tilasta selville päässeet alkoivat niitä myydä, aleni noin 100%. Vasta sitten kun tasemennelmää muutettiin avattiin vastaava tili. Tämä tyypillinen esimerkki tempuillemisestä tilinpäätöksillä, mikä on aivan jokapäiväistä osakeyhtiöissä, selittää meille, miksi yhtiöiden hallinnot ryhtyvät paljon helpommin uskallettuihin liiketoimiin kuin yksityisyrittäjät. Tilinpäätösten uusin laatimistekniikka tekee heille mahdolliseksi riskin salaamisen keskinkertaiselta osakkaalta, sitä paitsi se antaa asiasta eniten kiinnostuneille henkilöille mahdollisuuden vapautua seurauksista sen kautta, että myyvät, tempun epäonnistuessa, osakkeensa aikanaan, kun taas yksityinen yrittäjä vastaa omalla selkänahallaan kaikesta, mitä hän tekee” (545).

NB

(9

„Monien osakeyhtiöiden tilinpäätökset muistuttavat niitä keskiajalta tunnettuja palimpsesteja” (pergamentteja), „joista ensin täytyy pyyhkiä pois kirjoitettu, jotta paljastettaisiin niiden alla olevat käsikirjoituksen todellista sisältöä ilmaisevat merkit” (545)...

Pergamentti, josta alkuperäinen kirjoitus on kaavittu pois ja uusi kirjoitettu sitten sen sijalle.

#

...,Yksinkertaisin ja siitä syystä useimmin käytetty keino tehdä tilinpäätökset läpinäkymättömiksi on se, että yhtenäinen liike jaetaan muutamiin osiin tytäryhtiöitten perustamisen tai näiden siihen liittämisen avulla. Tällaisen järjestelmän edullisuus eri päämäärien — laillisten ja laittomien — kannalta katsoen on niin ilmeinen, että nykyisin ovat suorastaan poikkeuksia sellaiset suuryhtiöt, jotka eivät käyttäisi tätä järjestelmää” * (545—546).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 221—222. Toim.

Tällä tavalla saadaan „niiden operaatiot tietyissä mielessä läpinäkymättömiksi” (ibidem)...

Erittäin näkyvänä esimerkkinä on „*Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft*” (miljardeja tytäryhtiöissä)...

(vrt. 1908. 8. vihko: „Rathenaun järjestelmä”. „*Die Bank*” AEG:n menettelytavoista)

((...Veroja enemmän, sillä niistä (tytäryhtiöistä) menee) erikoisveroja, mutta ovathan sen sijaan liikevoitotkin suurempia ja *salaisuus* turvattu!!...)

|| kirjoittaja kursivoi: „Tytäryhtiöt ovat sinänsä ihan teellinen keino, jonka avulla voidaan laatia objektiivisesti väärä tilitaseita joutumatta ristiriitaan kauppalakikokoelman säännösten kanssa” (549).

....„Ratkaisevaa on se, että uusimman tilijärjestelmän ansiosta käy mahdolliseksi naamioiminen” (ibidem)...

Vielä esimerkki:

„*Oberschlesische Eisenindustrie Aktiengesellschaft*” (ss. 550—551) „osakkuus”-tase=5.2 milj. markkaa.

Millaisia? kirjoittaja saanut tietää epävirallisesti: 60% „*Gleiwitzer Steinkohlengrubenin*” osakkeita (ja tällä yhtiöllä on 20 milj. markkaa velkoja!!)

((Loppu))

0) Ibidem s. 340 (huhtikuu) (Berliinin suurpankit 28. II. 1914). *Berliinin* suurpankkien tilitaseet.

Taseet: 8 pankkia („*Deutsche Bank*”, „*Diskontogesellschaft*”, „*Dresdner Bank*”, „*Darmstädter Bank*”, 28.II. 1914 „*Schaffhausenscher Bankverein*”, „*National-Bank für Deutschland*”, „*Commerz- und Diskonto-Bank*” + „*Mitteldeutsche Kredit Bank*”).

Miljoonaa markkaa	
osakepääoma = 1 140. ₀ milj.	Vararahasto = 350. ₈₂
Vekseleitä j.n.e. = 1 956. ₁₆	Tilapäinen osakkuus = 278. ₂₉
Saatavia = 3 036. ₈₃	Pitempiaikainen osakkuus = 286. ₈₁
Σ kokonaistase = 8 103. ₇₁	

Säästöpankit (1910) (mukaan luettuina postisäästöpankit)¹¹ (s. 446)

	Miljoonaa markkaa		Miljoonaa markkaa
Saksa	16 780	Tanska	603
Itävalta	5 333	Luxemburg	49
Unkari	1 876	Ruotsi	961
Italia	3 378	Norja	570
Ranska	4 488	Espanja	340
Iso-Britannia	4 518	Romania	50
Venäjä	3 019	Bulgaria	36
Suomi	190	Amerikan Yhd.-vallat	17 087
Sveitsi	1 272	Australia	1 213
Hollanti	464	Uusi Seelanti	319
Belgia	830	Japani	662

s. 496: „Emissiotilaston” arvostelua:

(tämä tilasto („Frankfurter Zeitungin” ja „Der Deutsche Oekonomistin” tilastossa on paljon arvioita) on suurelta osaltaan hyvin epätarkkaa, esittää maximumin eikä todellisia tietoja. Osakkeiden liikkeellelasku = saattaa olla velan muuttamista *toiseen* muotoon.

{ Vrt. *tri Hermann Kleiner*. „Saksan emissiotilasto”. Berliini 1914,
ja *M. Marx (väitöskirja)*. „Saksan ja eräiden ulkovaltojen emissiotilasto”. Altenburg 1913.

NB

1914, 1, s. 316 (Lansburghin artikkeli). *Pörssi versus pankit*:

...„Pörssi on jo kauan sitten lakannut olemasta sellainen välttämätön kierron välittäjä, mikä se oli aikaisemmin, jolloin pankit eivät vielä kyenneet sijoittamaan suurinta osaa liikkeellelaskettavista arvopapereista asiakkaittensa keskuuteen.” *

NB

(Maaliskuu 1914) ss. 298—9 „*uusi keskittymisen aikakausi*” (pankkitoiminnassa)—suhdanteiden huononemisen vuoksi etc.

(„Bergisch-Märkische Bank”, tämä 80 milj. omistava reiniäinen yritys sulautuu kohta 35 haaraosastoiseen „Deutsche Bankiin”: 298.)

(11

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 211. *Toim.*

„Jollei näet yhdistyminen teekään aina voimakkaaksi, se ainakin peittää ulkonaisesti monet heikkoudet ja paiseet” (299) — yhtymisen merkitystä koskevaan kysymykseen...

s. 94. „Konkurssitilasto”¹² — sen merkitys suhdanteen arvostelussa.

(„Saksan valtakunnan tilastollisista neljännesvuosikatsauksista”) erikoisesti „vaikeimmat taloudelliset vararikot, t.s. ne tapaukset, jolloin konkurssitavaraston puuttumisen vuoksi ei voitu aloittaa lainkaan konkurssimenettelyä tai jouduttiin se keskeyttämään” (s. 94).

[Ks. taulukkoa s. 61. *Toim.*]

Suurkaupunkien lukumäärä on tänä aikana lisääntynyt 28:sta 48:aan (ja niiden väestö sitäkin enemmän), mutta pahimpien vararikotapausten (konkurssitavaraston puuttumisen vuoksi rauenneiden konkurssien) % oli aikaisemmin keskimääräisesti *pienempi* ja nykyään *suurempi*.

s. 1 (I. 1914), *Lansburghin* artikkelissa („Pulien aiheuttajat”): (NB: Suhdanne).

ergo vuo- ||| „Saksassa suhdanne on jo noin vuoden ajan
desta 1913 ||| *huononnut huomattavasti*”.

vuoden ||| „Nykyisenä aikana ilmenevät monet, jos-
1914 pula ||| kaan eivät kaikki pulan luonteenomaiset piir-
teet”...

„Kohtalokkain pulan aiheuttaja on... edistys”... (11)

Vastustamiskeino? „Tehokkaampi (kuin kartellit) on *trusti*, joka määrätietoisesti joko rauenta tai ostaa kaikki keksinnöt ja parannukset, kuten menettelivät esim. Owensin pullonvalmistuspatentin suhteen suuret saksalaiset lasitehtaat, jotka yhdistyivät eräänlaiseksi tarkoitukselliseksi trustiksi ostaakseen patentin, joka tuntui niistä liian vaaralliselta” (15).*

12)

NB
hyvä esi-
merkki!!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 267. *Toim.*

Minun lisäykstäni		Kaikkiaan Saksan valtakunnassa haettuja selvitettyjä konkursseja						Suurissa kaupungeissa haettuja selvitettyjä konkursseja					
		Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%	Kaikkiaan		%
		niistä peruutettu			konkursseja- raaston puuttu- misen vuoksi raunneita			niistä peruutettu			konkursseja- varaston puut- tumisen vuoksi raunneita		
Riesserin mukaan													
Nousukauden alku	1895	7 111	680	9.6	6 362	395	6.2	1 823	243	13.3	1 724	104	6.0
	1897	6 997	639	9.1	6 077	381	6.3	1 777	251	14.1	1 466	92	6.3
Korkea suhdanne Pulakausi	1899	7 742		8.8									
	1901	10 569		10.9									
Elpyminen	1903	9 627		15.1									
	1905	9 357		17.6									
Amerikan pula	1907	9 855		17.8									
	1908	11 571		19.0									
„Kukoistus- aika” ¹⁾	1909	11 005		21.6									
	1910	10 783		22.2									
	1911	11 031	2 351	21.3	8 092	682	8.1	3 603	1 238	34.3	2 325	220	9.5
	1912	12 094	2 885	23.8	8 356	784	9.4	4 060	1 563	38.5	2 395	241	10.1

¹⁾ „Die Bank”, 1914, s. 5 (I. 1914).

hyvä
estimerkki

Kirjoitus „*Liikennetrusti*” „*Die Bank*” aikakauslehdessä, 1914, 1, s. 89.

On odotettavissa (ehkä lähitulevaisuudessa) Berliinin „Liikennetrustin, t.s. kolmen berliiniläisen liikenneyrityksen — ilmaradan, raitiotien ja omnibussyhtiön välisen etuyhteyden muodostuminen. Että sellainen aie on olemassa, sen olemme tietäneet jo siitä asti, kun tuli tunnetuksi, että omnibussyhtiön osakeenemmistö oli siirtynyt kahden muun liikenneyrityksen haltuun... Voidaan kyllä uskoa niitä, jotka tähän tavoitteeseen pyrkivät, että he toivovat liikenteen yhtenäisen säännöstelyn avulla saavansa sellaisia säästöjä, joista osa voi loppujen lopuksi joutua yleisölle. Mutta kysymystä mutkistaa se, että tämän muodostumassa olevan liikennetrustin takana on pankkeja, jotka halutessaan voivat alistaa monopolisoimansa liikennelaitokset palvelemaan maapalstakauppaetujaan. Vakuuttuakseen siitä, miten luonnollinen tällainen otaksuma on, riittää kun muistaa, että jo kaupungin sähkörautatieyhtiötä perustettaessa kysymyksessä olivat sen suurpankin etupyrymykset, joka oli kannustanut sen perustamista. Tämän liikenneyrityksen edut olivat nimittäin punoutuneet yhteen maapalstakauppojen etujen kanssa ja vieläpä tämä seikka oli olennaisena edellytyksenä mainitun kuljetusliikkeen syntymiselle. Asia oli siten, että tämän radan itäisen linjan tuli ulottua niille maapalstoille, jotka tämä pankki myi sitten kun radan rakentaminen oli jo taattu saaden itse, samoin kuin muutamat Schönhauser Alleen aseman maayhtiön osakkaatkin, tavatoman suurta voittoa...* Yleisesti tunnettuaahan on, että uusien maapalstojen ottaminen käyttöön ja siten myös niiden arvon kohoaminen, käy helpoimmin uusien liikenneteiden rakentamisen avulla.” (Esitetään vielä esi-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 228. *Tolm.*

merkki: ainakin *11 linjaa* kulkee jo Tempelhofiin. Eiköhän se ole liian paljon? Syy: siellä asuu paljon johtajia ja hallintoneuvostojen jäseniä!!! s. 90)... „Liikennemonopolista seuraava asutusmonopoli...”

NB

(13)

„Öljykomedia”. „Die Bank”, 1913, n:o 4 (s. 388).

Mainio kirjoitus, joka paljastaa Saksan öljymonopoli-taistelun olemuksen.

Ennen v. 1907. „Ennen v. 1907 'Deutsche Bankin' öljykonserni oli joutunut kärkevään selkkaukseen 'Standard Oil Companyn' kanssa” (389). Lopputulos oli selvä: „Deutsche Bankin” tappio. Vuonna 1907 sen oli joko luovuttava miljoonaisin tappioin „öljyintresseistään” tai alistuttava. Valittiin viimeksi mainittu ja solmittiin „Standard Oil Companyn” kanssa *sopimus* (joka „ei ollut kovinkaan edullinen” „Deutsche Bankille”). Tämän sopimuksen mukaan „Deutsche Bank” sitoutui „olemaan vahingoittamatta millään tavalla amerikkalaisten etuja”, mutta... sopimus olisi rauennut, jos olisi säädetty laki Saksan öljymonopolista.

NB:
„Deutsche Bankin” ja „Standard Oil Companyn”¹³ taistelu

Mutta sitten *herra von Gwinner* (muuan „Deutsche Bankin” johtajista) ryhtyi *oman* (yksityis-) *sihteerinsä* (Staußin) välityksellä („Die Bank”, 1912, 2, s. 1034) agitimaan monopolin *puolesta!!* Suurpankin koko koneisto pantiin liikkeelle... mutta sotkeennuttiin. Hallitus pelkäsi (vaikka oli jo valmistanut ja esittänyt parlamentille ehdotuksen), *että Saksa ei ehkä saa* ilman „Standard Oil Companya” *öljyä*.

Ks. 1913, s. 736 ja seur.

Tilanteen pelasti sotilaslakiehdotus (3. VII. 1913), joka lykkäsi kysymyksen. „Standard Oil Company” *voitti*, sillä monopoli jäi (toistaiseksi) vahvistamatta. *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 240—241. *Toim.*

NB

„Deutsche Bankin” ja Saksan kamppailu „Standard Oil Company” vastaan.

„Die Bank”, 1913, n:o 8 (elokuva).

Alfred Lansburgh. „Viisi vuotta Saksan pankkien toimintaa”.

Keskittymisen lisääntyminen:

Talletuksia (kaikissa pankeissa, joissa osakepääoma > 1 milj. markkaa) oli

1907/8—6 988 milj. markkaa

1912/3—9 806

+2,8 miljardia +40%

{ 9 Berliinin suurpankkia

{ 48 pankkia, joilla > 10 milj. markkaa pääomaa

57

+115 pankkia, joilla > 1 milj. pääomaa

57 suurpankin talletukset lisääntyivät 2,75 miljardia

Lisäys 5 vuodessa (milj. markkoissa)

	talletukset	osakepääoma	vararahasto
{ kaikki pankit, joilla > 1 milj. pääomaa	+2 818	+390	+148
{ 57 pankkia, joilla > 10 ” ”	+2 750	+435	+153

{ pikku pankeilla absoluuttista vähennystä: yhteensulautumiset etc. }

Kaikkien talletusten prosenttisuhde (s. 728)

NB

	Berliinin suurpankit (9)	muut pankit, joilla pääomaa > 10 milj. markkaa (48)	pankit, joilla 1—10 milj. markkaa (115)	pankit, joilla pääomaa < 1 milj. markkaa
1907/8	47	32,5	16,5	4 100
1910/11	49	33,5	14	3½ 100
1912/13	49	36	12	3 100*

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 204. Toim.

1913, n:o 7, s. 628 ja seur.

„*Valtio ja ulkomaiset lainat*” (Alfred Lansburgh).

Saksan hallitus on kieltänyt ulkomaiset lainat? Mikä sysää pankkeja siihen suuntaan? Se, että ne ovat joutuneet jo „*pinteseen*” (Meksiko, Kiina, Turkki etc. ovat vaarassa joutua vararikkoon).

Mikä on pakottanut pankkeja myöntämään ensimmäisen lainan *sellaisille* valtioille? Rikastumishalu!

„...Kotimaassa ei ole yhtään *Geschäftiä*, joka tuottaisi vaikkapa likipitään niin korkean voiton kuin välitys ulkomaisten lainojen liikkeellelaskussa” (630)... *

 NB
tärkeää

antokurssin ja pankkikurssin välinen ero aina 7—8%; erilaiset ehdot, esim. vakuus—puolen vuoden % „takeeksi” j.n.e. y.m.s.

imperialis-
mikysymyk-
seen!!

Edelleen „suurpolitiikka” (Ranska ja Saksa varsinkin — myöntävät lainaa saadakseen liittolaisia j.n.e.)

Ranska on riippuvainen Venäjältä („Venäjän arvopapereiden kurssin lasku yhdellä prosentilla tulee maksamaan Ranskalle 100 miljoonaa. Yksistään se, että Venäjä uhkaa lopettaa korkojen maksun, merkitsee sen päävelkojalle enemmän kuin kokonaisen armeijakunnan menetys” — s. 633).

hyvin
sanottu!

Kun lainat ovat tällaisia, „tietymätöntä on, kuka kenenkin pillin mukaan tanssii”, *ibidem*.

hyvin
sanottu!

Meksiko (s. 628) on monta kertaa jättänyt sitoumuksensa täyttämättä (täydelliseen vararikkoon joutumatta); mutta sille annetaan, sillä muussa tapauksessa voisi käydä pahemmin!!

„*Kilpailu ulkomaisista lainoista*” (1913, n:o 10, s. 1024 ja seur. Toimituksen artikkelilla).

„Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla on viime aikoina näytelty komediaa, joka on Aristofaneen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset. 22. osa, s. 226. Toim.

piirtimen arvoinen. Kokonainen joukko vieraita maita Espanjasta Balkaneille, Venäjältä Argentiinaan, Brasiliaan ja Kiinaan saakka esiintyy julkisesti tai salaa suurilla rahamarkkinoilla lainapyyntöillä, toisinaan tavattoman itsepintaisillakin. Rahamarkkinat eivät nykyisin ole varsinkin loistavassa tilassa, eivätkä poliittiset näköalat ole vieläkään ruusuisia. Mutta millään rahamarkkinoilla ei uskalleta kieltää lainaa, koska pelätään, että naapuri ehättää edelle, suostuu antamaan lainan ja sen kautta turvaa itselleen tiettyjä vastapalveluksia. Tämän tapaisissa kansainvälisissä kaupoissa tapahtaa melkein aina yhtä ja toista lainantajan hyväksi: kauppasopimusmyönnytys, hiili-asema, sataman rakentaminen, edullinen toimilupa, tykkitilaus" ... (1025). *

„hyö-
ty”

NB

15)

tärkeää monopoleja ja finanssipääomaa koskevassa kysymyksessä; imperialismin „edut”

1913, elokuu, s. 811, kirjoitus „Pankit ja säästöpankit”...

...,Kireä kilpataistelu, joka syttyi jo muutamia vuosia sitten säästöpankkien ja pankkien välillä sen johdosta, että nämä kummatkin niin erilaiset laitokset yrittävät ulottaa toimintansa omaa alaansa kauemmaksi ja tunkeutua toistensa vaikutuspiiriin, askarruttaa edelleenkin kauppakamareitamme.” *Bochumin* kauppakamari vaatii esim. ryhtymään toimenpiteisiin säästöpankkeja vastaan, kieltämään niiltä m.m. vekselien diskonttauksen, juoksevien tilien pidon j.n.e. (sallimalla niiden hoitaa talletus-, sekki- ja siirtotilejä).**

Sama aihe: „Säästöpankkien pankkitoiminta” (s. 1022 ja seur.).

Säästöpankit muuttuvat rikkaiden laitoksiksi: v. 1909 Preussissa oli talletuksia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 235. *Toim.*

** Sama, s. 210. *Toim.*

10.3 miljardia markkaa, joista 4.78 miljardia = $46\frac{1}{3}\%$ talletuksista oli $> 3\,000$ markkaa (15% talletuksista $> 10\,000$ markkaa). Rikkailla on usein > 1 tili. Säästöpankit suorittavat uskallettuja operaatioita (vekseli-, hypoteekki- ja muita), joihin kilpailu pakottaa (joudutaan maksamaan 4 ja $4\frac{1}{4}\%$!!). Ehdotetaan „kielletäväksi”...

!!
haluavat kulkea „takaisin” pieneen kapitalismiin (mutta eivät sosialismiin)

Artikkeli „Suo” (L. Eschwege) (1913, s. 952 ja seur.) tonttikeinottelijain rötöksistä (tonttien myynti hirmuhintoihin, rakentajien vararikkoutuminen, palkatta jääneiden työläisten köyhtyminen etc. etc.). Joukkion pääpukarin Haberlandin pyrkimys monopolisoida „tiedonantotoimitot”, t.s. monopolisoida koko rakennustoiminta. Kuvaavia ovat loppusanat:

„Valitettavasti nykyinen kulttuurikehitys joutanee väistämättömästi siihen, että tuotantovoimat joutuvat yhä enemmän yksityisten voimakkaiden luonteiden käsiin ja näiden monopolistiseen käyttöön. Saksan perustuslain turvaama taloudellinen vapaus on jo nykyään muodostunut monilla taloudellisen elämän aloilla sisällyksettömäksi korulauseeksi. Näissä oloissa lahjomaton, vastuuntuntoinen virkamiehistö on sinä graniittikalliona, joka voi pelastaa voitonhimon tulvivalta nousuvedeltä yhteisen hyvän. Jos tämä kallio huuhtoutuu pois, silloin ei laajinkaan poliittinen vapaus voi pelastaa meitä siltä, että meistä tulee epävapaitten ihmisten kansa*, ja monarkiakin olisi silloin merkitykseltään vain puhtaasti dekoratiivinen” (962).

ha ha!

vainko „olisi”???

NB

tekijällä on teos: „Maa- ja hypoteekkiongelmat”. 1913 (kaksi osaa).

NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 229. Toim.

KIRJALLISUUSVIITTEITA

?? *Eugen Schwiedland*. „Kansantalous ulkomaailman vaikutuksen alaisena” (1913) (1 kruunu). Teemoista ja luvuista: „Siirtomaat ja valtioiden liitto”.

„Von der *Heydtin* siirtomaahakemisto”. (Julkaisija: Fr. Mensch ja J. Hellmann.) 1913 (7. vuosikerta) (16 markkaa). Tietoja (rahataloudellisia) siirtomaiden kaikista pankeista ja osakeyhtiöistä.

? *Leopold Joseph*. „Saksalaisten pankkien kehitys”. Lontoo 1913. Kenties Riesserin kertailemista? vai eikö?

Erh. Hübener. „Saksan rautateollisuus”. 1913 (5.60 markkaa) („Kauppakorkeakoulun kirjaston” 14. osa).

Paul Hausmeister. „Suuryritys ja monopoli Saksan pankkitoiminnassa” (1912). (2 markkaa).

Arthur Raffalovich. „Rahamarkkinat”. 1911/2, Pariisi, 22. osa, 1912/3.
„Compass”. 46. vuosikerta. 1913 (Itävallan rahataloudellinen vuosikirja; II osassa kansainvälistä tilastoa).
Julk. *R. Hanel*.

ARVOPAPERITILASTOA

- 17) „Kansainvälistä tilastoa arvopapereista ja arvopapereiden liikkeellelaskusta”. Tri Zimmermannin „*Bank-Archiv*”. 1912, 1. VII. „Kansainvälisen tilastoinstituutin” julkaisun mukaan (Alfred Neymarck), „irtaimisto”-tilastoa.

Frangeiissa (md. = miljardia frangia).

1. I. 1897—446.3 miljardia.

	1 I 1897	1 I 1901	1 I 1907	(s. 302)
Iso-Britannia	182. ₆	215	125-130	(todellinen omaisuus)
Hollanti —	13. ₆	15		
Belgia.....	6. ₁	8		
1897— Saksa.....	92. ₀	80	60-75	
epä- Itävalta-Unkari	24. ₅	30	20-22	
tarkat Italia.....	17. ₅	17	10-12	
Romania —	1. ₂	1. ₅		
Norja.....	0. ₇	1. ₀		
Tanska —	2. ₇	2. ₂		
(s. 301) Ranska —	80. ₀	135	95-100	
1901— Venäjä.....	25. ₄	35	20- 25	
oikaistu Espanja	—	10		
Sveitsi —	—	8		
Ruotsi ja muut	—	5		
	Σ=446. ₃	Σ=562. ₇		

Amerikan Yhdysvallat	110-115
Japani	5
Muut valtiot	30-35

Miljardit:

1897—446. ₃
1899—460
1901—562. ₇ (342. ₄)
1907—732 (475-514)
1911—815 (570-600) ¹⁴

Sulkeissa olevat numerot = yritys vähentää kaksinkertais-
tumiset ja toistumiset (noin $\frac{2}{3}$ aikaisemmasta) (s. 301)
(„arvopaperit, jotka todella ovat kaupan piirissä ja eri
valtioiden hallussa”).

Ks. s. 68 tässä vihkossa.*

	Summat	(s. 317)
	viisivuotiskausittain	Emissiot miljardeissa frangeissa
Neymarck, XIX osa, II vihko, s. 206	1871/5 —	45. ₀
	1876/80 —	31. ₁
	1881/85 —	24. ₁
	1886/90 —	40. ₄
	1891/5 —	40. ₄
	1896/900 —	60. ₀
	1901/5 —	83. ₇
	1906/1910 —	114. ₁ ***

ks. ss. 68—69
tässä**

* Ks. tätä osaa, s. 121. Toim.

** Sama, ss. 121—123. Toim.

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 230. Toim.

GRUNZEL. „KAUPPA-, MAKSU- JA TALOUSTASE”

Prof. tri Joseph Grunzel. „*Kauppa-, maksu- ja taloustase*”. Wien 1914.

NB ss. 26—29: Lyhyt tiivistelmä *pääoman* vientiä etc. koskevista tiedoista (enimmältään yleisesti tunnettuja tietoja). Ulkomainen pääoma

Itävalta-Unkarissa:	9 809 milj. kruunua (m.m. 4 653 saksalaista ja 3 270 ranskalaista)
Argentiinassa	9 miljardia markkaa
Kiinassa	3 737 milj. markkaa (valtiovelka: rautateissä > 50 milj. <i>puntaa</i> , pankeissa 34)
Japanissa	1 765 ” jeniä (tämä on valtiovelka; tuotantolaitoksissa 33 milj. jeniä)
Kanadassa	1 750 milj. dollaria (m.m. englantilaista 1 050; amerikkalaista 500)
Meksikossa	1 000 ” ” amerikkalaista + 700 englantilaista

SCHILDER. „MAAILMANTALOUDEN KEHITYSTENDENSsit”, I OSA

- 18) Tri Sigmund Schilder. „*Maailmantalouden kehitystendenssit*”. I osa. Berliini 1912. (I osa: „Suunnitelmallinen?! vaikutus maailmantalouteen”).

Otsikkokin on liian laajakäsitteinen ja alaotsikko on suorastaan puijausta, sillä tekijä on erikoistunut tullipolitiikan alalle = sitä suunnitelmallista vaikutusta!!

[Tekijä on kauppamuseon sihteeri.]

s. 4 — Ei ole samaa mieltä Sombartin kanssa (hänen „vientikvootin” alenemisteoriaansa kanssa). Muka: tuo „kvootti” *suurenee*.

s. 6. Protektionismi ikään kuin lievenisi („sen oireita”) vv. 1910—1911.

s. 6 — „Kalliin ajan aiheuttamia levottomuuksia” Ranskassa VIII. ja IX. 1911. *Aikamäärät (NB)*: Wienissä 17. IX. 1911.

27—28. Myös maatalous muka kehittyi (eikä ainoastaan teollisuus), „jopa”: „sogar” (s. 28, 8. rivi alhaalta): „Euroopan teollisuusvaltioissa”. (Tuo „jopa” on mainiota!)

(NB: suhde vastaavuuskysymykseen — onko „maapallon maatalouden ostokkyky” riittävä, s. 27.

28—29. Maatalousosuskuntien kehitys (*Intiassa*: 3498 ja 231 000 jäsentä „The Timesin” mukaan, 27. VII. 1911).

Maatalous kehittyi erikoisen nopeasti *Yhdysvalloissa*.

Samaa voidaan muka odottaa 20. vuosisadalla *Rhodesiassa*,

30: Kanadassa, Sudanissa (Egyptin), Mesopotamiassa

31 — hallitukset kehittävät maataloutta siirtomaissa „saadakseen ostajia teollisuustuotteille”. (Mutta Intiassa (aivan viime aikoihin asti) ja Egyptissä Englanti „jarruttaa” samassa tarkoituksessa *keinotekoisesti* teollisuuden kehitystä.)

35—6 — pelätään perusteettomasti maataloustuotteiden puutetta. Tropiikki ja subtropiikki NB. *Filippiinit*. 74 miljoonasta eekkeristä on viljelyksessä vain 3—5. (Väestöä 27 henkeä neliökilometriä kohti.)

38: „Vieläpä voidaan esittää väite, joka tuntuu eräistä ehkä paradoksaaliselta, nimittäin, että kaupunki- ja teollisuusväestön kasvua saattaa enemmän tai vähemmän läheisessä tulevaisuudessa ehkäistä teollisuuden raaka-aineiden puute paljon pikemmin kuin elintarvikkeiden puute.”

NB

Puutavaran puute: kaikki kallistuu; idem *nahkatavara*; idem tekstiiliteollisuuden raaka-aineet (39).

„Teollisuudenharjoittajien liitot yrittävät saattaa tasapainoon maatalouden ja teollisuuden koko *maailmantalouden* puitteissa; esimerkkinä voidaan mainita vuodesta 1904 alkaen toimiva eräiden tärkeimpien teollisuusvaltioiden puuvillankehruutehtailijain yhtymäin kansainvälinen liitto; ja myös sen esikuvan mukaan vuonna 1910

NB
aika!

- NB || perustettu Euroopan *pellavankehruutehtailijain* yhtymäin liitto." (42) *
valtioiden puitteissa — *sokerijuurikkaan* viljelijöiden ja sokeritehtailijoiden välinen sopimus.
- „Itä-Eurooppa” (taloudellinen ja valtiollinen käsite...) || Maatalouspula, hintojen putoaminen 19. vuosisadan 70- ja 90-luvun välisenä aikana. Syynä — Amerikan kilpailu?+, „*Itä-Euroopan*” ja Intian maanviljelijöiden ahdinkotila (vrt. Engels).
(43—4) „Ainoastaan maataloudellisen osuustoiminnan ja sen ansiosta, että kansanvalistustyö on maaseudulla parantunut, talonpoikien vapautusta koskeva lain kirjain on muuttunut eläväksi todellisuudeksi.”
- hyvin sanottu! ||
- 47: Romanian talonpoikien kapina 1907 (keväällä) esitti heidän asemansa parantamisen kannalta samanlaista osaa kuin vuosien 1905—1907 vallankumous Venäjällä.
- 51: Vain *Uudessa Seelannissa* on sovellettu (19. vuosisadan 90-luvun alusta) „Henry Georgen¹⁵ oppia, brittiläistä maan kansallistamista” „käytännössä” (väestöenemmistö koostuu pienmaanomistajien perheistä)... Australiassa vuodesta 1910 „samoja teitä”...
- NB ||
- 63: *Kartellien* merkitys (dumping ja kartellit 1882—1912 || taistelu vapaakaupan maita vastaan) „noin kolmen vuosikymmenen aikana”...

Englantilaisten protektionismin kannattajien todiste. NB

[NB: Siitä johtuu protektionistinen virtaus *Englannissa, Belgiassa ja Hollannissa*: 67.]

66: *Brysselin* sokerikonventio (5. III. 1902; uusittu 28. VIII. 1907) teki lopun valtion vientipalkkioiden (sokeirin osalta) ja *kartellien* vientipalkkioiden yhdistämisestä.

* Ks. V. I. Lenin. Teokset, 22. osa, ss. 251—252. *Toim.*

72. Äärimmäinen protektionismi lähenee vapaa-kauppaa *siinä suhteessa*, että vaikeuttamalla kotimaista menekkiä (kalliit hinnat) se edistää *ulko-kauppaa* (tuodaan (α) halpaa raaka-ainetta j.n.e.) (myydään (β) ulkomaille, sillä oma väestö köyhtyy). NB

87 — Ei ole muka totta, että „kauppasopimukset” ovat kärsineet „vararikon”...

tullipolitiikan kysymyksistä kirjoittavalla tekijällä on äärettömän paljon tarpeettomia ja ikävystyttäviä yksityisseikkoja; sivuutan ne

98 — Esimerkkejä kauppasopimuksista: maatalousmaa (20) kaipaa huokeita koneita (ja sen kontrahentti halpaa viljaa): Bulgarian tariffi 6/19. III. 1911 — Itävallan ja Saksan sopimus (1905) (kemialliset tuotteet; keinotekoinen indigo j.n.e.)

(99) — molemminpuolisia myönnytyksiä (Saksan ja Portugalin kauppasopimus 30. XI. 1908) etc.

IV luvun alaotsikko, „Tullisodat”:

118 — „esimerkkejä erinäisten tullisotien huomattavasta myönteisestä vaikutuksesta kansainvälisen tavaravaihdon kehitykseen”... Venäjän ja Saksan sota 1893/4,— Ranskan ja Sveitsin 1893/5.

Sveitsin ja Espanjan v. 1906 (kesäkuusta 1. IX. 1906 asti) (johtivat taksojen *pienenemiseen*)

Itävallan ja Romanian (1886—1894)
 ” ” Serbian (1906—1910)

Päättyivät
 sopimukseen
 :1909
 :1910

127. { Tullisotia alkaa olla yhä harvemmin, mutta niiden
 { osaa esittävät uhkaukset, neuvottelut etc.

145. Englannin vapaakauppa nojasi *myös* Englannin *sotilaalliseen* mahtiin (laivasto) ja siirtomaihin.

Tosin 1860-luvulle asti Englannissa suhtauduttiin yleisesti välinpitämättömästi siirtomaiden säilyttämiseen ja lisäämiseen (Englanti luovutti Kreikalle v. 1864 *Joonian saaret* jopa *ilmaiseksi*, ilman poliittisia ja *taloudellisia* palkkioita).

146—8: 1880-luvulta alkaen Englannin siirtomaavaltaukset lisääntyivät. ((Vertaa *Hobsoniin.*)) Englannin vienti omiin siirtomaihin käsittää noin $\frac{1}{3}$ sen koko vientikaupasta; se ei ole vähän ja NB: *tämä* vientikauppa „on varsin edullista”

NB (149) { johtuen: (1) *pääomansijoituksista* siirtomaihin
(2) „*hankinnoista*” siellä („yleiset hankinnat”) (*hyvin tärkeää!!*)
(3) „Suosintatullit brittiläisille valmis- teille siirtomaissa”: (*useimmissa* siirtomaissa)

151: pääomansijoituksia varten on tärkeää myös valtiolta (toimiluvat, kaupungin- ja valtionlaitokset etc.) ja *luottamus*: tässä suhteessa

21) („Imperialismin” tekijöitä)

NB { 151 ..., „palvelee brittiläisiä” (helpottaen investointia) „taru, jota Brittiläisen imperiumin johtavat piirit sekä brittiläinen lehdistö elättävät uutterasti huolimatta Irlannista samoin kuin eräistä toimenpiteistä Intiassa, Egyptissä j.n.e.,— taru erikoisesta *liberaalisuudesta* ja *humaanisuudesta*, joka on muka ollut ominaista brittiläiselle järjestelmälle aina ja kaikkialla”. (Kirjoitettu 1912.)

154: Englannin siirtomaissa ovat niin ikään laajalti käytännössä „siirtomaiden keskinäiset suosintatullit”

((((NB: askel koko imperiumia käsittävää tulliliittoa kohti. *Minun lisäykseni.*)))

Englanti on *todellisuudessa* pitänyt protektoraattinaan *Portugalia*, osaksi Espanjaa (1901—1910),... *Norjaa* (vuodesta 1905)... *Siamia* (1860-luvulta vuoteen 1904; sopimus Ranskan kanssa v. 1904; niiden *yhteinen* protektoraatti)...

„Monet muut tapaukset ovat mielenkiintoisempia ja ehkäpä merkittävämpiäkin kuin aikaisemmin mainitut esimerkit” (Egypti, Sansibar...), „kun subtrooppillisen tai trooppillisen vyöhykkeen puolisivistyneet maat ovat verraten lyhyiden, likimain muutaman vuosikymmenen pituisten väliasteiden kautta muuttuneet tai ilmeisesti muuttuvat todellisiksi Englannin siirtomaiksi. Tässä on kysymys tapauksista, kun *eurooppalainen sivistysvaltio* saattaa todellisuudessa olla pitkän aikaa, kymmeniä ja jopa sato-

jakin vuosia Britannian protektoraattina, vaikkei siltä ainakaan muodollisesti ole riistetty mitään täydellisen suvereniteetin ulkonaisia piirteitä.

Portugali on siitä tunnetuin ja tärkein esimerkki. Espanjan perimyssodan ajoista (1700—1714) alkaen Iso-Britannia asetti miltei jatkuvasti meri- ja väliin maasotavoimiaankin puolustamaan Portugalin eurooppalaisia ja valtamarentakaisia alueita espanjalaisten, ranskalaisten j.n.e. hyökkäyksiltä ja valtausyrityksiltä. Suojelevan Britannian ja suojeltavan Portugalin väliset selkkaukset olivat tiettyssä määrässä perheriitosten luontoisia... sellainen oli esim. Britannian 11. I. 1890 esittämä ultimaatum, jossa vastustettiin Portugalin silloista yritystä yhdistää omin päinsä alueellisesti toisiinsa itäiset ja läntiset siirtomaansa Afrikassa.

(22

Joka tapauksessa Portugali saattaa vain Ison-Britannian avulla säilyttää tosin pienet, mutta sellaiselle pikkuvaltiolle kuin Portugalille merkitykselliset alusmaansa Intian länsirannikolla, Etelä-Kiinassa (Makao) ja Timorin saarella, vaikka maailmanpoliittinen kilpailu on vilkastunut niin kovin juuri Etelä- ja Itä-Aasiassa. Portugalin Itä-Afrikassa on Englannin poliittisen suojelun lisäksi muodostunut eräänlainen tulliliitto Britannian Etelä-Afrikan kanssa”... (sopimus 18. XII. 1901)... „Tämä tulliliitto on muuten osoittautunut toistaiseksi taloudellisesti varsin edulliseksi mainitulle Portugalin siirtomaalle, vaikka se on samalla myös Britannian Etelä-Afrikalle ja sitten Isolle-Britanniallekin arvokas aikaansaannos niin nykyisyyden kuin tulevaisuudenkin kannalta.

Se, että Portugali on ollut todellisuudessa Ison-Britannian protektoraattina yli 200 vuotta kestäneen olemassaolonsa aikana, on ollut mitä edullisinta Englannin kaupankäynnille ja merenkululle”... (sopimus Portugalin kanssa v. 1703)...

„Kuitenkin siitä pitäen kun Iso-Britannia siirtyi rauhanomaiseen vapaakauppaan, se pystyy diplomaattisin tehokeinoin vaikuttamaan Portugalin tullitariffiin tavalla, johon muut maat tuskin kykenevät sellaisillakaan keinoilla kuin kauppahelpotusten myöntämisellä tai tullisodan uhalla. Määrävässä asemassa olevana valtiona Iso-Britannia voi sitä paitsi käyttää erityisen laajalti kaikkia niitä vienti- ja investointimahdollisuuksia, joihin tarvitaan

(23

Portugalin hallituksen myöntämää toimilupaa”... (rautatiet Portugalin Afrikassa j.n.e.)...

„Välillisesti, taaskin Portugalin suojelijana, Iso-Britannia pönkittää paitsi asemaansa Etelä-Afrikassa ja vaikutusvaltaansa Kongon valtiossa myös meriherruuttaan, tuota siirtomaapoliittisen ja maailmanpoliittisen ja taloudellisen mahtinsa kestävä perustaa. Niinpä Portugali antaa brittiläisen laivaston käyttää sodan ja rauhan aikana satamiaan ja saariaan koulutuskeskuksina ja merenkulun väliasemina, kaapelointiin j.n.e.” (159—161)... *

Bismarckin sanonta ||| 169 — Englanti on käyttänyt sodassa Euroopan valtioita „*mainiona jalkaväkenä*” („Bismarckin lausunnon mukaan maailmanpolitiikan ’rotevana tolvanana’”).

170 — Englanti kannatti Belgian eroamista Hollannista (Hollannin, kilpailijansa, „kahtiajakoa”), ettei Lontoon lähettyvillä olisi voimakasta valtiota.

175—6. (*Englannin*) taistelu (pitkä) Persiasta Venäjää vastaan 9. VI. 1908 solmittuun *sopimukseen* asti.

(*Englannin*) taistelu (pitkä) Siamista Ranskaa vastaan 8. IV. 1904 solmittuun *sopimukseen* asti.

178 ja seur. „Britannian maailmanpolitiikan 4 kautta” (niiden määrittely, s. 184):

1) ensimmäinen aasialainen (Venäjää vastaan), noin 1870—1885.

{ 1870 — Venäjän oikeuksien vastustaminen Mustalla merellä.
1885 — sopimus Afganistanin rajoista.

2) afrikkalainen (Ranskaa, osaksi Portugalia ja Saksaa vastaan) noin 1885—1902 (1898 „Fashoda”)

{ 1885 — sopimus Kongosta: „riippumattomuus” (Englanti aikoi nielaista)
1902 — buurisodan loppu

3) toinen aasialainen (Venäjää vastaan): noin 1902 — 1905.

{ Sopimus Japanin kanssa 1902. Japanin ja Venäjän sota 1904/5

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 264. Toim.

- 4) „eurooppalainen” (Saksaa vastaan) noin 1903
 — („saksalaisvastainen”) *

1903: hankauksia Bagdadin rautatien vuoksi.

194: Brittiläisen imperiumin (ja sen siirtomaiden) osalle tulee: „ $> \frac{1}{4}$ maailman kauppavaihdosta” (viittaus II osaan, liite IX)

(24)

vähän: vrt. Lansburgh: $\frac{3}{4}$ **

214. Buharinin taulukko + Japani? + Portugali (216) — 2.₁₈ neliökilometriä — 13 milj. asukasta.

220. Reunamaat ovat usein erikoisasemassa (tullin kannalta) (matkat ovat liian pitkiä jopa nykyaikaisenkin tekniikan kannalta katsoen).

— Venäjän Itä-Siperia

— Amerikan Filippiinit j.n.e.

226. Venäjän kuusi „erikoista talousaluetta”: 1) Puola („vienti Venäjälle” puolalaiset sanovat); 2) etelä; 3) Arhangeli; 4) Ural; 5) Moskova; 6) Baltian maat (+Suomi).

237 ...v. 1911 „ilmeni” pyrkimys muodostaa „Suur-Kolumbia” Etelä-Amerikan pohjoisosaan |||| NB
 Yhdysvaltojen vastapainoksi.

237 ja muualla. Maailman nykyisten jättiläisvaltojen yhdistyminen yhdeksi taloudelliseksi kokonaisuudeksi on muka „etenemistä” „*universaaliseen vapaakauppaan*”.

„Kaukonäköisimmille siirtomaakansoille selvisi jo 18. vuosisadalla pohjoisamerikkalaisten siirtomaiden irtauduttua Isosta-Britanniasta, että sellainen väkivaltainen siirtomaapolitiikka” (kaiken teollisuuden *lamauttaminen* siirtomaassa), „joka pitää silmällä yksinomaan todellisia tai luuloteltuja emämaan valmisteiden viennin etuja, ei ole mahdollista missään määrin pitemmän aikaa. Tämä koskee ainakin lauhkean vyöhykkeen alueita, missä väestö on tarmokasta ja tietoista ja olot eivät eroa erikoisemmin Euroopan

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 286. Toim.

** Ks. tätä osaa, s. 52. Toim.

kansojen elinoloista. Tämä vanha siirtomaapolitiikka on kuitenkin vielä säilynyt, joskin vähemmässä mitassa, trooppillisilla ja subtrooppillisilla seuduilla, missä väestö on kulttuurikehityksen alemmalla asteella ja sotilaallisilta ja poliittisilta voimiltaan ja tarmoltaan heikompi. Nykyään se on tosin jo tropiikissa ja subtropiikissakin yleensä kaukana alkavan teollisuustoiminnan karkeasta tukahduttamisesta; mutta paikalliset siirtomaahallitukset kiinnittävät

25)

useimmiten vakavampaa huomiota maatalouden ja vuoriteollisuuden raaka-ainetuotannon kehittämiseen kuin joihinkin teollisuuspolitiikan kysymyksiin. Kuitenkin sillä seikalla, että ne voivat useimmiten tehdä näin vahingoittamatta sen pahemmin vastaavien trooppillisten ja subtrooppillisten alueiden taloudellista kehitystä, on sitä suurempi merkitys siksi, että siitä riippuu tämän siirtomaapolitiikan pitempiaikainen soveltaminen. Nyt, kun maailmanpoliittinen kilpailu on kireää ja valtameren taa on ilmaantunut suurvaltoja (Yhdysvallat, Japani), tropiikin ja subtropiikin väestöllä, joka on kovin ärtynyt taloudellisen kehityksensä väkivaltaisen, *tuhoisan* jarruttamisen vuoksi, olisi kuitenkin näet käytettävissään tiettyjä keinoja, joilla ne voivat tuottaa vaikeuksia sortajilleen ja karistaa niistä halut toteuttaa herruuttaan kovakouraisin metodein” (240—241).

NB

NB

Esim. Englanti muovaa Egyptiä yhä >maaksi, joka tuottaa *vain* puuvillaa (1904 Egyptissä oli 2.3 milj. hehtaaria käsittävästä viljelysalasta jo 0.6 milj. ha puuvillaviljelyksinä) ja *vaikeuttaa* teollisuuden kehitystä (esim. v. 1901 Egyptiin perustetut 2 puuvillatehdasta saivat vastaansa puuvillaveron, t.s. hallitus säätö puuvillalle „kulutusveron”!!!) (244—245).

NB

| „Nykypäiviemme siirtomaapolitiikka.” |

Sellaista on muka yleensä „nykyaikainen” siirtomaapolitiikka: edistetään raaka-ainetuotantoa, mutta teollisuuden kehittämiseen suhtaudutaan „välinpitämättömästi, ellei vihamielisesti” (247).

„Lauhkean vyöhykkeen ruumiillisesti ja henkisesti voimakkaampien kansojen suhteen ei kuitenkaan voitane enää harjoittaa tuollaista siirtomaapolitiikkaa; se on mahdollista vain tropiikin ja osaksi subtropiikin heikompien kansojen suhteen, mutta sielläkin sitä voivat harjoittaa vain voimakkaammat eurooppalaiset emämaat, kuten Iso-Britannia, Ranska, Saksa. Sitä vastoin Alankomaat, Espanja ja Portugali ovat osaksi menettäneet entiset alusmaansa ja osaksi saavat kiittää niiden säilymisestä mahtavampien siirtomaavalttojen hyvää tahtoa ja keskinäistä kilpailua. Tämä koskee varsinkin Belgian siirtomaaherruutta.

NB

NB

...Mutta yksinpä Ison-Britanniankin, mahtavimman siirtomaavallan, on pakko suurimmassa ja tärkeimmässä siirtomaassaan *Intiassa* poiketa huomattavasti siirtomaissa harjoittamansa kauppa- ja teollisuuspolitiikan yllä mainitun periaatteen tiukasta noudattamisesta, ettei tekisi väestön keskuudessa suosituksen vastagitaation vuoksi asemaansa vieläkin vaikeammaksi, kuin se jo todellisuudessa on” (247—248)...

(26

NB

247, huomautus.

„Se seikka, että Yhdysvallat on kapinoivia alkuasukkaita vastaan käymästään monivuotisesta sitkeästä verisestä taistelusta huolimatta myöntänyt loppujen lopuksi Filippiineille laajat valtuudet omaavan *parlamentti-edustuksen* (kongressin), on hyvä todistus Pohjois-Amerikan valtiomiesten siirtomaapolitiittisista kyvyistä. Vähemmän mairitteleva todistus näistä kyvyistä on kuitenkin pohjois-amerikkalaisten Filippiineillä harjoittama latifundiumien muodostumiseen johtava *agraaripolitiikka*.”

NB NB
amerikkalaiset Filippiineillä

NB

Siirtomaariistomenetelmiä: *virkamiehet* nimitetään hallitsevan kansakunnan keskuudesta; — sen mahtimiehet anastavat maat; suuret verot („työkasvatus”)...

„Subtropiikin siirtomaakansoista... kuten Pohjois-Intian intialaisista ja egyptiläisistä, joiden sivistyneet kerrokset ovat jo omaksuneet eurooppalais-amerikkalaisen

!!! |||| sivilisaation, muukalaisherruus on jo sinänsä
 |||| loukkaus, jota niiden on vaikea sietää ja
 |||| johon ne suhtautuvat tavattoman vihamieli-
 |||| sesti” (249).

Egyptissä väestö on paljon yhtäläisempää
 (kielen, kansallisuuden etc. puolesta) kuin
 Intiassa „ja maa (Egypti) on eurooppalai-
 |||| sempi kuin esimerkiksi eräät Euroopan-Venä-
 |||| jän alueet” (252).

(niin ikään „1/2 sivistynyttä” on väestö
 Ceylonilla, salmisiirtokunnissa („Straits
 Settlements”), Algeriassa, Tunisiassa y.m.)
 (258).

NB { |||| *Hollanti* samoin kuin Englantikin... pyrkii
 |||| siirtomaissaan harjoittamaan „vapaakauppa-
 |||| politiikkaa, jonka suuntana on samalla etu-
 |||| päässä maatalouden ja vuoriteollisuuden
 |||| raaka-ainetuotannon kehittäminen” (259).

27) Saksa kävi tullisotaa Kanadaa vastaan (31. VII. 1898—
 1. III. 1910) Englantia hyödyttävien suosintatullien vuoksi.
 Sodan lopputuloksena oli näiden suosintatullien säilyminen
 ja Saksan ja Kanadan välinen tullisopimus.

„Sikäli kuin voidaan ennakoita nähdä” Englannin, Hol-
 lannin ja Saksan useimmissa siirtomaissa tullaan noudat-
 tamaan edelleenkin avoimen oven politiikkaa *kaikkien*
 maiden suhteen (271). *Trescher* on polemisoinut tätä vas-
 taan („Suosintatullit” 1908), ja *Schilder* sanoo, että hän
 on *lieventänyt* johtopäätöstään.

Valtion *hankintojen* suhteen (269—270) kaikkialla on
 ollut tapana „*oman*” maan asettaminen parempaan ase-
 maan.

„*Avoimen oven*’ alueet” (vanhan tyyppiset:
 Turkki (vuoteen 1908), Romania, Bulgaria, Egypti, Ma-
 rokko, Persia; uuden tyyppiset: Kongo, Afganistan) „ovat
 miltei aina riippumattomia tai ainakin muodollisesti valtioli-
 sesti itsenäisiä, mutta enimmältään vain puolisivestyneitä
 maita”... (274).

(1) Niiltä puuttuu tavallisesti *suvereniteetti*. Ne joutuvat
 tavallisesti suurvaltojen käsiin: näistä alueista *irrote-
 taan* erinäisiä osia.

(2) „’Avoimen oven’ maan erinäiset alueet irrote-
taan niitä hallinneesta valtiosta, ja ne saavat sitten
pitemmän tai lyhyemmän välikauden kuluttua täydel-
lisen suvereniteetin valtiollisessa ja taloudellisessa NB
suhteessa; sellaisiin kuuluvat Balkanin pienet ja kes-
kisuuret valtiot. Tämä ei yleensä ole yhtä usein esiin-
tyvä ilmiö kuin 1. kohdassa mainittu” (274).

(3) *Harvimminkin* muuttuvat täysin itsenäisiksi (Japani).

Ad 2. Itsenäisyyden lisääntyminen:

Japani 1890-luvulla.

Bulgaria 1897—1909 (täysin suvereeni!).

Siam *juuri nyt*.

VI §:n otsikko: „Suurvallat nielemässä
'avoimen oven' alueita: tämän historiallisen
prosessin maailmantaloudellinen hyödylli- apolo-
syyss, mitä todistavat esimerkiksi Bosnia, geetta!!
Algeria,... Formosa, Belgian Kongo j.n.e. ...”

{ Näiksi plussiksi (samoin kuin entisten „avoimen
oven” alueiden itsenäisyyden edulliseksi puoliksi:
VII § — tekijä näkee kaupankäynnin lisääntymisen!!
Ja ainoastaan!! Kirja on omistettu *etupäässä tulli-
politiikalle*). (28

Siamin kehittyminen itsenäiseksi on tapahtunut varsin-
kin vuosien 1904/5 Venäjän ja Japanin sodan jälkeen
(s. 318 ja seur.).

Kansallisen liikkeen voimistuminen Kiinassa — Persias-
sa — Arabiassa — Egyptissä (s. 329) j.n.e. j.n.e.

IX §: „’Avoimen oven’ alueiden häviäminen on vas-
tustamaton, mutta maailmantaloudelle terveellinen pro-
sessi” (337) ... nämä alueet ovat „puolibarbaarisia”, enim-
mäkseen puolisivistyneitä... „Suurvaltojen riitaomena”
(337—8)...

IX luku. „*Pääomien sijoittami-
nen ulkomaille.*”

NB || (I osaston alaotsikko. „Pääomien sijoit- || ei enää ||
|| taminen ulkomaille *viennin lisäämis-* || vapaata ||
|| *keinona*”). || kilpailua ||

Tavanomaisin ehto: osa lainasta käytetään lainaa
antavan maan *tuotteiden* ostoon („tavattoman usein”,
s. 342).

Esimerkkejä: Pariisissa evättiin laina Bulgarialta
XII. 1909; — Unkarilta IX. 1910.

...,nimenomaan näiden lainansaantiehtojen

NB

ansioista *poistetaan kilpailun äärimmäinen kärkevyys maailmanmarkkinoilla*. Kansainvälisen kilpailun tilalle tulee rajoittuneempi kilpailu; se

„lievästi”
sanottu

käsittää vain lainanantajamaan vastaavat tehdaslaitokset ja siinä käytetään muun muassa jopa sellaisiakin metodeja, jotka ovat *lahjomisen rajalla**, vain muutamat yritykset, jotka ovat jostakin syystä erikoisen hyvissä kirjoissa... esimerkiksi Krupp Saksassa, 'Schneider & Cie' Le Creusot'ssa Ranskassa j.n.e.” (346)...

29)

„monopoli”

„Jos kohta voitaneenkin luulla, ettei moista *monopolia* voida liiallisesti väärinkäyttää”,... koska voidaan kääntyä toisen valtion puoleen, mutta valinta ei todellisuudessa ole helppo... (346)

Ranska on kahden viime vuosikymmenen aikana turvautunut *varsin monesti* tähän keinoon.

348, huomautus, „pääomakasautumat”... vuosittain

Ranskassa > 3—4 miljardia frangia

Saksassa 5 miljardia frangia

(Delbrück valtiopäivillä 12. II. 1911).

Itävallan „tullisota” Serbiaa vastaan (ajalla 7. VII. 1906 — 24. I. 1911 *seitsemän kuukautta* kestänein väliajoin v. 1908/9) aiheutui *osaksi* Serbian *sotatarvikehankintoja* koskevasta Itävallan ja Ranskan

NB

kilpailusta (kumpikin maa takapajuinen): Paul Deschanelin edustajakamarissa tammikuussa 1912 teke-
män ilmoituksen mukaan ranskalaiset yhtiöt toimittivat Serbialle vv. 1908—1911 sotatarvikkeita 45 milj. frangin arvosta (350).**

Toinen tapa: lainaa myönnettäessä (tai aiottaessa myöntää) tingitään „etuisuuksia” *kauppasopimukseen*:

Esim. Englanti (minun sanontani „ryöväsi” „kiristi” j.n.e.) teki niin

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 235. Toim.

** Sama, s. 236. Toim.

Itävallalle 16. XII. 1865 kauppasopimuksen

			mukaan
Ranska — Venäjälle 16. IX. 1905	„	„	
(1917 asti)			
„ — Japanille 19. VIII. 1911	„	„	

Pääomia lainaavat maat antavat väliin itse sitä *muille*, „käyvät kauppaa pääomalla”: esimerkiksi Yhdysvallat ottaa Englannilta, antaa Etelä-Amerikalle j.n.e. j.n.e. (s. 365 ja seur.).

Sveitsi antaa mielellään muille maille (% suurempi), perustaa tehtaita *protektionistisiin* maihin j.n.e. (s. 367).

„...*São Paulossa* (Brasilia) olevan Itävalta-Unkarin konsulaatin selostuksessa vuodelta 1909 sanotaan: '*Brasilian rautateitä* rakennetaan suurimmaksi osaksi ranskalaisilla, belgialaisilla, brittiläisillä ja saksalaisilla pääomilla; rautateiden rakentamiseen liittyvissä finanssioperaatioissa nämä maat varaavat itselleen rautateiden rakennusainehankinnan' ” (371)...*

Buenos Airesissa olevan Itävalta-Unkarin konsulaatin selostuksessa vuodelta 1909 lasketaan *Argentiinassa* olevan (s. 371)

brittiläisiä pääomia.....	8 750	milj. frangia (=350 milj. puntaa)**
ranskalaisia	800	” ”
saksalaisia.....	1 000	” ”

— Ulkomaisia pääomia *Kanadassa* (1910)— 12 687 milj. frangia (s. 373) **(30)**

siitä 9 765 brittiläisiä
2 190 yhdysvaltalaisia
<u>372 ranskalaisia</u>

— Ulkomaisia pääomia *Meksikossa* (1886—1907) 3 343

siitä 1 771 yhdysvaltalaisia
1 334 brittiläisiä

(muut) saksalaisia, ranskalaisia, espanjalaisia etc.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 236. Toim.

** Sama. s. 254. Toim.

Keskimääräinen	Miljoonaa punttaa Ison-Britannian (381—2)				tuontiylijäämä ulkomaankaupassa netto	Milj. punttaa (ss. 386—387) Britannian pääoman sijoitukset ulkomailla ja siirtomaissa (Seitsenvuotiskaudet)
	brutto-tuonti	netto-tuonti ilman vastaavaa vientiä	vienti ilman vastaavaa tuontia	vienti ilman vastaavaa tuontia		
1855—59	169	146	116		33*	
1860—64	235	193	138	+	55	— 235 (1856—62)
1865—69	286	237	181	+	56	+ 196 (1863—1869)
1870—74	346	291	235	+	56	— 288 (1870—76)
1875—79	375	320	202	—	118	+ 94 (1877—83)
1880—84	408	344	234	+	110	
1885—89	379	318	226	—	92	+ 430 (1884—1890)
1890—94	419	357	234	+	123	
1895—99	453	393	239	+	154	— 223 (1891—1897)
1900—04	533	466	290	+	176	+ 107 (1898—1904)
1905—09	607	522	377	+	143	+ 792 (1905—1911)
1910	678	575	431	+	144	
1911		578	454	—	124	
						Minun yhteen-
						vetoni:
						$\Sigma = (1856—1911)$
						2365 milj. punttaa.

Tekijä esittää taulukon vain ss. 381—2 (ilman + ja -), muut tiedot (pääomansijoitusta koskevat) „The Statistista” vain tekstissä, jota paitsi (kummallista!) esittäessään vuosittaiset tiedot tuonnista vuosilta 1870—1911 hän ei esitä niitä seitsenvuotiskausittain!

Tekijän johtopäätös on se, että vaikkei pääomansijoituksia koskevat tilastotiedot ole täysin tarkkoja (puuttuvat yksityisten pääomansijoitukset), vastaavuus (tuontiylijäämän väheneminen ja pääomansijoitusten lisääntyminen) on riittävä (s. 392).

ss. 392—3: „*ilmeisiä lainanantajamaita*” ovat *viisi* teollisuusmaata: Englanti, Ranska, Saksa, Belgia, Sveitsi. *Hollanti* on „teollisesti alikehittynyt” („industriell wenig entwickelt” (393)); *Yhdysvallat* on vain Amerikassa lainanantajamaa **; ja

* Näin on Schilderillä, *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, *Teokset*, 22. osa, s. 268. *Toim.*

Italia ja Itävalta „ovat vasta vähitellen muuttumassa }
lainanantajamaiksi” (393).

|| Ensimmäisen osan loppu ||

s. 384, huomautus. Vuoden 1910 lopulla Britannian ||
ulkomaiset pääomansijoitukset = 1 638 milj. puntaa ||
(=40 950 milj. frangia) ulkomailla, m.m. Yhdysval- NB
loissa 709 milj. puntaa (= 17 725 milj. frangia)
=43.3 %, + 1 554 milj. puntaa (=38 850 milj. frangia) ||
brittiläisissä siirtomaissa; ulkomaat + yksityiset pää-
omat + 1 800 milj. puntaa (= 45 000 milj. frangia).

HILDEBRAND. „TEOLLISUUDEN etc.”

Gerhard Hildebrand. „Teollisuuden herruuden ja (34
teollisuussosialismin järkkyminen”. 1910 (Jena).

Tiivistelmä (enimmäkseen *keräelmä*) numerotietoja
„talonpoikaisten maiden teollisen itsenäisyyden lisäänty-
misestä” (s. 88) — „tähän asti talonpoikaisina pysyneiden
maiden oman teollisuuden kehitys” (138)...

§ 11. „Kiinan taholta uhkaava vaara”... Vv. 1920—1925
mennessä Kiina muka harppaa sinne ja sinne etc. etc.

...,„Länsieurooppalaisen kulttuuripiirin teollinen mono-
poli on tuomittu tuohon”... (203)...

s. 207. Kysymys on siitä, kykeneekö proletariaatti
teollisuusmaissa „korvaamaan tai säilyttämään häviä-
mässä olevan talonpoikaisen perustan, joka turvaa
ravinnon ja vaatetuksen saannin”?

„Tähän selvästi asetettuun kysymykseen on vas-
tauksena jyrkkä, selvä, järkähtämätön *Ei!*” (207).

209: ei saada (Euroopasta) 200 milj. lammasta

15—20 „ paalia puuvillaa etc.

„Sen (proletariaatin) ei ole enää syytä pyrkiä pakkoluo-
vuttamaan kapitalisteja, sillä teollisia tuotantovälineitä ei
voida enää käyttää laajemmin” (210), ja se ei *voi* siirtyä
viljelemään maata (211)...

„Tämä tekee mahdolliseksi mitään omistamattomien ja kaikkea hallitsevien massojen yhtenäiseksi ja yksinomaiseksi tuotannon säännöstelyksi käsitetyn demokraattisen sosialismin... Paljon luultavampaa on, että talonpoikaissäväki alistaa herruuteensa teollisuustuotannon, kuin että teollisuusväki alistaa herruuteensa talonpoikaisen tuotannon” (213).

35) „Täysin mahdolliseksi on kuitenkin osoittautunut oletamus, että demokraattisen sosialismin toteuttaisi teollisuusväki, jos myönnetään:

- ? 1. että talonpoikaistalous pysyy etutilalla orgaanisten aineiden tuotannon tärkeimmillä aloilla;
 2. että talonpoikaismassat pitävät kiinni yksityistalouden perusteista;
 3. että maatalousmaat pyrkivät luonnollisesti kytkeemään piiriinsä mahdollisimman suuren osan teollisuustuotannosta;
 4. että kansainvälisen kilpailun vallitessa, varsinkin kun maailmantalouden piiriin on astunut Kiina, jonka väestö muodostaa neljänneksen koko maapallon väestöstä, ja kun muista entisistä maatalousmaista on tullut teollisuusvaltioita, ne voivat käytellä täysin vapaasti teollisuutensa tuottamia tuloja, joita ne itse eivät kylläkään ole monopolisoineet (215);

? 5. että päinvastoin teollisuusvaltiot ovat ravintoaine- ja vaatetavaratuotannon raaka-ainehankinnoissaan yhä enenevässä määrässä riippuvaisia ulkomaisesta maataloudellisesta perustasta” (216)...

!?! „...,Onnettomuus on siinä, että Idän teollistaminen Lännen teknillisen sivistyksen tunkeuduttua sinne voi tapahtua paljon nopeammin kuin teollisen liikajännityksen vaivaaman ja, voidaan huolehti sanoa, teollisuuden turmeleman Lännen maataloudellistuminen” (219)...

„Maataloudelliset kasvatussiirtolat” (224) — „kotimainen maataloudellinen kolonisaatio” (225) — siinä tekijän „keinot”.

!!! || *Loppupäätelmä* (t.s. viimeinen luku): „Länsi-Euroopan Yhdysvallat” (229)... *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 272. Toim.

Afrikan kansat kaipaavat „vastaisuudessa arvaamattoman kauan” „johtoa ja kasvatusta” (232)... 20—30 vuoden kuluttua on jopa Venäjän + Englannin + Ranskan vaikea „vastustaa kiinalais-japanilaista koalitiota” (231)...

Afrikassa on mahdollinen „suuri muhamettilaisliike”, joka on oleva „samalla sekä vallankumouksellinen että taantumuksellinen” (233). || ||

Länsi-Euroopalle on „elintärkeää” „ehkäistä” (s. 233 in fine) sellainen liike || ||| !!!

234 — „siitä syystä” *tarvitaan* „kaikkien Länsi-Euroopan valtioiden yhteistoimintaa Afrikassa” || || sic!! (36

234 — on *toivotonta* luulla, että Venäjä (+Japani, Kiina, Yhdysvallat) yhtyisi sopimuksiin (aseistariisuntau ja muuta koskeviin) — *Länsi-Euroopan* kansakuntien on yhdistyttävä. || || sic!!! NB

235: On „hidastettava” (verlangsamen) „pääomien muodostumisvauhtia Länsi-Euroopassa”... „hillittävä” „teollistumisen vauhtia”... „lujitettava maataloudellista perustaa”... ..tulliliitto... progressiivinen tuloverotus etc... !

236 — — viljatullia tarvitaan, mutta „kohtuullista”.

238 — *työläisten* (alas „*kommunistiset utopiat*”) ja *talonpoikien* demokraattinen liitto (238).

239 — „itsestään selvää”, „Länsi-Euroopan Yhdysvalloilla” *täytyy olla voimakas armeija ja laivasto*.

240 — Englanti muka mieluummin liittyy, kuin jää „imperialistiseen eristyneisyyteen”...

{ { Hyödyllinen tekele sosialidemokratian *sisäis-* } }
 { { *ten* opportunististen ja imperialististen *ten-* } }
 { { *denssien* käsittämisen kannalta! } }

P. TAFEL. „POHJOIS-AMERIKAN TRUSTIT etc.”

- 37) *Tri Paul Tafel*, diplomi-insinööri. „Pohjois-Amerikan trustit ja niiden vaikutus tekniikan edistykseen”. Stuttgart 1913.

(Tekijä on toiminut 7 vuotta Yhdysvalloissa — esipuheesta.)

trustien	s. 1—Trustiutumisen alku (noin)	} Liefmannin			
muo-			1880-luvulla.	} „Kartellit ja	
dostu-			1900 — 185 trustia		} trustit” mu-
missaika			1907 — 250 ja niillä 7 miljard-		
	dia dollaria				

s. 2 — Osakkeiden (terästeollisuusosakkeiden) omistajia > 100 000!!

s. 8—9 — Amerikassa siirryttiin välittömästi rautateihin. „Maanteitä, joilla voitaisiin liikkua sekä kesällä että talvella, Yhdysvalloissa ei ole vielä nytkään” (71, huom. 9)...

Pitkiä selityksiä trustien taloudellisista edellytyksistä ja muodoista.

s. 48: „Teräsyhtiön pääkilpailijan, pittsburghilaisen Jones & Laughlin yhtiön tehdaslaitokset on kertoman mukaan koneistettu vieläkin nykyaikaisemmin kuin trustien tehdaslaitokset.— Nahkatrustin osakkaat moittivat johtoa, ettei se ollut huolehtinut tehdaslaitosten teknillisistä laitteista, jonka vuoksi liikeasiat olivat sujuneet huonosti. Amerikkalaista niittokonetrustia kehuaan, ettei se pelkää minäkäänlaisia menoja, kun kysymyksessä on sen omien tehtaiden varustaminen uusimmilla teknillisillä laitteilla ja siten tuotantokustannusten pienentäminen ja kilpailun tukahduttaminen.” (Lainaus „Kartellrundschausta”, 1910, ss. 53 ja 902.)

Pisimmälle lienee tässä suhteessa mennyt tupakkatrusti. Siitä puhutaan virallisessa selostuksessa seuraavasti: „Trustin ylivoima kilpailijoihin nähden perustuu sen liikeyritysten suuruuteen ja erinomaiseen tekniikkaan. Perustamisestaan saakka tupakkatrusti on ponnistanut kaikki voimansa vaihtaakseen käsityön

- 38) ||| laajassa mitassa konetyöhön kaikkialla. Tässä tarkoituksessa se osti kaikki patentit, jotka olivat josakin yhteydessä tupakan jalostukseen, ja käytti siihen valtavia summia. Monet patentit osoittautuivat

ensin kelvottomiksi, ja trustin palveluksessa olevien insinöörien täytyi niitä kehittää. Vuoden 1906 lopussa perustettiin kaksi tytäryhtiötä, joiden tarkoituksena oli vain patenttien osto. Samaa tarkoitusta varten trusti perusti omia valimoita, koneitehtaita ja korjauspajoja. Eräässä näistä laitoksista, joka sijaitsee Brooklynnissa, työskentelee keskimäärin 300 työläistä; siellä kokeillaan paperossien, pienten sikaarien, nuuskatupakan, pakkaukseen käytettävän tinapaperin, laatikkojen y.m. valmistamista koskevia keksintöjä; tarpeen vaatiessa siellä parannetaan niin ikään keksintöjä.” * („Komitean jäsenen selostus tupakkateollisuusyhtymistä”, Washington 1909, s. 266.) NB

„Aivan ilmeistä on, että sellainen politiikka auttaa tehokkaasti teknillistä edistystä. Myös muut kuin edellä mainitut trustit pitävät palveluksessaan niin sanottuja developing engineers (tekniikkaa kehittäviä insinöörejä), joiden tehtävänä on keksiä uusia tuotantomenetelmiä ja kokeilla teknillisiä parannuksia. Terästrusti maksaa insinööreilleen ja työläisilleen korkeita palkkioita keksinnöistä, jotka ovat omiaan kohottamaan laitoksen teknillistä tasoa tai alentamaan tuotantokustannuksia.” **

Teknilliseen edistykseen sysäävät paitsi kilpailu myös useimpien trustien finanssivaikeudet (mikä johtuu *liikakapitalisoinnista* (NB)).

Terästrustin pääomat = noin 1 miljardi dollaria („¹/₇ koko kansallisomaisuudesta”). Osakkeenomistajat ovat saaneet 3 osaketta 1 vanhasta. (Vrt. myös Glier „Conrad's Jahrbücherissä”, 1908, s. 594.) NB

On „ansaittava” korkoa näillä kolmenkertaisilla pääomilla!!! Rautateiden pääomat = 13,8 miljardia dollaria. Niistä noin 8 miljardia näennäispääomaa!! (s. 52). (39)

Edelleen. Entä jos monopoli on täydellistä? (Nykyään enimmäkseen on (α) muita (β) maailmanmarkkinat)

Yhdysvalloissa valtio hoitaa vain postiliikennettä. Yksityisyhtiöt *kaikeeta muuta* (sekä rautateitä että lennätinliikennettä etc.).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 197. Toim.

** Sama, ss. 197 ja 198. Toim.

1880 — 177 lennätinyhtiötä ja pakettilähetysyhtiötä, joilla pääomia yhteensä 66 1/2 milj. dollaria;

1907 — 25 yhtiötä ja niillä pääomia 155 milj. dollaria niistä 6 ←→ 97.7% koko tulosta

NB || hinnat samat ja sähkösanomien osalta „suunnattoman korkeat” Eurooppaan verrattuna (s. 60).

Rautatiet ovat sekasortoisessa tilassa: *Michelsen* (suuri auktoriteetti!) sanoo niitä „anarkistisiksi, epätaloudelliseksi, tökeröiksi, epätieteellisiksi, sellaisiksi, jotka eivät ole Amerikan kansan nerouden arvoisia” (s. 63)

{ NB { { — vaunuja on *hyvin usein* liian vähän; nousuaikoina (1902; 1906), monin *paikoin* etc. etc.

NB ||| { vrt. „Conrad's Jahrbücher” (Blum), 1908, s. 183) *Vuime aikoina* Amerikan rautateiden teknillinen kunto on *huononnut*: on jääty jälkeen Euroopasta (s. 63).

V. 1899 päättyi keskittyminen rautatielaitoksessa: vuoteen 1904 mennessä hinnat *kohosivat* 0.724 sentistä 0.780 senttiin tonnimaililta ((!! s. 62)).

Tekniikan merkitys. *Kamferi*:

	Miljoonaa naulaa	Naulan hintaa
Vuonna 1868	vienti = 0.6	16.4 dollaria
1907	„ 8.4	168.5 dollaria (!!)

(v. 1905 onnistuttiin valmistamaan *keinotekoisesti*; hinnat laskivat; mutta raaka-aine (tärpähti) on kallista)

Trustien asema horjuva: „savijalkajättiläisiä”... s. 67 (erään amerikkalaisen kirjailijan sanat)... tulevaisuus harmaa...

NB. Trusteja koskevissa kysymyksissä useita lainauksia „*The North American Review*'stä”... 1904; 1908; 1902, s. 779; 1906; 1910, s. 486; ||y.m.

40) E. A. Heber. „Teollisuustyö Japanissa”. Zürich 1912.

NB. Hyvin seikkaperäinen teos.

Siteerataan J. Grunzelia. „Virhe tuotantovoimia koskevassa kysymyksessä”.

„Zeitschrift für Volkswirtschaft, Sozialpolitik und Verwaltung”. 20. osa. 3. ja 4. vihko.

Tafel siteeraa sitä

?? J. Grunzel. „Industrialismin voitto”. 1911.

HUOMAUTUS K. KAUTSKYSTA VERSUS IMPERIALISMI

Kautsky imperialismista: NB

Imperialismia käsittelevä Hobsonin teos on hyödyllinen yleensä ja erittäinkin siinä suhteessa, että se auttaa paljastamaan kautskylaisuuden perusvalheet tämän kysymyksen kohdalta.

Imperialismi synnyttää ikuisesti *uudelleen kapitalismia* (siirtomaiden ja takapajuisten maiden luontoistaloudesta), aiheuttaa *jälleen* pienkapitalismin kehittymistä suuryrityksiksi, vähäisen tavaravaihdon kehittymistä monipuoliseksi j.n.e. j.n.e.

Kautskylaiset (K. Kautsky, *Spectator* ja kumpp.) luettelevat näitä „terveen”, „sopuisan”, „sovinnollisiin suhteisiin” perustuvan kapitalismin tosiasioita ja *asettavat* ne finanssiryöväyksen, pankkimonopoliin, pankkien ja valtiiovallan välisten lehmäkauppojen, siirtomaaorjuuden etc. *vastakohdaksi, asettavat* ne *vastakkain* normaalina ja epänormaalina, suotavana ja epäsuotavana, edistyksekkäänä ja taantumuksekkäänä, vakinaisena ja satunnaisena etc.

Tämä on uutta proudhonismia¹⁶. Vanhaa proudhonismia uudella maaperällä ja uudessa muodossa.

Pikkuporvarillinen reformismi: *tahtoo* puhtoista, siloista, hillittyä ja sääntillistä kapitalismia.

Imperialismi-käsitteeseen + edistyksen keinotekoinen ehkäiseminen (trustit ostavat patenteja: esim. tässä vihkossa oleva esimerkki saksalaisista pullotehtailijoista *). NB NB

Likipitäen: NB

Imperialismi =

- (1) pankkipääoma
- (2) monopolit (trustit etc.)
- (3) maailman jako. [Siirtomaat]
- (4) pankki- (finanssi-) pääoman ja valtiokoneiston liitto (yhteys, *yhteensulautuminen*)
- (5) keskittymisen korkein aste

* Ks. tätä osaa, s. 80. Toim.

E. AGAHD. „SUURPANKIT JA MAAILMANMARKKINAT”

41) E. Agahd — Pietari. „Suurpankit ja maailmanmarkkinat”.

„Suurpankkien taloudellinen ja poliittinen merkitys maailmanmarkkinoilla siltä kannalta, miten ne vaikuttavat Venäjän kansantalouteen ja Venäjän ja Saksan suhteisiin”. Berliini 1914. Esipuhe päivätty: **toukokuu 1914.**

Spectatorin resensio (tekijä on usein naiivi ja „liioittelee suurpankkien merkitystä” etc.) „Die Neue Zeitissa”, 1915, 1 (33. vuosikerta), s. 61 ja seur.

Tekijä palveli 15 vuotta Venäjällä Venäjän-Kiinan pankin tarkastajana. Paljon jaarittelua, tunnustusta vaille jääneen finanssimiehen loukattua itserakkautta (lukematon määrä „diletanteja” ja „harrastelijoita” vastaan suunnattua fraseologiaa etc.).

Agahdilta voi ja pitää ottaa numeroita ja tosiasiota, mutta ei päätelmiä englantilaisen pankkijärjestelmän paremmuudesta (lyhytaikaista kauppa- ja teollisuusluottoa antavien talletuspankkien erottaminen keinottelevista pankeista) eikä protektionismin vastaisia päätelmiä etc. etc. Tekijä tahtoi „rehellistä”, hillittyä ja sääntillistä kapitalismia, jossa ei ole monopoleja, keinottelua, perustamistoimintaa, pankkien „yhteyksiä” hallitukseen etc. etc.

α) „Société Générale etc.”

β) „Banque de Paris et des Pays Bas” (vulgäärästi „Paribas”)

γ) „Banque de l'Union parisienne”...

„Pariisin pankkikolmikko, jolla on käytettävissään miljardeja frangeja ja jonka tärkeimpänä markkina-alueena on Venäjä, kontrolloi seuraavia Venäjän pankkeja: 1) Venäjän-Aasian pankkia, 2) Pietarin yksityispankkia, 3) Yhdyspankkia, ja se on toimittanut eräiden näille pankeille läheisten teollisuuskonsernien osakkeita Pariisin pörssiin” (55)... *

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 223 ja 224. Toim.

Tässäkin määrä muuttuu laaduksi: pelkkä pankki- toiminta ja rajoittunut pankkispesialiteetti *muuttuvat* yritykseksi pitää tiliä laajoista, joukkomittaisista, yleiskansallisista ja *yleismaailmallisista* keskinäissuhteista ja yhteyksistä (Zusammenhänge) — yksinomaan siksi, että *miljardit* ruplat (erotukseksi *tuhansista*) johtavat siihen, pakottavat siihen.

„Vuoden 1905/6 aikana eurooppalaisiin, varsinkin Berliinin pankkeihin siirtyi suuria venäläisiä pääomia; mutta niin paanillisesti kuin vapauteen riistäytyneiden joukkojen silloinen lyhytaikainen herruus vaikuttikin omaisuuteen, tämä rauhoittui taas oitis, kun taantumus otti entistä tarmokkaammin johdon käsiinsä.

V. 1907/8 havaitsemme jo venäläisen pääoman virtaavan takaisin mukanaan uusia kansainvälisiä pääomia” (59).

	s. 59	{ × Siperian kauppa-; Venäjän; Kansainvälinen; Diskontto-; Aso- van-Donin; Yksityis-; „Petro- parin”?? (=Pietarin-Pariisin?); Volgan-Kaman; <i>Pohjois-</i> ja <i>Valtionpankki.</i>
	Talletukset (milj. rpl)	
×	1906	1908
10 venäläisessä pankissa	614	875

„Yllä mainituissa luvuissa on silti kysymyksessä 261 miljoonan ruplan ero pelkästään Pietarin pankkien talletustileissä *kahden vuoden ajalta, jolloin liiketoiminta oli täysin lamassa.*” (Kursivointi Agahdin.)

„Jos otetaan lisäksi Moskovan pankit ja maaseutu-pankit, edelleen 'Crédit Lyonnais' ja yksityiset pankkiirit sekä kotona säilytetyt rahat, niin tämä luku olisi kahta vertaa suurempi eikä ole liioiteltua olettaa, että noin *puoli miljardia ruplaa 'säilytettyjä pääomia'*” (kursivointi Agahdin) „käteisvarojen muodossa virtasi ulkomaisiin ja sitten takaisin venäläisiin pankkeihin”... (59)

„Mutta *'säilytettyjen pääomien'* kokonaissumma lienee paljon suurempi.

Venäjän 4% kultakoron kurssinoteeraus oli:

	1905	—65%
tammikuu	1907	—73.5

(42)

NB

(43)

lokakuu 1907	—67
1908/9	—88
1910/11	—95
1912/13	—92,5

ja Luottotoimiston tietojen mukaan korkolippujen lunastus vaihteli seuraavasti:

	Miljoonissa ruplissa	
	ulkomailta	Venäjältä
1908	202	— 195
1910	175	— 233

Näiden numerotietojen perusteella ei tietenkään voida tehdä varmaa johtopäätöstä, koska valuuttakurssi vaihteli niihin aikoihin huomattavasti, ja inkasso ruplissa Venäjällä saattoi olla väliin edullista.

Silti voidaan tehdä johtopäätös, että huomattava summa ulkomaille toimitetuista käteisvaroista palautui Venäjälle venäläisen koron muodossa.

NB ||| Jos lasketaan tämä vain 500 milj. ruplaksi, niin 'säilytettyjen pääomien' määrä kasvaa pyöreissä luvuissa miljardiin ruplaan" (60).

...,Ruplan kurssin alenemisvaara torjuttiin ja finanssitilanne pelastettiin joutumasta vuoden 1905 lopulla uhanneeseen pulaan, kun venäläinen syndikaatti otti Pariisissa englantilaisten rahamarkkinain osallistuessa asiaan 5 prosentin lainan keväällä 1906.

NB |

Siten hallituksen kassaan saatiin jälleen noin *miljardi* ruplaa käteisvaroja. Seuraavina rauhallisina vuosina, 1907—8, pankkitoiminnan ja valtionkassan tila oli varsin hyvä, t.s. käytettävissä oli vapaita käteisvaroja, tosiasiat antoivat voimakkaan latauksen ajatustoiminnalle, ja nyt saatettiin luoda reaalisiin perusteisiin jotain järkevää, mikäli halua riitti.

NB ||| Kauppa- ja teollisuustoimintaan nämä molemmat vuodet vaikuttivat niin ikään myönteisesti parantaen ja tervehdyttäen asiaintilaa. Yksityinen

„niin ikään”

44) NB ||| teollisuus, t.s. sellainen, joka toimi riippumatta valtion tilauksista (vuoriöljy, sokeri, tekstiilit, paperi, puutavara), pysyi täysin terveenä, ja ainoastaan työväenkysymys sai nyt vallan toisen, t.s. poliittisen luonteen" (61)...

„Murrosvuodet 1905/8 saivat monet Venäjän kapitalistit tallettamaan likvidit varansa Saksan pankkeihin”... (ks. edellä).

„Mentiin jopa niinkin pitkälle, että muuan Venäjän konservatiivisin (ja itsenäisin) pankki osti aavistamattomien tapausten varalta preussilaisia consolseja. sic!!

Venäjän pankeilla ei niihin aikoihin (1906) ollut kovinkaan runsaasti käteisvaroja.— Voimakas talonpoikien liikehtiminen aiheutti maaseudulla paljon vahinkoa; kaupungeissa sen sijaan työläiset eivät sanottavammin vahingoittaneet kauppaa ja teollisuutta. NB
Tunnettu tosiasia on, että lukuisista lakoista huolimatta vain harvoissa tapauksissa sabotaasiteot kohdistuivat yksityisomaisuuteen ja kauppa- ja teollisuuslaitosten tavaravarastoihin (Bakussa esiintynyt sabotaasi on katsottava armenialaisten ja tataarien syyksi) (lukuun ottamatta rautateillä ilmenneitä karkeita järjestyserikkomuksia, joita ei kuitenkaan voida panna vapaiden työläisten syyksi). (45

NB. Tekijä on tietysti piintynyt porvari ja nationalisti poliittisilta katsomuksiltaan!

Todellisuudessa vekseliprotestien määrä lisääntyi silloin vain hiukan, mikä aikoinaan hämmästytti mannermaan finanssipiirejä sitä enemmän, mitä vähemmän ne olivat selvillä silloisesta (talonpoikien) liikehtimisestä” (66).

Venäjän pankkien vekseliprotetit 1. XI. 1905 annetun ja myöhempien tilitaseiden mukaan (s. 66):

		Miljoonissa ruplissa							
		1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	
NB	Valtion pankki	diskonttatut vekselit niistä	188.8	171.4	215.7	194.8	211.8	243.8	
		protestoituja	3.9	1.5	1.6	2.1	2.8	1.1	
NB	8 pietar. kauppapankkia	diskonttatut vekselit niistä		352.0	376.0	445.0	523.0	677.0	788.0
		protestoituja		4.9	2.2	2.8	5.2	2.9	4.1

„Berliinin finanssiipiirit löysensivät yhteyksiään Venäjän teollisiin yksityisyrittäjäpiireihin varsinkin v. 1905/6, t.s. nimenomaan silloin, kun niille virtasi suuria summia käteisiä varoja eri puolilta Venäjää. Lodzin kutoma- ja kehrutehtaat (enimmäkseen saksalaisia yrityksiä) olivat siihen asti olleet riippuvaisia etupäässä Berliinin rahamarkkinoista ja aina hyviä asiakkaita; kuitenkin Berliinin pankit eväsivät nimenomaan näiltä toiminimiltä huomattavamman luotonsaannin ja saattoivat eräät yritykset sellaiseen asemaan, että ne eivät ainoastaan supistaneet ollenaisesti tuotantoaan, vaan vieläpä Lodzin varsin rikkaiden tekstiiliteollisuudenharjoittajien konsortio lähti Kaukasiaan osallistuakseen sikäläisiin vuoriteollisuusyrityksiin ja löytääkseen yhteyksiä Lontoon ja New Yorkin markkinoihin. Näiden yhteyksien esteeksi muodostuivat etupäässä silloiset pogromit” (67)...

46)

NB „....,On otettava huomioon, että Venäjän menetykset Japanin sodassa, Port Arthur, Dalni ja Itä-Kiinan rautatien eteläosa mukaan luettuina, olivat noin 4 500 miljoonaa ruplaa, t.s. puolet valtiovelasta, jonka korko- ja kuoletusmaksuja Venäjän talonpojat saavat näin ollen maksaa saamatta käsiinsä pääomaa” (72). NB V luvusta: „Saksan suurpankkien osallistuminen Pietarin pankkeihin j.n.e.”

Millä tavalla „Deutsche Bank” myy Berliinissä „Siperian kauppapankin” osakkeita?

NB „....,Deutsche Bank’ pitää ulkomaisen yrityksen uusia osakkeita kokonaisen vuoden salkussaan ja myy niitä Berliinin pörssissä saaden 50% voittoa välitys- III tehtävästään. Yleisö maksaa 193 100:sta”... (74) *

koska „tällöin ’saksalainen’ suurpankki ansaitsee huoletta ja nopeasti (kurssin avulla)”... (74)

NB „....,Mutta koska ’Deutsche Bank’ on myynyt Berliinin yleisölle osakkeita 195%:n mukaan ja myöhemmin vieläkin kalliimmasta hinnasta (nykyään kurssi on 230 ja voitto-osinko 15%, pääomanvoitto on siis 6½%), niin Pietarissa olevan pankin johdon on ennen kaikkea pidettävä voitto-osingot jatkuvasti yhtä korkeina. *Ulkomainen pankki vaatii sitä ehdottomasti.*

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

Ja tämä on yleensäkin sen ainoa vaatimus.— Millä tavalla se tapahtuu, se on siitä aivan samantekevää, mutta tuloksena on hurja pörssikeinottelu ja epäterve perustamispuhailu, mihin Pietarin pankit pakotetaan suoranaisesti 'osakkuusjärjestelmän' avulla" (77).

„Saksalaisten näkökannan mukaisesti laskettuna tämä operaatio näyttää seuraavanlaiselta:

Pääoman kasvu vuodesta 1906/7:

16 000 000 ruplaa nimellistä osakepääomaa kurssin ollessa keskimäärin noin 200 (merkitty Berliinin pörssissä) 10 000 000 — emissiosta vararahastotilille

26 000 000 — yhteensä

32 000 000 — todellista pääomaa 200 mukaan laskettuna

6 000 000 rpl, erotus, 'Deutsche Bankin' ja sen |||| 6 milj. kontrahenttien voitto välitystehtävästä" (78)...* |||| ruplaa

„,Siis tässä tapauksessa 'Deutsche Bank' antoi saksalaiselle yleisölle osakkeiden muodossa noin 32 000 000 ruplaa siinä yksinomaisessa tarkoituksessa, että sen, 'Deutsche Bankin', taskuun joutuisi muuttaman miljoonan kurssivoitto juudaksenpenninkeinä" (78).

Siperian kauppapankin osakkaiden yleisessä kokouksessa 23. III. 1913 pieni ryhmä osakkaita valan tehnyt asianajaja *Bibikov* etunenässä esitti vastalauseensa tämän yleisen kokouksen päätösten johdosta. („Birzhevyje Vedomosti" n:o 14 017, 21. II. 1914; „S.-Peterburgskaja Gazeta" n:o 51, 22. II. 1914; „S.-Peterburgskaja Gazeta" n:o 54, 23. II. 1914.) Vastalauseen esittäjät todistivat... „että pankin pääjohtaja (muuan Soloveitshik, jolla on sukulaissuhteita erääseen 'Deutsche Bankin' johtajaan) on merkinnyt omalle juoksevalle tililleen 7 miljoonaa ruplaa hallituksen kannatusavusta ja käyttänyt tämän summan oman pankkinsa osakkeiden ostoon saadakseen siten äänenemmistön itsensä uudestaanvalitsemista varten" (79)... „Kun ottaa huomioon, että tässä ovat tekijöinä nimenomaan saksalaiset pääomat ja että tämántapaista asiainhoitoa suosii kuuluisa 'Deutsche Bank', niin sitä suuremman merkityksen saa se johtopäätös, jota olen pyrkinyt todistelemaan tässä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

(47)

!

||

(48)

kirjassa, nimittäin, että 'osakkuusjärjestelmä' on haitta, joka estää yksinpä vakaatakin venäläistä osapuolta saattamasta solidille perustalle ja järjestykseen Venäjälle niin tärkeiden luottolaitosten asiainhoitoa. 'Deutsche Bankilla' on tietysti mahdollisuus hankkia itselleen äänenemmistö, mutta venäläiset osakkaat, jotka niin ikään ovat tämän pankin osamiehiä, eivät saa koskaan kyllin suurta äänenemmistöä voidakseen ajaa käytännössä läpi täysin oikeudenmukaiset toivomuksensa ja järkevät näkökantansa" (80).

...,Vuodesta 1906 saksalaiset finanssit ovat osallistuneet entistä tehokkaammin ja suuremmassa mittassa 'Venäjän ulkomaankauppapankkiin', niin sanottuun *Venäjän pankkiin*, ja 'Pietarin kansainväliseen kauppapankkiin', niin sanottuun *Kansainväliseen pankkiin*; edellinen kuuluu 'Deutsche Bank' konserniin, jälkimmäinen Berliinin 'Diskontogesellschaftiin'. Molemmat venäläiset pankit toimivat $\frac{3}{4}$:ltaan saksalaisilla pääomilla (osakepääomaa).* 'Venäjän pankki' ja 'Kansainvälinen pankki' ovat yleensä Venäjän huomattavimpia pankkeja. Molemmat ovat hyvin spekulatiivisia"... (82)

Pääoman kasvu miljoonissa ruplissa (s. 84)

	Pääomat		Vararahastot	
	1906	1912	1906	1912
Venäjän pankki.....	20	50 (+30)	3	15 (+12)
Kansainvälinen pankki	24	48 (+24)	12	24 (+12)
	44	98 +54	15	39 +24**

$\Sigma\Sigma = 78 + 32$ (Siperian pankki) = 110.

Nämä pankit ovat saaneet „vuodesta 1906 lähtien kokonaista 110 milj. ruplaa osakepääomaa, samalla kun kontrahenttien kassaan on siirtynyt välityspalkkiona monen miljoonan suuruinen liikevoitto" (84)...

s. 97... „mistä hyvästä ('The Times Russian Supplement') Venäjän finanssiministeriö maksaa joka tapauksessa kannatusapua"...

8. luku: „Yhteenvetotiedot ulkomaalaisten osantotolla toimivista Pietarin pankeista ja muutamia huomautuksia numerotietoihin”.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. *Toim.*

** Sama, *Toim.*

Miljardia ruplaa

$$\begin{array}{ll}
 \text{a 1) } 0.4 + 0.8 = 1.2 & 1.3 + 1.7 = 3.0 \\
 \text{a 2) } 0.2 + 0.2 = 0.4 & \text{b) } 0.5 + 0.4 = 0.9 \\
 \text{a 3) } \underline{0.7} + \underline{0.7} = \underline{1.4} & \frac{1.8}{2.1} = \frac{3.9}{3.9}
 \end{array}$$

50) „Silloin (1911) Venäjän Luottokanslia [NB: muualla: sen johtaja *Davydov*] antoi venäläisille pankeille Pariisissa ja Pietarissa suoritettavia pörssioperaatioita varten ensin 120 miljoonaa frangia ja sittemmin vielä lainaa, kaikkiaan noin 100 miljoonaa ruplaa, umpikujaan joutuneen hurjan pankkikeinottelun avustamiseksi (virallisesti sitä sanottiin Venäjän valtion arvopapereiden vakauttamiseksi)”... (86)...

s. 121:.. v. 1912 Venäjän kaikilla kauppapankeilla oli 548 haaraosastoa...

„Luottoyhdistysten” kasvu (s. 122)

(Luottokanslian numerotietojen mukaan):
miljoonissa ruplissa

	Lukumäärä	Jäseniä	Pääomaa	Koko bilanssi	Talletukset	Diskonf-taukset
1907	261	158 000	39	319	203	246
1912	776	502 000	99	899	487	687

NB (136 ja seur.) Venäjän finanssiministerit nimit-
NB tävät pankkien johtajat (usein virkamiehistön keskuudesta), — „Luottokanslian” kautta annetaan pankeille miljoonia kannatusapua j.n.e.

hyvin sanottu! „Tämä valaisee niiden pietarilaisten pankkien toimintaa, jotka näennäisesti 'venäläisinä', varalähteittensä puolesta 'ulkomaalaisina', asioiden hoidon kannalta 'diletanttimaisina' ja riskin kannalta 'ministeripankkeina' ovat kehittyneet Venäjän talouselämän parasiteiksi. — *Ja tämä ennakkotapaus*” (puhe oli Siperian pankista etc.) „on nyt muodostunut Pietarin pankkien järjestykselliseksi. Berliinin ja Pariisin suurpankkien johtajat katsovat etunsa suojatuiksi pitäen takeena

1) Luottokanslian suoranaisia Pietarin pankeille myöntämiä kannatusavustuksia,

2) Venäjän finanssiministeriön aktiivoja || || NB (51
(niistä noin 60% Pariisissa ja 40% Berliinissä) || NB
(137)...

„Finanssiministeriö antoi Venäjän-Kiinan pankin” [tekijä oli sen palveluksessa!!] „emitoida useita valtion takaamia arvopapereita tarkoitukseenaan myöntää pankille tarpeellisia käteisvaroja huolehtimatta niiden käytöstä. Niinpä se esimerkiksi antoi pankin tehtäväksi emitoida Euroopan-Venäjällä hallituksen takaamia rautatieobligaatioita, ja tulot joutuivat ensiksi pankin kassaan. Rautatiet näet tarvitsivat varoja vain vähin erin 4—5 vuoden kuluessa (sikäli kuin niitä rakennettiin), kun taas pankki saattoi käytellä vapaasti varoja ja ansaitsi sitä paitsi emitoinnista. Mainittu operaatio muodostui tavaksi, sillä se toistui monta kertaa joka vuosi” (149). NB ||

(neljän rautatien obligaatioita oli yhteensä 12.8 miljoonan punnan = 120 milj. ruplan arvosta.)

„Pankin johtaja (ja samalla johtokunnan puheenjohtaja) osallistui sitä paitsi johtokunnan jäsenenä useihin suuriin rautatie- ja teollisuusyhtiöihin (nykyään noin kahteenkymmeneen), joiden niin ikään täytyi pitää vapaat varansa juoksevalla tilillä pankissa tietäessään, että finanssiministeriö on kiinnostunut kovasti pankista ja tukee sitä” (149). NB !! || 20:ssä yhtiöissä!!

Näin tehdään „pissnessiä”...

Tämä on 11. luvussa: „Venäjän-Kiinan pankin ja Pohjoispankin yhdistyminen (Venäjän-Aasian pankki) ja vastalause sitä vastaan yhtiökokouksessa 1910” (s. 147):

(vastalauseen esitti tekijä itse)

„Venäjän-Kiinan pankin yhtiökokouksessa, jossa piti päättää yhdistymisestä, oli läsnä etupäässä Valtionpankin ja Luottokanslian virkailijoita, jotka oli valtuutettu äänestämään”... (153). NB !! (52

Tekijä esitti „eriävän mielipiteensä”, joka merkittiin 30. III. 1910 pidetyn kokouksen pöytäkirjaan (s. 154).

„Osakkuusjärjestelmä on järjettömyyttä”, tekijä julisti ja todisteli vastalauseessaan... (s. 154)

„fuusion” järjestivät ranskalaiset pankit („Banque de Paris et des Pays Bas” + „Société Générale”), jotka olivat „kiinnostuneet” Venäjän-Kiinan pankista, näkivät sen asioiden kehnon tilan, tahtoivat „selvitä kuivina” ja *toivoivat* voivansa

NB || „yhdistämällä” (molemmat pankit yhdeksi „Venäjän-Aasian pankiksi”) „muodostaa siinä määrin suuren ’venäläisen’ laitoksen, että Venäjän hallituksen olisi pakko ’tukea’ kaikissa tilanteissa yhdistämisen tietä muodostettua pankkia” (s. 151).

|| „Yhdistettäessä pienennettiin osakepääomaa 33% ja nämä summat merkittiin vararahastotilille; sillä tavalla pankki saatiin näyttämään sellaiselta, kuin varapääomat olisi saatu hyvän asioiden hoidon ansiosta, ja samalla uudelle johdolle annettiin mahdollisuus jakaa vastaisuudessa koko liikevoitto (!) pienemmälle pääomalle korkeamman korkoprosentin mukaan, koska varapääomat olivat kerralla kohonneet korkeimpaan lain edellyttämään määrään eikä niille tarvinnut laskea korkoa. Osakkaat itse eivät voineet mitään edes tälle manipuloinnille, sillä he olivat Ranskassa, jota vastoin yhtiökokoukset pidettiin Pietarissa”... (152)...

NB || „Lukiessaan nykyään esimerkiksi Venäjän-Aasian pankin mainosta, jossa sanotaan: Osakepääoma — 45 miljoonaa ruplaa, varapääomat — 23.3 miljoonaa ruplaa, jokainen ennakkoluuloton lukija saa käsityksen, että vararahasto on muodostunut ansaituista varoista, t.s. hyvän asioiden hoidon ansiosta. Todellisuudessa se on kuitenkin muodostunut osakepääoman laskuun, huonon asioiden hoidon seurauksena. Kummallakaan pankilla ei ollut yhdistettäessä vararahastoa” (153)...

53)

|| „Tällä pankilla, jolla on 120 haaraosastoa (!), on itse asiassa liian vähän pääomaa (bilanssi 785 milj. ruplaa pääoman ollessa 73½ milj. +

+ vararahasto — 1. X. 1913) — „tästä ylikuormituksesta koituvan riskin kantaa Luottokanslia” (153). || ||

...,„Onhan edelleen aivan selvää, että johtuen osakkuusjärjestelmästä’, jonka avulla osakkaat pidetään sivussa yhtiön johdon asiainhoidon kaikesta arvostelusta, sillä heidän ja yrityksen välissä ovat kaikkivoivat (ulkomaiset) suurpankit, jotka ryöväävät kumpaakin puolta enemmän tai vähemmän ’naamioitujen kombinaatioiden’ avulla, yritysten johto muodostetaan mielivaltaisesti ja yksityis- etuja silmällä pitäen ja loppujen lopuksi kuka tahansa dilettantti saattaa asettua pankin johtajaksi” (156—157). || || NB ha ha!

Venäjän-Aasian pankin johto koostuu „yhdestä entisestä venäläisestä byrokraatista (pankin pääjohtajasta ja johtokunnan puheenjohtajasta), yhdestä entisestä venäläisestä kuvernööristä, yhdestä entisestä ranskalaisesta diplomaatista, yhdestä entisestä ranskalaisesta lakimiehestä” (158) || || sic!! (54

sanoo, että kaikki nämä arvostelevat huomautukset on kirjoitettu syksyllä 1913, ja että ne ovat „vanhentuneet” 30. I. 1914 päivätyn armollisen käskykirjeen vuoksi. || || ?

diplomatiaa?

Talletuspankkien ja spekulatiivisten pankkien yhdistäminen on vahingollista, sillä se

(1) „sitoo” maan tuotantovälineitä

(2) johtaa hintojen kohoamiseen, syndikaatteihin j.n.e.

„Jos pankkien suhteet saataisiin selviksi ja järjestykseen, niin haluaisinpa nähdä, olisiko trusteja, monopoleja ja syndikaatteja” (179)... || || ha ha! siinä sitä ollaan!!

„Säädettäköön lailla, että toiminimet, mikäli ne solmivat keskenään sopimuksia, jotka tuottavat vahinkoa kuluttajille poistamalla kilpailun (epärehellistä kilpailua), eivät saa virallisesti pankkiluottoa, toisin sanoen niillä ei ole myöskään oikeutta päästää liikkeeseen uusia arvopapereita, ja silloin monopolit ja syndikaatit hajoavat pakostakin hyvin pian” (180). || || ha ha!! sepä yksinkertaista!!

55)

!! || Luottokanslian Pietarin pankeille myöntämät
|| *kannatusavustukset* (s. 202 ja 204)
nousevat 800—1 000 miljoonaan ruplaan.*

Luottokanslia... „on valtakunnan koko luottoliikkeen näp-
päimistö”. „Se on byrokraattinen koneisto, jolla ei ole sään-
töjä ja joka ei ole yhteiskunnallisen valvonnan alainen”
(200).

..., Vuonna 1910 se... uudistettiin ja siitä pitäen sen teh-
täväenä on ollut valtion kaikkien luottolaitosten toiminnan
'yhdistäminen',** ja 'se on niitä ja pörsejä yhdistävä ren-
gas' ” ...Pietarin pankit tekevät sille tiliä toiminnastaan
joka 8—14 päivän kuluttua ja tarkemmin joka kolmas kuu-
kausi (201).

Nämä kannatusavustukset *** ovat neljänlaisia:

	Milj. ruplaa
(1) Suoranaiset käteismaksut (pankeille) avustusrahastosta noin	150
(2) Talletukset ulkomaiden pankeissa (epä- suorana takeena)	450
(3) „Valtion takaamien arvopapereiden liik- keellelaskuoikeuden myöntäminen”	150
(4) „Finanssivekselien (molemmiin puolin ase- tettujen ja katteettomien vekselien) dis- konttaus ulkomaisin pankkisiirroin ja ilman sitä”	noin 50
	<u><u><u>Σ = 800</u></u></u>

„Talletukset — 1 648 milj. ruplaa ynnä 800 kan-
natusavustuksina — tekevät 2 448 milj. verrattuna
NB ||| siihen, että maan vapaita käyttövaroja on yhteensä
||| 5 000 milj. herra Davydovin (Luottokanslia) tietojen
mukaan, siis ...puolet Venäjän valtakunnan vapaista
käyttövaroista on juuttunut lujasti kansainvälisiin
spekulatiivisiin pankkeihin osakkuusjärjestelmän
vuoksi. Voi kulua vuosia, ennen kuin nämä rahat
saadaan jälleen kokoon (ja palautetaan liikkee-
seen)”... (204)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 230. *Toim.*

** Sama. *Toim.*

*** Luottokanslian kannatusavustukset. *Toim.*

15. luku (s. 210): „*Kansainvälisten pankkikitrustien voimasuhde Venäjän markkinoilla*”... NB (56)
 „Pietarin pankkien voimatase (osakkuusjärjestelmä)”
 (s. 211).

Miljoonissa ruplissa.

Aktiivat <i>Kaupan ja kuljetusten valvonta</i>	Passiivat <i>Pankkien liikepääoma</i>
a) Teollisuusluotto rpl 1 350	a) Omat varat 497
b) Laivaliikenne ja yksityisten omistamat rautatiet 1 509	b) Talletukset (Venäjä) ... 1 600
c) Yksityisten venäläisten asiakkaiden osakkuuden valvonta..... 1 689	c) Lainat 942
<u>4 548</u>	<u>3 039</u>

Tuotannon ja teollisuuden valvonta	Emissiot vv. 1908—1912 (ilman valtion korkoja)
a) Hiilisyndikaatit (Prodogol)	a) Venäjällä 3 687
b) Rauta ” (Prodamet)	b) ulkomailla 1 509
c) Öljy ” („General Oil” etc.)	<u>5 196</u>
d) Metallurgiset ” (erilaiset)	
e) Sementti-, rakennussyndikaatit (erilaiset)..... 3 687	<u>8 235</u>
<u>8 235</u>	

{ Taulukko sivuilta 211—212 täydellisenä. }

„Tämä voima jakautuu kolmen ulkomaisen pankkiryhmän välillä likipitään seuraavalla tavalla:

NB (s. 212)	(1) Ranskalainen pankkikolmikko ynnä viisi Pietarin pankkia..... 55%
	(2) Saksan berliiniläiset „D”-pankit ynnä 4 pietarilaista 35%
	(3) Englannin lontolaiset syndikaatit ynnä 2 pietarilaista 10% **

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 224. Toim.

...,Aineellisten sitoumusten jakautuminen (kaikki nominaaliarvon mukaan) on sen sijaan seuraavanlainen:

	(mitj. ruplissa)
a) <i>Ulkomaat</i>	
Emissiot	1 509
Pankkien saatavat (Luottokanslian vastasaatavat pois laskettuina) noin.....	300
Osakkuus pankkien osakepääomaan.....	295
„ muuhun osakekantaan (osakkuusjärjestelmä).....	500
	2 604
b) <i>Venäjä</i>	
Emissiot, talletukset ja muut.....	4 831
Luottokanslia (ilman viimeistä rautatielainaa) ...	800
	5 631
	Σ = 8235"

„Tämä suhdetilasto puhuu selvästi siitä, että pääomaa vievien maiden $\frac{1}{3}$ suuruinen vähemmistö hallitsee Venäjän, pääomaa tuovan maan, $\frac{2}{3}$ suuruista enemmistöä (— s. 213—) ja sitä paitsi sellaisessa muodossa (kannatusavustukset, syndikaatit, kartellit etc.), ettei tämä kykene puolustamaan enempää omia kuin muidenkaan etuja. Tämän seurauksena muutaman suurpankin johtokunnan last not least * yksityisedut ovat jollei virallisesti niin kuitenkin peitetysti määrääviä sikäli, että siitä kärsivät kaikki osakkaat.”

{ Tekijä pitää tätä hintojen kohoamisen syynä ja esittää }
 { jopa (s. 213) likipitäiset prosenttiluvutkin vuosien }
 { 1908—1913 hinnankorotuksista, mutta ilmeisestikin }
 { vain silmämääräisesti, sellainen ei ole asiallista, }
 { t.s. se on tarpeetonta havainnollistamista, se ei ole }
 { mikään todiste... }

S. 214 hän esittää seuraavia *virallisia tilastotietoja* „*Torgovo-Promyshlennaja Gazetasta*”:

* — viimeisinä, muttei huonoimpina olevat. *Toim.*

	Milj. ruplaa	
Osakepääoman kokonaismäärä (vuoden 1914 alussa)	3 600	NB
Ynnä teollisuus- (obligaatit).....	400	
” rautatieosakkeet	140	
	4 140	
Ynnä Venäjällä olevat valtion lainaobligaatit ja taatut rautatieobligaatit.....	6 072	
” yksityiset hypoteekit (klinnitykset).....	2 956	
	13 168	

Pietarin pankit ovat muka „keinotekoisesti (?) muodostettuja kansainvälisiä rahatrusteja” (215)

....„suurpankin nykyaikaisen johtajan ohjelma on aivan selvä ja ilmeinen; se sanoo:

Mikäli me suurpankit onnistumme saamaan tuottajat ja kuluttajat valtaamme (emissioiden, luoton ja tullien avulla), niin liikevoitto valuu meidän taskuumme ja me olemme tilanteen herroja” (kursivointi Agahdin) (218).

„mikäli”
huvittavaa
(„narodnikki”!)

Agahd on „unohtanut” pikkuseikan: kapitalismin ja kapitalistiluokan!!

Sen seurauksena voi olla muka „liiallinen tullinkorotus” ja siitä syystä „avoimet vihollisuudet maailmanmarkkinoilla, mikä voisi johtaa jopa sotaan, joka niin ikään sopinee suurpankkimonopolisteille, sillä sodan force majeure’in ansiosta he voisivat siivota bilanssejaan eikä heitä henkilökohtaisesti voitaisi asettaa vastuuseen tappioista” (220)...

„jopa”
sotaan

muuan
sodan
peruste

S. 234 tekijä siteeraa S. Prokopovitshia
 (Venäjän teollisen kehityksen edellytykset) —
 venäläistä pääomaa...
 447,2 milj. ruplaa = 21,1%,
 ulkomaista pääomaa...
 762,4 milj. ruplaa = 35,9%,
 „arvopaperikaupoilla” hankittua pääomaa
 ...915,6 milj. ruplaa = 43,1%

Σ tekee 100,1%

Tässä suhteessa esittää merkittävintä osaa
 „pankkikysymys, jota tekijä (Prokopovitsh)
 ei tunne”, Agahd sanoo.

Venäjän *kauppataaseesta* tekijä kirjoittaa, että
 aktiivapuoli ylitti passiivapuolen

1909—570 milj. ruplalla (s. 238)

1910—511

1911—430

—
 1 371 *

— 600 — miinus kuponkien lunastukset ulkomailla
 200 milj. ruplaa vuosittain

— 771 — „yleinen ylitus 3 vuoden ajalta”.

„Tähän summaan nähden voidaan siis sanoa, että se rikastutti maata käteisvaroilla normaalia suuremmassa määrässä osaksi (oletan 500 milj. ruplalla) poikkeuksellisen hyvän sadon ansiosta. Mainittu luku osoittaa silti aivan selvästi, ettei Venäjällä niin valtavalta näyttänyt nousu johtunut suinkaan yksinomaan erinomaisen hyvistä sadoista.

Sen lisäksi valtion takaamien ja yksityisyritysten arvopapereiden liikkeelle lasku tuotti maahan ulkomaista pääomaa noin 1 509 milj. ruplaa, joista kuitenkin vain merkityksettömän pieni osa joutui käteisvaroina koko rahamarkkinoiden käyttöön (pääasiassa ne hupenivat näet erikoisyrittäjiin).

* Näin Agahdilla. *Toim.*

Luottokanslian johtaja (Davydov) määrittelee maan vapaan liikepääoman kasvun (johtaja tarkoittaa tällä kaikissa pankeissa olevia yksityisiä talletuksia, käteisten säästökassatalletusten lisääntymistä (lisäys 576 miljoonaa käteisenä rahana ja arvopapereina), valtionpankissa olevia valtionkassojen juoksevia tilejä, lukuun ottamatta kuitenkaan valtionkassojen (Luottokanslia) ulkomaisia talletuksia ja venäläisten pankkien ulkomaisia velkoja) seuraavasti:

1906 — 2 592 milj. ruplaa

1912 — 5 000 milj. ruplaa” (s. 238).

NB

Lisäys muka = noin 2 500 milj. ruplaa, ja pääoman tuonti ulkomailta noin 1 600 + 771 (virtaaminen johtui sadoista) = = 2 371 milj. ruplaa (s. 239) — „osapuilleen tasapainottavat toisensa”...

„Venäjän finanssiministeriö käyntelee tässä suhteessa” (kysymyksessä on Venäjän valtion liian suuri kultavarasto) „käteisiä varojaan yhtä epätieteellisesti, yhtä vähän taloustieteen mukaisesti ja yhtä epäkansallisesti kuin suurin osa mannermaisista Berliinin ja Pariisin suurpankeista käyttää talletuksiaan. Tässä suhteessa Venäjän valtion varoilla autetaan turvaamaan eräiden Berliinin ja Pariisin pankkien vaikutus Pietarin pankkeihin (ja niiden venäläisiin talletuksiin), kun taas tuotannollista taloudellista elämää vaimennetaan juuri siellä, missä sitä pitäisi voimistaa” (247).

eiköhän
pänvaistoin?
Pariisin ja
Berliinin
pankkien
„vaikutus”
pakottaa??

Venäjän kansantulo („kansanbudjetti = maataloustuotanto, t.s. viljasato, ja kaikki muut tuotteet”) on (1913) vain 9 miljardia ruplaa (249).

NB

...,Edullisinta on edelleenkin tuottavuuden ja joukkojen kulutuskyvyn kohottaminen” (265) (tekijän kursivointi).

„narodnik-ki”

- 60) Tekijä arvostelee Witten finanssipolitiikkaa näin:
 „Ja silloin” (Witte) „sen sijaan, että olisi järjestetty, antauduttiin spekulatioihin ja kombinaatioihin, ja riski pantiin kruunun vastuulle” (275)...

Spekulatio versus organisaatio: !!Narodnikki!! idem
 281—2 ja monet muut.

- Tekijä moittii Venäjän raha-asiain hoitoa:
- kuka kenet! || „Ulkomaisille keinottelijoille ei osoitettu
 „rehellinen” || rajoja eikä tuotannollisessa yhteistyössä
 kauppa- || olleille lojaleille ulkomaalaisille annettu ase-
 mies || maa, joka heille saavutustensa tunnustuksena
 || olisi kuulunut” (276)...
- ...
 „hyviä” ||,Samalla viittaa vielä kerran Pietarin
 pankkeja || spekuloiivien pankkien (fiskaaliset operaatiot)
 ... || ja tuotannollisesti toimivien venäläisten pank-
 || kien (kansantalous) väliseen eroon. Ei voida
 || olla suosittelematta Volgan-Kaman pankkia,
 || Moskovon kauppiaspankkia, Knoopin ja Wo-
 || gaun pankkeja vastaavanlaisina esimerkkeinä
 || siitä, miten pankkitoiminta on suunnattava
 || tälle tielle, jotta tehtäisiin kerta kaikkiaan
 || loppu talletuspankkien spekulatiosta”...
 || (280).
- ha ha! || „Olen jo sanonut *valittavani* sitä,
 || että Venäjä vedetään 'sivistyneen maailman
 || rahankierron piiriin'” (283).
- 61) || „Jokaisen rahatalouteen siirtyvän maan
 || tulee ottaa huomioon kansainvälisen juuta-
 || laisjärjestön mahti”, mutta juutalaisistakin on
 || muka hyötyä, kun he palvelevat kokonaisuu-
 || den etuja kuten Saksassa, missä heidän
 || !! || kykynsä pysytetään „järjen ja etiikan” puit-
 || teissa (284).
- hyvin ||,Voitaneen sanoa: Nykyisen asiointilan
 sanottu! || vallitessa eräiden suurpankkien osingot mak-
 || setaan aivan kuin ne olisivat laiton hyvitys
 || vaihtolosta”... (286).

Ettäkö „minun” (Agahdin) „ohjelma” olisi muka „epäkansallinen”?? luoja varjelkoon!! En ole kosmopoliitti, olen nationalisti (s. 287 ja 288), olen jokaisen kansakunnan itenäisyyden, kunnollisen pankkitoiminnan, menestyksellisen „Geschäftin” kannalla.

...„Elei sellainen ohjelma ole 'kansallinen', niin pyydän selittämään minulle, miten sana 'kansallinen' oikeastaan pitäisi ymmärtää? Vai yritetäänkö kenties väittää, ettei tähän käsitykseen sovi, että perustetaan ja hoidetaan menestyksellisesti liikkeitä, jotka ovat pitkän aikaa kannattavia?” (288).

helmi
(nationa-
listi)

Tekijä kursivoi:

„Mannermaisten suurpankkien toiminnan muuttaminen on siten yleensä ensimmäinen Euroopan talouspoliittisen yhteisymmärryksen edellytys, ja se on täysin kansojen etujen mukaista” (290)

„rauhan”
ja („Euroopan Yhdysvaltojen”)
kannalla

ja teoksen viimeinen lause:

„Ja johtopäätökseni *kuuluvat* seuraavasti: Jos Euroopan (mannermaan) suurvaltat pitävät edelleenkin horjumattomasti kiinni 'koetellusta järjestelmästään', niin maailmansota pakottaa ne muuttamaan sitä. Vapaat rahamarkkinat ja vapaat maailmanmarkkinat — joko sodan tai terveen järjen avulla — valittakoon ja pidettäköön mielessä, että Euroopan johtavat luokat kantavat koko vastuun.”

„maailmansota”-uhka

(62)

Loppu

BALLOD. TILASTOA

Prof. tri *Carl Ballod*. „Tilastoinnin perusteet”. Berliini 1913.

Ballod

Näyttää varsin hyvältä numerotietojen kokoelmalta, jota paitsi kaikkein > tekijää kiinnostaa *tuotantoa* (tuotteiden *määrää*) koskeva tilasto — vrt. *Atlanticus*!! —

Ballod laskee Saksassa olevan *2 rautaista orjaa* (konetta) 1 työntekijää kohti

§ „Teknillinen tuotantovoima”.

Epätäydellinen.

		höyry	vesi	sähkö
(höyry-) koneet	Saksa (1907), teollisuudessa 8.8 milj. hevosvoimaa	(7.3	+ 0.9	+ 1.5)
	Amerikka (Yhdysvallat), teollisuudessa 16.0 milj. hevosvoimaa	(14.2	+ 1.8	+ ?)
	Englanti (*) (1907), teollisuudessa 10.7 milj. hevosvoimaa			
	Kaikkiaan + lokomotiiivit 13 milj. hevosvoimaa (1895)			

(*) Englantia koskevat tiedot aikakausjulkaisusta „Die Bank”, 1913, s. 190 „kauppaministeriön” tietojen mukaan. „Tuotantotilastoinnin” yhteenvedot *teollisuuden* (koko) osalta. Koko myyntiarvo = 1 765 milj. puntaa; raaka-aineiden arvo = 1 028 milj. puntaa; siirtotyöt = 25 milj. puntaa. Puhdas arvo [1 - (2 + 3)] = 712 milj. puntaa. *Työläisten lukumäärä* = 6 985 tuhatta. Koneet = 10 755 tuhatta hevosvoimaa. [+ Maanviljelyksessä arvo = 196 milj. puntaa; työläisiä 2.8 miljoonaa.] Koko pääomaa (teollisuudessa) = 1 500 milj. puntaa.

Vesivoimamäärä:

	milj. hevosvoimaa
Sveitsi	1 $\frac{1}{2}$ —3
Ruotsi + Norja	8 (noin 28 milj.)
Suomi	4 —6 (s. 255)
Niagara	4 —5 (vain $\frac{1}{10}$ käytössä)
Kongon putoukset (Afrikka)	— 28
Etelä-Amerikka (??)	1 —2

OTTO. SAKSALAISET PANKIT
VALTAMEREN TOISELLA PUOLEN

- 63) Tri Walter Otto. „Saksalaisten suurpankkien lainaus- ja perustamistoiminta sekä osakkuus valtameren toisella puolen”. Berliini 1911.

(Kaikkien yritysten luettelo ja suurpankkien „osakkuutta” osoittavia taulukoita; I osa mantereittain ja maittain; II osa pankeittain. Raaka-aineet.)

Eri liikeyritysten osalta on osoitettu väliin *englantilaisien, ranskalaisten ja pohjoisamerikkalaisten* ryhmien osakkuus % %:ssa, mutta puuttuu *tiiivistelmä*.

S. 245 taulukko: „Valtamerentakaisten saksalaisten pankkien koko tuloa tuottava pääoma” (10 pankkia) (lyhennelmäni vuosittaistiedoista):

1889—	45.6	milj. markkaa
1890—	41.3	” ”
1900—	206.5	” ”
1905—	329.3	” ”
1908—	607.1	” ”

DIOURITCH. SAKSALAISTEN PANKKIEN EKSPANSIO ULKOMAILLA

Georges Diouritch. „Saksalaisten pankkien ekspansio ulkomailla ja sen yhteys Saksan taloudelliseen kehitykseen”. Pariisi (ja Berliini) 1909 (s. 798).

Jättiläiskokoisessa teoksessa on lukemattoman paljon tietoja; osa niistä oli jo Riesserillä; valitsen vielä yhtä ja toista:

s. 37: „Der Deutsche Oekonomistin” (1906, s. 452) tilastotietojen mukaan saksalaisten pankkien käytössä oli pääomaa 11 394 milj. (omia ja vieraita varoja).

Niistä 3 335	„Deutsche Bankin”	ryhmällä 17 pankkia
2 145	„Dresdner Bankin” +	
	„Schaffhausenscher Bank-	
	verein’in”	” 13 ”
1 843	„Diskontogesellschaftin”	” 8 ”
908	„Darmstädter Bankin”	” 6 ”
Σ 8 231		4 ryhmää 44 ”
	+ 4 heikompa ryhmää	

$\Sigma\Sigma=9\ 566$ =kaikkiaan noin 80% { „Commerz- und Diskonto-Bank”
„Mitteldeutsche Kredit Bank”
„National-Bank für Deutschland”
„Berliner Handelsgesellschaft”

s. 84... Ranskan ulkomaiset pääomansijoitukset:

{ „Journal officielin” mukaan 25. IX. 1902 }	Eurooppa.....	21 012 milj. markkaa (sic! olliskohan painovirhe?). Nykyään muka noin 40 miljardia
	Aasia	1 121
	Afrikka	3 693
	Amerikka.....	3 972
	Australia ja Osea- nia	57
		29 855

64) ss. 126—7: „Saksalaisten suurpankkien yhteydet teollisuusyhtiöihin näiden teollisuusyhtiöiden hallintoneuvostoihin osallistumisen muodossa” (taulukko, laatineet Hans Arends ja Kurt Wossner „Osakeyhtiöiden johtajien ja hallintoneuvostojen jäsenten osoitekirjan” tietojen mukaan. Berliini 1903): tekijä esittää teollisuusaloittain, otan vain yhteenvedot:

Osallistumistapa	„Deutsche Bank”	„Diskontoge- sellschaft”	„Darmstädter Bank”	„Dresdner Bank”	„Schaffhausen- scher Bank- verein”	„Berliner Handelsgesell- schaft”
Hallintomiesten kautta.....	101	31	51	53	68	40
Oman hallintoneuvoston jäsen- ten kautta	120	61	50	80	62	34
Jommallakummalla mainitulla tavalla	221	92	101	133	130	74
Hallintoneuvoston puheenjoh- totoimen avulla tai useamman kuin 2 jäsenen välityksellä....	98	43	36	41	46	33

s. 213: Tärkeimpien maiden osakkuus maapallon meren-
alaisilla lennätinlinjoilla:

	1898	1903
Englanti.....	68.33 %	60.2
Yhdysvallat.....	11.10	18.2
Ranska	10.10	9.0
Saksa.....	1.88	4.5
Venäjä	4.32	3.8
Japani	0.90	0.8

s. 239... Ulkomaiden sähköteollisuusyritykset (*Fasoltin*
mukaan. „Seitsemän sähköteollisuuden suuryhtiötä, niiden

kehitys”... Dresden 1904); otan vain *Venäjä*ä koskevat tiedot ja yhteenvedotiedot (milj. markkaa):

Ryhmä		
„Stemens und Halske”	33.10	104.39
A. E. G.	2.88	52.04
„Schuckert”	1.60	25.66
„Union Elektrizitäts-Gesellschaft”	2.88	17.53
„Helios”	21.60	27.70
„Lohmeyer”	—	5.12
„Kummer”	—	0.69
	$\Sigma=62.06$	233.13

ss. 245 ja 246. Paloöljyn tuotanto Romaniassa

v. 1886.....	53 000 tonnia
1907.....	900 000 ”

Ulkomaisia pääomia tässä teollisuudessa *:

{ Ei ole hullumpi esimerkki }	Saksalaisia.....	74 milj. frangia	}	(54)
	Ranskalaisia	31		
	Hollantilaisia.....	22		
	Romanialaisia	16		
	Italialaisia	15		
	Amerikkalaisia	12.5		
	Belgialaisia	5		
	Englantilaisia	3		
Muiden maiden	6.5			
		$\Sigma=185$		

s. 283 ja seur.

(65)

Englantilaiset siirtomaapankit:

32 pankkia ... 2 136 haaraosastoa.....50.3 milj. puntaa (osakepääomaa)
 $\times 25 = 1\ 257.5$ milj. frangia

Ranskalaiset siirtomaapankit:

20 pankkia 136 haaraosastoa**.....326.8 milj. frangia

Alankomaalaiset siirtomaapankit:

16 pankkia 67 haaraosastoa..... 98.0 milj. floriinia
 $\times 2(??) = 196$ milj. frangia

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 240. Toim.

** Sama, s. 236. Toim.

((lukemattomia suorastaan monografisia tietoja Saksan jokaisesta suurpankista ja sen eräistä valtamerentakaisista pankeista))

Pari esimerkkiä:		} s. 743: „Deutsch-Ostafrikanische Bank” perustettu 5.I.1905
(s. 631)	„Deutsch-Asiatische Bank” (Shanghaissa) (perustettu 12. II. 1889)	
Jaettu 5 000 osaketta (1 000 taalaria kukin)		} 4 000 osaketta (= 2milj.markkaa)
1.	„Diskontogesellschaftin” johtokunta	805 osaketta 250
	„Seehandlung” pankin	175
	„Deutsche Bank”	555 — 250
	Bleichröder	555 — 100
5.	„Berliner Handelsgesellschaft”	470
	„Bank für Handel und Industrie”	310
	„Robert Warschauer & Co”	310 — 100
	„Mendelsohn & Co”	310 — 100
10.	Jacob Stern (Frankfurt am Main)	470
	M. A. v. Rothschild (”)	310
11.	„Norddeutsche Bank” (Hampuri)	380
12.	„Sal. Oppenheim & Co” (Köln)	175 — 100
13.	„Bayrische Hypotheken- und Wechselbank” (München)	175
		<u>5 000</u>
	„Deutsch-Ostafrikanische Gesellschaft”	2 800
	Delbrück Lev	100
	„Hansing & Co”	100
	Van der Heydt	100
		<u>4 000</u>

„Diskontogesellschaft”	800	Bleichröder	555
„Deutsche Bank”	555	Mendelsohn	310
„Berliner Handelsgesellschaft”	470	J. Stern	470
„Darmstädter Bank”	310	Rothschild	310
	<u>2 135</u>		<u>1 645</u>

KAUFMANN. RANSKAN PANKIT

66) *Tri Eugen Kaufmann*. „Pankkitoiminta Ranskassa”. Tübingen 1911 („Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitikin” I liite) *.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa s. 207. Toim.

s. 362 (lyhennän):
Ranskan haarallike-
verkoston kehittyminen
vuodesta 1870
(3 suurpankkia: „Crédit
Lyonnais”, „Comptoir
National” ja
„Société Générale”)

s. 356
Samat 3
pankkia

s. 37
Ranskan
säästöpankit

	Haarastosastoja maaseudulla	Talletuskassoja Parisisissa	Σ	Taseessa osoitetut omat liikevarat	Vieraita varoja	Talletusmäärä milj. frangeissa	Tallettajien määrä miljoonissa
1870..	47+	17=	64—	(1872) 200	milj. fr. + 427		
1880..	127+	68=	195—	253	953		
1890..	192+	66=	258—	265	1 245	—3325	7.3
1900..	505+	120=	625—	615	2 300	—4274	10.7
1909..	1 033+	196=	1 229—	887	4 363	—4773(1906)	12.5

Ranskan finanssiministeri määritteli (perintövero-
tuksen perusteella) maan kansallisomaisuuden 200
miljardiksi frangiksi (1903/05) — todellista pie-
nemmäksi.

niistä 55 (27%) kuuluu 18 000 hengelle (s. 37)
75 (37%) ” 45 000 ”

s. 85: Ekskurssi: „*Ranskalaista pääomaa*
arvopapereina”

NB

Miljardia frangia

vuodessa

Théryn laskelma (1907).. 61.4 ranskalaista¹/₃ miljardia (s. 87)
NB ||| 38.5 ulkomaista1 —oikeamminkin muka
99.9 1½ miljardia frangia

noin 100 miljardia frangia

Koko maailmassa Théry laskee olevan (1907) omai-
suutta arvopapereina 730 miljardia frangia

sitnä luvussa 115—130 (Iso-Britannia)
110—115 (Yhdysvallat)
100—100 (Ranska)
60—75 (Saksa)
385—420

{ nämä ovat
Neymarckin lukuja }

(*)

NB (*) s. 287, huomautus (E. Kaufmann):.. „Siis 'Deutsche Bank', jonka tilitaseessa osakkeiden osalle tulee 72 miljoonaa markkaa, pitää herruudessaan osakepankkiryhmää, jonka käytössä on likimain $\frac{1}{2}$ miljardia pääomaa ja vieraita varoja $1\frac{1}{3}$ miljardia” (vrt. *Lansburgh*. „Osakkuusjärjestelmä Saksan pankkitoiminnassa”. „Die Bank”, 1910, kesäkuu, s. 504).

Théryn laskelma

venäläisiä (arvopapereita)	—10,9 miljardia frangia
itävalta-unkarilaisia	— 3,65
egyptiläisiä	— 3,05
turkkilaisia	— 2,5
hollantilaisia	— 1,45
sveitsiläisiä	— 1,45
italialaisia	— 1,4
portugalilaisia	— 1,35
englantilaisia (siirtomaat mukaan luettuina)	— 1,30
belgialaisia (" " ")	— 1,25
brasilialaisia	— 1,20
argentiinalaisia	— 1,10
Balkanin maiden (lukuun ottamatta Turkkiä)	— 1,050

HEGEMANN. RANSKAN PANKIT

C. *Hegemann*. „Ranskan suurpankkien kehitys”. Westfalenin Münster 1908.

Hänen *II taulukostaan* (samojen kolmen ranskalaisen suurpankin haaraosastojen — haaraliikkeiden ja talletuskassojen — lukumäärä) (s. 47).

	Ulkomaiset haara- osastot	Maaseutu	Pariisi	Σ
1870	62			62
1880	12	— 119	— 67	198
1890	24	— 194	— 66	284
1900	35	— 467	— 120	622
1906	44	— 660	— 179	883
II	2 pankkia, joissa palvelus- kuntaa	2 001—5 000;	14—101—200;	1 635—1—4
2	—	1 001—2 000	25—51—100	110 ?
1	—	501—1 000	148—21—50	110
3	—	201—500	261—11—20	Σ=2 945
			744—5—10	

HULFTEGGER. „ENGLANNIN PANKKI“

Otto Hulftegger. „Englannin pankki“. Zürich 1915. (67
(Väitöskirja.)

s. 400: Talletusten kasvu Englannin pankissa (lukuun ottamatta hallituksen talletuksia) ja eräissä yksityisissä suurpankeissa:

Talletukset (miljoonissa punnissa)

	1890	1900	1912	Lisäys vuodesta 1890 vuo- teen 1912
Bank von England.....	32. ⁰⁰	36. ⁹⁶	52. ⁹⁵	60 %
„Lloyds Bank Limited“.....	19. ²⁸	51. ⁰²	89. ⁵⁹	364 %
„London City and Midland Bank“.....	—	37. ⁸⁴	83. ⁶⁶	—
„London Joint Stock Bank“.....	11. ⁶²	17. ¹⁶	33. ⁸³	191 %
„National Provincial Bank of England“.....	39. ⁵⁹	51. ⁰⁸	65. ⁶⁶	66 %
Parr's Bank.....	6. ²¹	24. ²²	41. ⁶⁸	571 %
„London County & Westmins- ter Bank“.....	—	—	81. ⁶⁹	—

JAFÉ. ENGLANNIN PANKIT

E. Jaffé. „Englannin pankkitoiminta“. 1904 („Schmol-
ler's Forschungen“, 109. vihko).

(s. 234/5)

Yhteensä talletuksia kaikissa pankeissa (miljoonaa puntaa)	Yhteensä pankkitoimistoja	Asukkaita yhtä pankkitoimistoa kohti
1858.....	2 008	
1872.....	2 924	10 767
1880 500—510.....	3 554 (1878)	
1881.....		9 461
1890 660—670.....		
1891.....		7 249
1900 840—850.....	6 512	
1901.....		6 238
1903 840—850.....	7 046	
1909: 915.....	7 861 (1908)	5 280

„Tilastollisen hakemiston“ mukaan

Webb. „Lisäys Mulhalliin“, 1911. August Webb.

Yhdysvalloissa oli 1907 — 23 900 pankkia, yksi 3 600
asukasta kohti

MEHRENS. RANSKAN PANKIT

Bernhard *Mehrens*. „Ranskan suurten luottolaitosten muodostuminen ja kehitys”. Berliini ja Stuttgart 1911. („Münchenin kansantaloudellisia tutkielmia”, Brentano ja Lotz; 107. vihko.)

s. 311: ranskalainen pääoma arvopapereissa (samat Neymarckin numerotiedot, joita on Kaufmannillakin, ks. tämän vihkon edellistä sivua) *.

Ranskalainen pääoma arvopapereissa:

Miljardia

frangia

NB		1850— 9	Ranskassa kasaantuu pääomaa vuosittain noin 1½—2 miljardia frangia Neymarckin mukaan (s. 311—2) (Neymarck), ja Leroy-Beaulleun mukaan (s. 312, huom.) jopa 2½—3 miljardia frangia.
		1869— 33	
		1880— 56	
		1890— 74	
		1902— 90	
		1906—100	

Vekselimäärä

Ranskassa

{	„Banque de Francessa”	1881—27.2 miljardia frangia
	vuonna 1908 21.5 miljoo-	1890—25.2 (s. 211)
	naa vekseliä 12.3 miljardin	1900—28.8
	frangin arvosta, s. 263	1907—35.0

Pääoma Vararahastot
miljoonissa frangeissa

1892—250+ 69.5	
1900—500+144.7	
1908—575+216.2	

neljässä pankissa

Tässä ovat *neljän* pankin: „Crédit Lyonnais’n”, „Comptoir Nationalin”, „Société Généralen”+„Crédit industrielin” pääomat ja vararahastot (s. 240).

WALLICH. SAKSAN PANKKIEN KESKITYMINEN

Paul Wallich. „Keskittyminen Saksan pankkitoiminnassa”. Berliini ja Stuttgart 1905. („Münchenin kansantaloudellisia tutkielmia”, 74. vihko (Brentano ja Lotz)) (s. 173).

* Ks. tätä osaa, ss. 116—118. *Toim.*

{ tutustumisen perusteella *nil* Riesserin jälkeen, pikku }
 { teos, nähdäkseni selvä, mutta Riesseriä paljon köy- }
 { hempi. }

ZOLLINGER (KANSAINVALINEN TASE) JA NEYMARCK

Tri Walter Zollinger. „Kansainvälisten omaisuus- (68
siirtojen tase”. Jena 1914 („Maailmantalouden
ongelmia” n:o 18, Leipzig, julk. Harms).

s. 106: *Neymarck* („Bulletin de l'in- { vrt. s. 17 }
 stitut international de statistique”. XIX { tässä vih- }
 osa, II vihko, 1912) esittää seuraavat tie- { kossa* }
 dot emissioista ($\Sigma\Sigma$ viiden vuoden ajal-
 ta) **:.

mrđ. fr.

1871/5—45 } 76.1 } 1891/5—40.4 } 100.4 } 4—5% 570 miljardista=	NB
1876/80—31.1 } } 1896/900—60 } } =22.8—28—25 mrđ. fr.	
1881/85—24.1 } 64.5 } 1901/5— 83.7 } 197.8 }	
1886/90—40.4 } } 1906/910—114.1 }	

s. 206

Arvopaperien omistus

(s. 223): { *A. Neymarck* }***

	Vuoden 1908 loppu	Miljardia frangia	Vuoden 1910 loppu	
Iso-Britannia	130—135	NB	140—142	minun laskel- mani: 479=80% NB
Yhdysvallat	115—120		130—132	
Ranska	103—105		106—110	
Saksa	80— 85		90— 95	
Venäjä.....	25— 27 NB		29— 31	
Itävalta-Un- kari	21— 22		23— 24	
Italia	10— 12		13— 14	
Japani.....	6— 7		9— 12	
„Muut maat”	33— 38		35— 40	
Kaikkiaan	523—551		575—600	

Tämä on tarkistettu Neymarckin mukaan, s. 223

* Ks. tätä osaa, ss. 68—69. *Toim.*
 ** Ks. V. I. Lenin, *Teokset*, 22. osa, s. 230. *Toim.*
 *** Sama, s. 231. *Toim.*

Minun laskelmani 1910	(*) Tässä nuo „muut maat” vain v. 1902 ajalta (32 miljardia)*:	
Likipitäen		
12.5	Hollanti.....	10
7.5	Belgia.....	6
7.5	Espanja.....	6
6.25	Sveitsi.....	5 ←
3.75	Tanska.....	3
2.5	Ruotsi, Norja, Romania y.m.....	2
<u>40</u>		<u>32</u> miljardia frangia

nykyään 6. tekijä olettaa

Tämä Zollingerin mukaan

- (*) NB || W. Zollinger. „Kansainvälinen omaisuuksien siirtymien ja ulkomaiset pääomansijoitukset, niiden vaikutus tuotantoon ja suhdanteisiin” „Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft” 69. vuosikerta, 3. vihko.
- NB || Vrt. Ferdinand Moos. „Ranskan luottolaitokset ja Ranskan ja Englannin ulkomaiset pääomansijoitukset”. „Jahrbuch für Nationalökonomie und Statistik”. 3. sarja, 39. osa, 1910.

Sveitsillä on noin 2.6 miljardin arvosta „ulkomaisia arvo-papereita” (s. 147)
ja Ranskalla Sveitsissä — (1903) noin 900 milj. frangin arvosta (148).

Sveitsin *rautatiet*: niiden papereista kuuluu

	milj. frangia
Ranskalle	— 420
Saksalle	— 67
Belgialle	— 8
Englannille	— 3
Hollannille	— 2
	<u>Σ=500</u> milj. fr.

Ulkomaalaisia työläisiä Sveitsissä teollisuuden palveluksessa = 24.4% kaikista työläisistä (Σ = 625 299), m.m. 85 866 = 13.7% *italialaisia*

(s. 108. Zollinger) Emissiot Saksassa („Der Deutsche Oekonomistin” mukaan)

		Arvopapereita		
		koti- maisia	ulko- maisia	Σ
1886—	90	4.4	+ 2.3	= 6.7 miljardia markkaa
1891—	95	4.8	+ 1.5	= 6.3
1896—	900	8.2	+ 2.4	= 10.6 (samat numerot
1901—	5	8.3	+ 2.1	= 10.5 (Neymarckilla, s. 232)
1906—	1910	12.6	+ 1.5	= 14.1

Emissiot Ranskassa (Zollinger, s. III)

		Ranska- laiset	Ulko- maiset	Miljardia frangia
	1902	— 64	+ 66	= 130
	1906	— 65	+ 68	= 133
	1910	— 69	+ 73	= 142

„Vuoden 1910 lopulla maailmassa oli eri rahamarkkinoilla noteerattavana ja myytävänä arvopapereita 815 miljardin arvosta. Tästä 815 miljardin suuruisesta arvopaperimäärästä oli eri maiden alamaisten omistuksessa 570—600 mrd.” (s. 223: Neymarck).

„...„Ei pidä todellakaan — tähdennämme jatkuvasti tätä huomautusta — sekoittaa toisiinsa yksillä tai useammilla rahamarkkinoilla myytävänä ja noteerattavina olevien arvopapereiden määrää ja sitä arvopaperimäärää, joka on näiden maiden kapitalistien omistuksessa. Samoja arvopapereita voi olla noteerattavana ja myytävänä samanaikaisesti useammilla markkinoilla” (s. 203).

Tekijä vähentää likimääräisesti nämä toistumiset saaden 575—600 miljardia 815:n asemesta.*

s. 201 ja seur. „Bulletin”. Alfred *Neymarck*. „Kansainvälistä arvopaperitilastoa”.

„Bulletin de l’institut international de statistique”, s. 201 ja seur.**

Tämä *Neymarckin* artikkeli on hänen 9. selostuksensa mainitusta aiheesta (muut 8 selostusta ovat IX; XI, 2; XII, 1; XIII, 3; XIV, 2; XV, 2; XVI, 1; XVII ja XVIII, 2 osissa.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 231. Toim.

** Sama, ss. 230—231. Toim.

NB || Siellä on myös hänen muita artikkelejaan ||
 samasta aiheesta, ks. kaikkien 19 osan rekis-
 teriä, XIX, 3

19 osaa (enimmäkseen 2—3 vihkona)

1 osa — 1885

19 osa — 1911

Mainitussa artikkelissa *Neymarck* esittää myös vuosittai-
 set emitointia koskevat numerotiedot vuosien 1871—1910
 ajalta; tässä ne:

$$39.1; 76.1 - 39.1 = 37.0 : 7 = 5.3$$

1871	15.6	12.6	10.9	4.2	1.7	3.7	7.9	4.6	9.4	5.5	(1880)
[1881]	7.2	4.5	4.2	4.9	3.3	6.7	5.0	7.9	12.7	8.1	
(1891)	7.6	2.5	6.0	17.8	6.5	16.7	9.6	10.5	11.3	11.9	
(1901)	9.9	21.0	18.3	14.4	19.1	26.5	15.3	21.2	24.6	26.5	

Ulkomaiset pääomat:

NB ||

Iso-Britannia.....	85 mrd. frangia (1910) (s. 216)
Ranska	40
Saksa	20—25

Kaikkien maiden ulkomaankauppa (tuonti + vienti)
miljardeissa frangeissa

1867/8—	55 mrd. frangia	} Neumann-Spallartin numerotiedot (s. 219)
1876 —	70 " "	
1889 —	93 " "	
1910 —	132 —	} Neymarckin numero (s. 218)

miljardia frangia			
Saksa	— 20	Yhdysvallat	25
Iso-Britannia	— 25	Intia (brittiläinen)	6
Ranska	— 13	Japani	2.3
Belgia	— 6.7	Kanada	3.5
Itävalta-Unkari	— 5.4	Etelä-Afrikka	
Italia	— 5.2	(brittiläinen)	3
Sveitsi	— 2.8	Egypti	2.2
Espanja	— 2.0		<u>42.0</u>
	<u>80.1</u>		
80.1 + 42.0 = 122, mutta tekijä on laskenut 132!?? ja ainoastaan nämä maat!!!			

Maailman rautatiet (983 868 kilometriä v. 1909) maksavat
 noin 270 *miljardia* frangia (s. 223).

	1885	1905	1909
Eurooppa	195. ₂	305. ₄	325. ₂ tuh. km
Aasia	22. ₄	77. ₂	94. ₆
Amerikka	246. ₁	450. ₆	504. ₂
Afriikka	7. ₉	26. ₁	30. ₉
Oseania	12. ₉	27. ₀	28. ₉
	484. ₅	886. ₃	983. ₈

On huvittavaa, että loppusanojen — IX § — otsikkona on: „Kansainvälinen yhteis- ja yksityisomistuksellinen rikkaus ja yleinen rauha” (s. 225) — ..., „Onko mahdollista olettaa, että rauha voidaan rikkoa?.. että lukujen ollessa näin valtavia... uskallettaisiin aiheuttaa sota..? ...Kuka rohkenisi ottaa kannettavakseen sellaisen vastuun?”...*

vt.
Kautsky
„ultraimperialis-
mista”¹⁷

„Aikaisempien tilastotietojemme mukaan Ranskan kapitalistien omistamien ranskalaisten ja ulkomaisten valtion-oblugaatioiden ja arvopaperien yhteismäärä lienee päässyt seuraaviin lukuihin”:

Vuodet: 1850 loppu —		9	Mrd. frangia	Niistä ulkomaaisia
NB	{ sivu } 289	1860	— 31	— — — — —
		1869	— 33	— — — — — 10
		1880	— 56	— — — — — 15
		1890	— 74	— — — — — 20
		1902	— 87— 90	— — — — — 25—27
		1910	— 106—110 38—40

{ vrt. s. 67
tässä
vihkos-
sa** }

Ranskalaisen pääoman jakautuminen ulkomailla eri maiden kohdalta (s. 290):

	Mrd. frangia		
Venäjä	10—11***	NB	Espanja ja Portugal
Englanti	1/2		gali
Belgia ja Hollanti	1/2		3—4
Saksa	1/2		Yhdysvallat ja Kanada
Turkki ja Serbia	2—2 1/2		2—3
Bulgaria, Romania ja Kreikka	2—3		Egypti ja Suez
Itävalta-Unkari	2—2 1/2		3—4
Italia	1—1 1/2		Argentiina, Brasilia ja Meksiko
Sveitsi	1/2		4—5
			Kiina ja Japani
			1—2
			Tunisia ja Ranskan siirtomaat
			2—3
			Σ (minun)=34—43 1/2

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 278. Toim.

** Ks. tätä osaa, s. 120. Toim.

*** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 234. Toim.

TAYLOR. „LIIKKEEN JOHTO”

70) *Frederick W. Taylor. „Liikkeen johto”* („Shop Management”) (käännös ja lisäykset *Wallichsin*). 2. painos. Berliini 1912.

Wallichs kävi Amerikassa v. 1911. Esimerkki „Bethlehemin terästehtaasta” (s. 17):

	<i>nykyään</i>	<i>ennen</i>
Menot yhteensä 924 tuhan-		
nen tonnin siirtoon	130 000	280 000 markkaa
tonnia kohti	0 _{.139}	0 _{.304} ”
1 työmiehen ansio	7 _{.80}	4 _{.80} ”
Yhden työmiehen siirtämä		
tonnimäärä	57	16 tonnia!!!

Toinen esimerkki (markkoissa) (s. 32):

	<i>ennen</i>	<i>nykyään</i>
Päiväansiot	10 _{.0}	14 _{.50}
Menot koneisiin	14 _{.0}	14 _{.00}
Menot yhteensä päivää		
kohti	24 _{.00}	28 _{.50}
Menot	:5	{ kappaletta } : 10
kappaletta kohti	=4 _{.80}	{ päivässä } =2 _{.85}

„Ei pidä sivuuttaa huomiotta sitä, että alussa joudutaan kohtaamaan tiettyä vastustusta varsinkin kehnomman työläisosan taholta, joka aina yrittää suostuttelemalla estää muita urakkajärjestelmän mukaisesti työskenteleviä saavuttamasta korkeinta tuottavuutta” (28).

...„vaikeaa aikaa on siirtyminen tavanomaisista hitaista työmenetelmistä nopeaan tuotantoon, mikä on luonteenomaista työosaston hyvälle johtamiselle” (29)...

s. 9: „Johdonmukaisella hitaalla työnteolla pyritään pääasiassa salaamaan työosaston johdolta koneiden ja työmiesten mahdollinen työteho.

Tämänlaatuinen keinotekoinen hidastelu on siinä määrin tavanomaista, että tokkopa tavallista palkkajärjestelmää noudattavissa suurtehtaissa lienee ainoatakaan taitavaa työntekijää, joka ei käyttäisi huomattavaa osaa ajastaan sellaisten keinojen keksimiseen, että hän voisi tehdä työtä mahdollisimman hitaasti ja silti saisi työnantajansa vakuutumaan ahkeruudestaan” (9)...

„Vaikka tekijä onkin vuodesta 1883 soveltanut menetelmäänsä Yhdysvaltojen eri teollisuusaloilla, hän ei ole joutunut kertaakaan tekemisiin lakkojen kanssa ja on sitä mieltä, että sitä sovellettaessa lakkoilu on väistämätöntä vain silloin, kun työläisten enemmistö kuuluu yhdistykseen, jonka määräykset ovat siinä määrin ankarat, etteivät ne salli yhdistyksen jäsenistä kenenkään tehdä työtä muilla kuin niillä ehdoilla, jotka yhdistys on määrännyt” (25)...

Vielä esimerkki (s. 33 ja seur.). Tytöt suorittivat käsien kuulien (hiottujen, teräksisten) laatulajittelua etsien rosoja etc.

Järjestettiin silmälläpito, valvonta, ajanmittaukset, valittiin parhaat työntekijät etc. etc. „Osoittautui, että siihen asti varsin huomattava osa ajasta oli käytetty suunsoittoon ja lorvailuun, ja niinpä ensi työksi pantiin huolimattomimmat tytöt istumaan erikseen ja ne, jotka eivät ottaneet parantuakseen, erotettiin työstä” (35)...

(s. 35)

Yhteenvedot:	<i>ennen</i>	<i>nykyään</i>	
tyttöjen lukumäärä	120	35	
{ heidän viikkoansionsa	15—19 markkaa	27—35 markkaa	
	työpäivä	10½ tuntia	8½ tuntia
	työn laatu	100%	158%

Mestarien „funktiosysteemi”:

I) *työpajassa*

1. Työnjärjestelystä huolehtivat mestarit (varsinainen työ)
2. Työvauhtia sääntelevät mestarit
3. Tarkkailijat (vastaanottajat)
4. Yleistä järjestystä ja korjaustöitä valvovat mestarit (järjestys)

II) *konttorissa*

1. Töiden jaottelijat (jaottelu)
2. Jakajat (töiden jako)
3. Normittajat ja hinnoittelijat
4. Yleisen järjestyksen valvojat (yleinen valvonta).

Virheellistä on luulla, että tehdas toimii sitä paremmin mitä vähemmän siinä on „tuottamattomia” työntekijöitä (tuottavat = ruumiillinen työ; „tuottamattomat” = valvojat etc., mestarit etc.). *Päinvastoin*.

s. 50 (§ 133 (281—3)). Parhaissa tehtaissa 1 „tuottamaton” 6—7 tuottavaa kohti. Huonoimmissa — 1 „tuottamaton” 11 tuottavaa kohti.

s. 63. *Erinomaisessa „Tabor Manufacturing Companyssa”* (noin 100 työläistä; valmistaa työkaluja ja valukoneita) Wallich tapasi 1 toimihenkilön 3 työläistä kohti!!!

72) s. 67. „Reformin” edellytykset ((aikaa siihen 2—4 vuotta!))... „että saadaan työkyvyltään kaikkein pystyvimmistä työläisistä kantajoukko, joka on halukas ponnistelemaan työssä hyvästä palkasta”...

...,että valvovien mestarien ja toimihenkilöiden lukumäärä kasvaisi ainakin kaksinkertaiseksi”... (67)...

((kirjalliset työilmoitukset vaikkapa vain *painettujen*)
(lomakekorttien muodossa *jokaiselta* työläiseltä!))
(mestareista puhumattakaan!!)

...,tarvitaan kuitenkin vielä pitkälti aikaa, ennen kuin he tottuvat sitkeään työntekoon ja käyttämään siihen jokaisen minuutin, ja monet joutuvat lähtemään, ne, jotka eivät voi tottua siihen yleensä, vaikka kuinka haluaisivatkin” (69).

NB ...,tilaisuuksia päästä mestariksi tai vanhemmaksi työläiseksi on huomattavasti enemmän, sillä uusissa oloissa näitä virkoja tarvitaan paljon enemmän” (75).

(työläisten *houkutteleminen* ja *lahjominen siirtämällä* heitä mestareiksi)

Aikatutkimukset ovat hyvin vaikeita. Esimerkiksi muuan insinööri (Sandford E. Thompson) (s. 81) suoritti niitä rakennustöiden alalla kuusi vuotta!!! Hän itse suoritti mittaukset sekuntikellolla ja eritteli ne kahden assistentin avustamana!! ((Rakentaminen, muurarit, kirvesmiehet, „betonointi”, maankaivu j.n.e. j.n.e.))

! ...,tuloksena oli yksistään yhden edellämaitun ammatin osalta 250 sivua käsittävä teos (taulukkoita ja tekstiä)”...

Edelleen sekunnin *kymmenesosan* tarkkuudella (s. 84) (erikoiskello) — pienimmätkin työoperaatiot erikseen (lapijon asettaminen syrjään, kottikärryn nosto, kottikärryn työntö, kottikärryn asettaminen, lapijon ottaminen etc. etc. etc.), mittojen ottaminen kottikärrystä (kuutiom.), *idem* — lapiosta etc. etc.

Mittauksia varten valittava *parhaat* (91) työläiset ja maksettava heille *suurinta* palkkaa (luvatun kohottaa palkkaa)...

Vielä esimerkki: kattiloiden tarkastus ja puhdistus. Tekijä antoi asian tutkimisen assistenttinsa tehtäväksi. Tämä oli vasta-alkaja eikä saanut *mitään* aikaan. Tekijä toimitti itse henkilökohtaisesti työn suorittamalla aikatarkkailun. Osoitautui, että aikaa kului paljon hukkaan, koska työ suoritettiin „epäluonnollisessa asennossa” (99). Valmistettiin „kyynärpäihin, polviin ja lantioille kiinnitettäviä *suoja-tyynyjä* ja suunniteltiin erikoiset työkalut eri töitä varten” j.n.e. j.n.e. (100). (73)

„Kaikille näille ohjeille” (monia sivuja: miten asia, t.s. työ on suoritettava) „naurettiin kovasti, kun niitä ensimmäisen kerran sovellettiin käytännössä”... Tulos: 300 *hevosvoiman* suuruusluokkaa olevien kattiloiden tarkastus- ja puhdistuskulut alenivat 250 markasta 44 markkaan!!! 250 ja 44

Tekijä oli 10 vuotta Midvalen teräsvalimon palveluksessa eikä joutunut kertaakaan tekemisiin lakkoilun kanssa. Parhaat työmiehet eivät kuuluneet liittoihin, koska saivat parempaa (suurempaa) palkkaa.

„Toiminimen noudattama politiikka oli sellaista, että sopivassa tilaisuudessa kohotettiin jokaisen työläisen palkkaa ja annettiin ylenemismahdollisuus jokaiselle, joka sen ansaitsi. Tehtiin tarkkoja merkintöjä kunkin työmiehen hyvistä ja huonoista puolista, mikä oli varsinkin vanhimpien työläisten tehtävänä, ja siten jokaisen suhteen voitiin menetellä oikeudenmukaisesti. Kun jossakin yrityksessä työläisille maksetaan heidän arvonsa mukainen palkka, niin liittoutuminen kehnommin palkattujen kanssa ei ole paremmin palkattujen työmiesten etujen mukaista” (101)...

Paljon pötyä työväenluokan ja isäntien etujen yhteisyydestä etc. Tekijä *kannattaa* rahasakkoja parhaina kurinpidollisina toimenpiteinä... Sakkorahat tapaturmarahastoon

((sakkojen suuruus 5 pfennigistä 250 markkaan — *niin* virkamiehiä *vastaan kuin* omaa itseäkin *vastaan!!*))... .

NB

Kapitalismin
vallitessa
„kidutusta
eli
Kunststück”

vain
60000
työläistä

Wallichsin lisäluvussa („Viime aikojen saavutuksia”) — Amerikassa tekee vain noin 60 000 työläistä työtä uudestijärjestettyjen laitosten (järkiperäisen työnjohdon) periaatteiden mukaisesti (109)...

Gilbreth sovelsi muuraustöissä ja sai tiilimäärän kohoamaan yhtä työläistä kohden 120:stä 350:een tunnissa (109) (supistamalla työoperaatioita 18:sta 5:een)...

Kongressi asetti valiokunnan tutkimaan Taylorin järjestelmää (109)...

Kuinkas
muuten!

Hyvin vaikutusvaltaiset työväenliitot vastustavat Taylorin järjestelmää (110)...

oikein!!!

(Wallich): „Sanonta 'järkiperäinen työnjohto' on vain fraasi, jonka sisällön ilmaisee paremmin sanonta 'intensiivinen tuotannollinen toiminta'” (111—112)...

Liite. Väittelyä. Monet huomauttavat, että Taylor tekee „*laskuja ilman isäntää*”: työväenjärjestöt eivät salli (119, 116 ja muualla).

s. 129: Oberlin Smith ehdottaa Taylorin järjestelmää koulujen oppiaineeksi...

Loppu

SEUBERT. „TAYLORIN JÄRJESTELMÄN KÄYTÄNNÖSTÄ”

Diplomi-insinööri *Rudolf Seubert*. „Taylorin järjestelmän käytännöstä”. Berliini 1914.

Tekijä suoritti 8 kuukautta tutkimuksia varsinkin „Tabor Manufacturing Companyssa” (Philadelphiassa) ja lupaa kuvata seikkaperäisesti *käytäntöä*.

s. 6: „Saksan ja Amerikan olojen tuntijat myöntävät suoraan, että materiaalin säästeliääseen käyttöön nähden Saksan teollisuus on Amerikan teollisuuteen verrattuna paljonkin edellä, mutta sen

Muuan toimihenkilö tutkii *vain* työtehoa (ajanmittaukset), jonka vuoksi hän voi *tarkkailla* perusteellisesti kaikkia käsien liikkeitä etc., kaikkia operaatioita ja *parannelta* niitä.

...,Niinpä siis 'Tabor Manufacturing Companyssa' ei kulu juuri päivääkään, ettei jokin työ olisi työtehontutkimuksen ansiosta tarkkailtavana tarkoituksenmukaisuutensa puolesta ja parannettavissa" (107).

s. 153: „Ajanmittaus ja *liikkeen* tutkimus” = „mielenkiintoisinta”, „sensaatiomaisinta” Taylorin järjestelmässä.

NB

[Tunteja — tunteja ja tuntien sadasosia (s. 124). Sopi vinta.]

Soveltamisvaikeudet Saksassa:.. „Saksassa työtekevien luokkien yhteiskunnallinen kerroksellisuus on vaikeus, jota ei pidä aliarvioida. Saksassa suhtautuu akateemisesti sivistynyt henkilö korkeakoulusivistystä omaamattomaan, insinööri mestariin, mestari työmieheen etupäässä 'käskevästi'. Taylorin järjestelmää sovellettaessa, jolloin heidän tulee tuntea itsensä työtovereiksi, sellainen sävy ei ole enää sallittavaa" (152)... Tarvitaan *vuosikausia*, ennen kuin totutaan „kohottamaan työmiehiä mestareiksi ja toimihenkilöiksi”...

Loppu

GILBRETH. „LIIKKEEN TUTKIMINEN”

76) Frank B. Gilbreth. „Liikkeen tutkiminen kansalliskasvun kannalta”. („Annals of the American Academy”, 1915, toukokuu, s. 96 ja seur.)

...,Jokaisen yksilön liikkeit, riippumatta siitä, missä työssä hän oli, tutkittiin ja standardisoitiin...

... Muuraustöissä supistettiin yhden tiilin muuraukseen tarvittavia liikkeitä 18:sta 5:een, jolloin työteho kasvoi 120 tiilestä 350 tiileen tuntia kohden. Puuvillakankaiden pakkauksessa liikkeiden määrää supistettiin 20—30:stä 10:een tai 12:een, minkä tuloksena

? || 150 kangaspakkatusinan asemesta pakattiin 400 tusinaa väsymyksen lisääntymättä. Tarkkailtiin kenkä-

voiderasiain etikettejä liimaavan nuoren tytön liikkeitä. Hänen työtapaansa muunnettiin vain hieman, ja kun hänen aikaisempi työtehonsa oli ollut 24 rasiaa 40 sekunnissa, niin nyt hän valmisti 24 vähemmällä vaivalla 20 sekunnissa. Mainitunlaiset tutkimukset auttoivat vähentämään paitsi miesten ja naisten liikkeitä muissa ammateissa myös lääkäreiden, sairaanhoitajien, kansliahenkilökunnan, sanalla sanoen jokaisen tutkitun työalan työntekijöiden liikkeitä”... (96—97)

Nauhakoneiden kokoaminen (assembly),kun ennen yksi mies kokosi päivässä 18 nauhakonetta, niin nyt yksi mies saattoi koota 66 nauhakonetta päivässä väsymyksen lisääntymättä” (97)...

Uusin menetelmä = 1) mikroliikkeiden tutkiminen... 2) „kronosyklografin” käyttö (97)...

I. „Mikroliikkeet rekisteröivä kellolaite” asetetaan työläisen eteen, ja se (kellolaite) rekisteröi „kuhunkin liikettä kuvaavaan rainaan eri aikamäärät” (98)...

II. „Kronosyklografinen liikkeentutkimusmenetelmä merkitsee sitä, että operaattorin sormiin tai muuhun ruumiinosaan taikka sellaiseen materiaaliin, jonka liikkumista tahdotaan tarkkailla, kiinnitetään pieniä sähkölamppuja”... (valokuvataan valopisteiden liike, valojuova) (98).

Näistä tutkimuksista on etua koko yhteiskunnalle...

„Kuvaavana tuloksena on koulun ja tehtaan välisen tyhjien asteittainen täyttyminen. Liikkeiden intensiivinen tutkiminen osoittaa, että elinkeinojen ja ammattienkin välillä on mekaanista yhtäläisyyttä paljon enemmän, kuin olemme saattaneet milloinkaan kuvitella. Teollisuusmaailma on vaativa entistä enemmän nuoria, näppäräsormisiksi opetettuja työläisiä”... (101)...

kansakouluissa on opetettava:

„...„näppäräsormisiksi”, t.s. treenattava lihaksia sillä tavalla, että ne mukautuisivat helposti ja nopeasti ammattityön vaatimuksiin”...

Erilliset, toistuvat etc. „tutkimukset” muodostuvat nykyään „valtavaksi tuhlaukseksi” (102)... „Yhdysvaltojen hallituksen tehtävä on mekanisoitujen elinkeinoalojen standardisoimistoimikunnan perustaminen. Sen kehittämät ja kokoamat standardit olisivat yhteistä omaisuutta ja

!! (77)

NB

itsenäiset tutkijat voisivat niiden pohjalta keksiä toisia standardeja” (103)...

mainio esimerkki kapitalismin aikaisesta tekniikan kehittymisestä sosialismin suuntaan.

JEIDELS. „SAKSALAISTEN SUURPANKKIEN SUHDE TEOLLISUUTEEN”

- 78) Tri Otto *Jeidels*. „Saksalaisten suurpankkien suhde teollisuuteen, varsinkin rautateollisuuteen”. Leipzig 1905 („Schmoller’s Forschungenin” 24. osa, 2. vihko).

Alkulauseessa päiväys: kesäkuu 1905

Ei kannata lukea Riesserin *jälkeen*: kertausta, raakaa ainesta, vähäisiä tosiasioita, nil uutta
Tämä koskee vain teoksen alkupuolta. Riesser lienee varastanut siitä. Kun kysymyksessä on suhde **teollisuuteen**, Jeidels on rikkaampi, elävämpi, viisaampi, tieteellisempi.

tavan-omainen ilmiö || s. 18: Esimerkki: ostettiin (v. 1904) „Gelsenkirchener Bergwerksgesellschaft” yhtiön osakkeita, että *Thyssen* olisi saatu valituksi „hallintoneuvostoon” (!!).

s. 57: Teollisuusyhtiöiden arvopapereiden emitointiin osallistuneiden pankkien (osakepankkien) ja yksityisten pankkiirien lukumäärä

	pankkiireja	emissioita yhtä pankki- ria kohti	pankkeja	emissioita yhtä pankkia kohti
1871/2	90	4.4	31	6.1
1899	34	2.7	16	12.4

s. 103: Mannesmannin veljekset myivät „saumattomien putkien” valmistamista koskevat patenttinsa 16 miljoonasta markasta (!)... (1890)...

Jokainen kriisi (1857, 1873, 1900) aiheuttaa keskittymistä, mutta varsinkin v. 1900 kriisi:

„Vuoden 1900 kriisi tapasi jättiläisliikerytysten rinnalla teollisuuden pääaloilla vielä paljon sel-

laisia liikeyrityksiä, joiden organisaatio oli nykyisten käsitysten mukaan vanhentunut, tapasi 'puhtaita' liikeyrityksiä" (s.o. kombinoimattomia), „jotka olivat päässeet kohoamaan teollisuuden nousun aallonharjalla. Hintojen lasku ja kysynnän heikentyminen saattoi nämä 'puhtaat' liikeyritykset sellaiseen hätätilaan, jollaiseen kombinoitujen jättiliikeyritykset eivät lainkaan joutuneet tai joka kosketti niitä vain varsin lyhyen ajan. Tästä syystä vuoden 1900 kriisi johti teolliseen keskittymiseen verrattomasti suuremmassa mitassa kuin vuoden 1873 kriisi: viimeksi mainittu sai tosin myös aikaan parhaiten liikeyritysten valikoitumisen, mutta tuo valikoituminen ei silloisen tekniikan vallitessa voinut johtaa kriisistä voitokkaasti selviytyneiden liikeyritysten monopoliin. Juuri sellainen kestävä ja samalla korkeatasoinen monopoli on nykypäivien rauta- ja sähköteollisuuden jättiliikeyrityksillä niiden varsin monimutkaisen tekniikan, pitkälle kehitetyn organisaation ja pääoman voiman ansiosta, ja vähemmässä määrin myös koneenrakennusliikeyrityksillä, tiettyjen metallurgian, liikenteen y.m. alojen liikeyrityksillä j.n.e." (108)...*

NB

(79)

mono-
poli

s. 111: — kun toiminimi „Phönix" piti saada yhdistetyksi „Stahlwerksverbandiin", niin „Schaffhausenscher Bankverein" osti sen osake-enemmistön ja vei asian päätökseen.

Samalla tavalla „Dresdner Bank" „valloitti" 2 paikkaa „Königs- und Laurahütte" rautatehtaan „hallintoneuvostossa" (4 vuotta sitten) ja teki niin kuin tahtoi...

Hallintoneuvostot esittävät mitä suurinta osaa (todellisuudessa ehkä = johtokunnat)...

...,Hallintoneuvostojen jäsenpaikkoja annetaan vapaaehtoisesti henkilöille, joilla on kuuluisa nimi, sekä myös entisille valtion virkamiehille, jotka voivat helpottaa huomattavasti kanssakäymistä viranomaisten kanssa"...** (149).

sic!
(yksinkertaista!)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 202—203. Toim.

** Sama, s. 214. Toim.

tavan-omaisen ||| „Suurpankin 'hallintoneuvostossa' tapaam-
 ilmiö!! ||| me tavallisesti... parlamentin jäsenen tai Ber-
 155 (in fine)... „Mutta mainitut tapaukset” (mainitaan
 useita „nimiä”: Dernburg — „Darmstädter Bankin” joh-
 taja, Gwinner — „Deutsche Bankin” johtaja) „osoittavat
 selvästi, että teollisuusmiehet kuuluvat etupäässä saman
 alan tai saman alueen yhtiöiden hallintoneuvostoon, kun
 sitä vastoin suurpankkien johtajat ovat edustettuina mitä
 erilaisimpien yritysten johtoportaassa”...

1. „Schaffhäusenscher Bankverein” johtaja on jäse-
 nenä 33 yhtiön „hallintoneuvostossa”! (s. 155).

s. 150: esimerkki hallintoneuvoston 35 jäsenpaikkaa on
 samoissa käsissä... (35).

s. 156:Rinnan tämän yksityisten suur-
 teollisuuden harjoittajain toiminta-alan laa-
 jenemisen kanssa ja rinnan sen kanssa, että
 maaseutupankkien johtajain hoidettavaksi jä-
 tetään vain joku määrätty teollisuusalue.
 ||| lisääntyy määrätty specialisoituminen talou-
 den eri alojen mukaan suurpankkien johta-
 jain kesken. Tällainen specialisoituminen on
 yleensä ajateltavissa vain silloin, kun pank-
 kiliike on suuri ja varsinkin kun sillä ovat
 laajat yhteydet teollisuuteen. Tämä työnjako
 tapahtuu kahteen suuntaan: toisaalta jäte-
 tään suhteiden ylläpito koko teollisuuden
 kanssa yhden johtajan erikoisalaksi; toisaalta
 taas kukin johtaja ottaa valvontaansa sellai-
 sia yksityisiä liikeyrityksiä tai liikeyritysryh-
 miä, jotka ovat keskenään läheisiä ammatti-
 alansa tai etujensa puolesta. Jonkun erikois-
 alana on Saksan teollisuus, vieläpä toisinaan
 vain länsi-Saksan teollisuus, toisten alana
 ||| ovat suhteet ulkomaisiin valtioihin ja niiden
 teollisuuteen, tiedot teollisuudenharjoittajain
 henkilöllisyydestä y.m., pörssiasiat j.n.e. Sitä
 ||| paitsi kukin pankinjohtaja saa usein hoi-
 toonsa jonkin paikkakunnan tai erikoisen
 ||| teollisuusalan; joku työskentelee pääasiassa

80)

yhteiskun-
 tatalouden
 „valvonta”

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 214. Toim.

sähköyhtiöiden hallintoneuvostoissa, toinen kemiallisissa tehtaissa, olutpanimoissa tai juurikassokeritehtaissa, kolmas muutamissa eristyneissä liikeyrityksissä ja tämän ohella ei-teollisissa yhtiöissä, esimerkiksi vakuutusyhtiöiden hallintoneuvostossa. Tämän todistaminen esittämällä esimerkkejä eräistä Berliinin pankinjohtajista veisi meidät liiaksi henkilöllisyyksiin. Sanalla sanoen suurpankeissa muodostuu epäilemättä niiden liiketoiminnan laajetessa ja monipuolistuessa yhä pitemmälle menevä työnjako johtajien kesken — siinä tarkoituksessa (ja sillä tuloksella), että heidät niin sanoaksemme kohotetaan jonkin verran korkeammalle varsinaisia pankkiasioita, tehdään heidät kykenevämmiksi harkitsemaan, paremmin tuntemaan teollisuuden yleisiä kysymyksiä ja sen eri alojen erikoiskysymyksiä, koulutetaan heidät toimimaan pankin teollisen vaikutuspiirin alalla. Tätä pankkijärjestelmää täydentää pyrkimys valita hallintoneuvostoihin tai alaistensa pankkien neuvostoihin teollisuutta hyvin tuntevia henkilöitä, liikeyrittäjiä, entisiä virkamiehiä, eritäinkin rautateillä ja vuoriteollisuusvirastoissa palvelleita, * joilta ei vaadita niinkään yhteyksiä teollisuusyrityksiin kuin asiantuntijan neuvoja, neuvoja, jotka eivät perustu niinkään akateemiseen sivistykseen kuin monivuotiseen teknilliseen, käytännölliseen ja inhimilliseen kokemukseen”... (157)...

...,Mutta hallintoneuvoston jäsenenä olevan pankinjohtajan hyvänä puolena ei ole ainoastaan se, että hän on kiinnostunut toimensa tunnollisesta hoitamisesta, koska hänellä on velvollisuuksia pankkia kohtaan: hän on myös paremmin selvillä markkinatilanteesta, voi panna suuren henkilökuntansa suorittamaan hallintoneuvoston kaupallisia ja teknillisiä tehtäviä; nimenomaan monien

NB

NB

„järjestelmä”

(81)

NB

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 214—215. Toim.

„kokonais”-kuva yhtiöiden tuntemus auttaa häntä eräiden niiden arvioinnissa, se estää häntä arvostamasta liian korkealle yksityisiä yrityksiä, mitä on usein havaittavissa silloin kun asianomainen henkilö istuu vain yhden yhtiön hallintoneuvostossa” (157—158).

Vuoden 1903 lopulla suurpankit olivat edustettuina teollisuusyhtiöiden HALLINTONEUVOSTOSSA seuraavasti: (ss. 161—162) *.

	„Deutsche Bank”	„Diskontogesellschaft”	„Darmstädter Bank”	„Dresdner Bank”	„Schaffhausenscher Bankverein”	„Berliner Handels-gesellschaft”	
Johtajien välityksellä.....	101	31	51	53	68	40.....	344
Hallintoneuvoston omien jäsenten välityksellä	120	61	50	80	62	34.....	407
Kaikkiaan	221	92	101	133	130	74.....	751
Puheenjohtajantoimen tai useamman kuin kahden jäsenen välityksellä	98	43	36	41	38	33.....	1 040 } 289

olisikohan tämä kopioitu Riesseriltä? Vrt. ss. 170—171: hallintoneuvostojen jäsenet *teollisuusaloittain...* ss. 137 ja 139: teollisuusosakkeiden emitointi

„universaali-nen luonne” ||| „...,Teollisen pankkitoiminnan universaalinen luonne sellaisena, jollaiseksi se tähän asti on kuvattu, suurpankille mahdollinen

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 213. Toim.

ja tarpeellinen säännöllisen liikevaihdon järjestelmällinen hyväksikäyttö, teollisuusluoton myöntäminen, emitointi, hallintoneuvoston jäsenpaikkojen käyttäminen välikappaleena läheisten ja jatkuvien suhteiden ylläpitämiseksi teollisuuslaitoksiin— kaikki tämä punoutuu pankin ja teollisuusyrityksen ympärille niin tiheäksi verkoksi, että kilpailu näiden yritysten kanssa jostakin yksityisestä liikeoperaatiosta on usein ja eräiden yhtiöiden kohdalta kauan aikaa mahdotonta” (163)...

„Tuloksetti teollisten yhteyksien tarkastamisesta kokonaisuutena saamme sen, että teollisuuden hyväksi toimivat finanssilaitokset ovat luonteeltaan universaalisia. Vastoin muita pankkimuotoja ja vastoin sellaisia kirjallisuudessa väliin esitettyjä vaatimuksia, että pankkien olisi, etteivät menettäisi pohjaa jalkainsa alta, spesialisoiduttava määrätulle toimi- tai teollisuusalalle,— suurpankit pyrkivät tekemään yhdysiteensä teollisuusyrityksiin mahdollisimman monipuolisiksi tuotannon paikkaan ja laatuun nähden, pyrkivät poistamaan ne epätasaisuudet pääoman jakautumisessa eri paikkakuntien ja teollisuusalojen kesken, jotka saavat selityksensä eri liikkeiden historiasta. * Tämän ohella pyritään myös entistä enemmän rakentamaan yhteydet teollisuuteen säännöllisten jatkuvien liikesuhteiden pohjalle ja muodostamaan sekä mahdollisesti laajentamaan ja syventämään niitä valloittamalla monilla tahoilla järjestelmällisesti jäsenpaikkoja hallintoneuvostoissa; näihin kahteen vaikutuskeinoon verrattuna emissiotointi siirtyy merkitykseltään suhteellisesti takalalle, mikäli kysymyksessä ovat suur-

„tiheä verkko”

(82

„universaalinen luonne”
„vastoin”
(vanhanaikaisuutta)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 215—216. Toim.

- „tendenssi” || pankkien yhteydet teollisuuteen. Toisena tendenssinä on tehdä yhteys teollisuuteen yleiseksi ilmiöksi, toisena — tehdä se lu- jaksi ja tehokkaaksi; molemmat ovat toteu- tetut kuudessa suurpankissa epätäydelli- sesti, mutta jo huomattavassa mitassa ja samassa määrässä kumpikin” (180)...*
- „uudenlai- || „Teollisuusyritysten keskinäiset yhteydet set” teolli- uusine sisältöineen, uusine muotoineen, suusyritysten uusine elimineen, nimittäin: samanaikai- suhteet pank- sesti sekä keskitetysti että epäkeskitetysti keihin järjestettyine suurpankkeineen, kehittyvät „tuskin ennen || luonteenomaisiksi kansantaloudellisiksi 90-lukua” || ilmiöiksi tuskin ennen 90-lukua; voidaanpa tämä alkukohta siirfää tietyissä mielessä 1897 || vuoteen 1897 saakka, jolloin tapahtui suu- ria liikeyritysten ’yhteensulautumisia’, joi- den yhteydessä otettiin ensi kertaa pank- kien teollisuuspolitiikan näkökohtia silmäl- läpitäen käytäntöön uusi epäkeskitetty organisaatiomuoto. Tämä alkukohta voi- daan ehkä siirtää vieläkin myöhemmäksi, sillä vasta vuoden 1900 kriisi joudutti jät- tiläismitassa keskittymisprosessia sekä teollisuudessa että pankkialalla, vakiin- nutti tämän prosessin, ensi kerran muutti suurpankkien suhteet teollisuuteen todelli- seksi suurpankkien monopoliksi, teki nämä suhteet huomattavasti kiinteämmiksi ja tehokkaammiksi” (181)...**
- 83) ||
- pula (1900) ||
- vuoden 1900 || „...,Reinin ja Westfalenin vuoriteollisuu- pulan jälkeen || dessa tapahtunut äkkikeskittyminen, teräs- (lamaannus) || tehdasyhtymän perustaminen, suurten säh- köyhtiöiden yhdistyminen j.n.e. joudutti- vat epäilemättä huomattavasti pankkien ja teollisuuden yhteyksiä koskevan kysymyk- sen käytännöllistä ratkaisua” (182)..
- || „...,nykyinen teollinen yrittäjätoiminta on johdattanut pankit aivan uusille talouselä-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 216. Toim.

** Sama, s. 218. Toim.

män aloille... pankki siirtyy tiettyssä mielessä periaatteellisesti pelkän välitystoinnin alalta teollisuustuotannon alalle...
 ...Suurpankit joutuvat siten” (olemalla yhteydessä teollisuuteen) „tekemisiin paitsi yksityisten yritysten kehittymispyrkimysten kanssa myös tietyn teollisuusalan eri yritysten välisten ja kokonaisten teollisuusalojen välisten yhteyksien kanssa” (183)...

NB

„Ken on seurannut viime vuosien kuluessa suurpankkien johtajien ja hallintoneuvostojen jäsenten vaihdoksia, hän ei ole voinut olla huomaamatta, kuinka valta siirtyy vähitellen sellaisten henkilöiden käsiin, jotka pitävät suurpankkien välttämättömänä ja yhä polttavampana tehtävänä

NB

aktiivista puuttumista teollisuuden yleiseen kehitykseen, jonka ohella näiden henkilöiden ja vanhojen pankinjohtajain välillä kehittyy tästä johtuva erimielisyys liiketoiminnan pohjalla ja usein myös henkilökohtaisella pohjalla. Kysymys on itse asiassa siitä, eivätkö pankit luottolaitoksina kärsi tästä pankkien puuttumisesta teollisuuden tuotantoprosessiin, eikö vakiintuneita periaatteita ja varmoja voittoja uhrata sellaisen toiminnan hyväksi, jolla ei ole mitään yhteistä luoton välityksen kanssa ja joka johtaa pankin sellaiselle alalle, jossa se on entistä enemmän teollisuussuhdanteen sokean vallan alainen. Näin puhuvat monet vanhat pankinjohtajat, mutta useimmat nuoret pitävät aktiivista puuttumista teollisuuskysymyksiin samanlaisena välttämättömyytenä kuin on sekin, mikä on yhdessä nykyaikaisen suurteollisuuden kanssa luonut sekä suurpankit että uudenaikaisimman teollisen pankkiliikemyrityksen. Kumpikin puoli on yhtä mieltä vain siitä, että suurpankkien uudella toiminnalla ei ole

(84

siirrytään...
 mihin?

||| lujia periaatteita eikä konkreettista pää-
määrää”... (184)... *

1 ||| „Ulkomaiden kanssa ja ulkomailla tapah-
2 ||| tuvat pankkioperaatiot jaetaan kolmeen
3 ||| ryhmään, joista kukin vastaa tiettyä kehi-
tystasoa: kansainvälinen maksuliike, ulko-
maisten lainojen välittäminen ja osallis-
tuminen teollisuusyrityksiin ulkomailla...
jokainen... on ollut tietyn aikaa tunnus-
omaista Saksan suurpankkien ulkopolitiik-
alle.

...Mitä lainat merkitsevät kotimaiselle
teollisuudelle, siitä on erittäinkin ulko-
mailla suoritettavista operaatioista kiinnos-
tuneen Diskonttoyhtiön eräs johtomies
sanonut kymmenen vuotta sitten pörssiky-
selykomissiolle seuraavalla tavalla (’Pörs-
sikyselykomission pöytäkirjat’, s. 371, Rus-
selin todistus): ’Pitäisin tavattoman vahin-
gollisena, jos... ulkomaisten lainojen sijoit-
taminen Saksassa annettaisiin ulkoma-
laisten eikä saksalaisen pääoman ja sak-
salaisten pankkien toimitettavaksi. Juuri
siksi, koska tätä haluttiin välttää, ulko-
ministeriötä kiinnosti niin suuresti ja mie-
lestäni aivan oikeutetusti se, että meillä
olisi kauppakonttoreita, pankkikonttoreita
ja yhteyksiä ulkomailla. Vain sen ansiosta-
han, että tällaisia yhteyksiä on, voidaan
ulkomailta löytää toivottua työtä Saksan
teollisuudelle.

...Vientiteollisuutemme valittaa yleisesti
sitä, että juuri Saksa on suurilla liikemark-
kinoilla liiaksi taka-alalla verrattuna Lon-
tooseen. Miltei kaikki tilaukset keskittyvät
Lontooseen, näille maailman suurmarkki-
noille, ja vain sen ansiosta, että olemme
lähempänä yksityisiä ulkomaisia yrityksiä,
muodostuu liikesuhteita ja teollisuudella
on jatkuvasti työtä’ ” (186—187)...

85)

NB

NB

NB
„tilaukset”

...,Sikäli kuin Saksan suurpankit ovat suoranaisesti tekemisissä ulkomaisten teollisuusyritysten kanssa, on taaskin tehtävä ero kahden periaatteellisesti ja yleensä myös ajallisesti erilaisen kehitysasteen välillä. Historiallisesti käsitettynä ensimmäinen käy likipitäen yhteen ulkomaisten lainojen kukoistuskauden kanssa ja ajoittuu sen vuoksi eri maissa eri vuosille: 70- ja 80-lukua voitaneen pitää *ulkomaisen rautatierakennustoiminnan* kukoistuskautena”... (187)...

2 astetta

rautatiet

2 alatyyppeä („vastakkaista kohtiota”): *Romanian* rautatiet ja osallisuus *Amerikan* rautateihin.

„Tälle ensimmäiselle asteelle on kuvavaa läheinen yhteys ulkomaiseen teollisuustoimintaan ja lainanantoon, jos kohta hankkijana kotimainenkin teollisuus voi hyötyä siitä jossain määrin. Pankkien aloite on tehokas ja ratkaiseva, mutta se kohdistuu vain välillisesti teollisuuteen, kun taas pankkien tärkeimpänä huomion kohteena on pääoman sijoittaminen edullisella tavalla ulkomaisiin omaisuuksiin. Se edellyttää sellaista asiaintilaa, että kotimainen teollisuus ei ole vielä yhtä keskittynyttä eikä yhtä ekspansiokykyistä kuin se on ollut 90-luvulta alkaen.

1890-luvulta

2. aste

Sen sijaan toisella asteella ulkomaisten lainojen merkitys pankkitoiminnassa pienenee, jota vastoin kasvaa suurpankkien mielenkiinto ulkomaiseen teollisuuteen, koska se on vähemmän riippuvainen muista finanssiyhteyksistä kyseiseen maahan. Teollisuusyhtiöiden perustaminen muihin maihin suurpankkien toimesta tai niiden avulla on muodostumassa yhä yleisemmäksi ilmiöksi ja samalla ulkomaisissa operaatioissa on havaittavissa

(86

suurpankkien ja kotimaisen teollisuuden läheistä yhteistoimintaa” (188)...

..., „Jos kohta ne (kotimaiset yritykset) ovat ulkomaille tunkeutuessaan paljon suuremmassa määrässä riippuvaisia pankeista kuin toimiessaan omissa kotimaisissa tehtaissaan... niin sitä vastoin” (erotukseksi kotimaasta) „pankki on ulkomaille kuin kotonaan, sillä on omia haaraosastoja ja määräävä asema kansainvälisessä maksuliikkeessä, sillä saattaa olla tietty yhteys maan hallitukseen lainaobligaatioiden emittinnin järjestelyn ansiosta” (189)...

4 muotoa

„Voidaan erottaa neljä muotoa, joissa pankki osallistuu ulkomaisiin teollisuusyrityksiin: 1. Perustetaan haaraliikkeitä tai tytäryrityksiä kotimaista teollisuutta varten...

...2. Perustetaan... erinäisiä ulkomaisia yrityksiä, joilla on vain höllä yhteys kotimaiseen teollisuuteen tai ei ole lainkaan yhteyttä siihen... Mutta kuvaavana tapauksena ovat sinänsä suurpankkien uusimmat *eksoottiset* rautatiehankkeet ja itäaasialaiset yritykset ja yhteinen osallistuminen 'Deutsch-Asiatische Bankiin'”...

87)

kursivointi
minun

Tämä on jo „*renkaana taloudellisen toiminta-alan valtauksessa*” (190).

(Bagdad, Kiina etc. siirtomaat)

...,3. Kolmannen ryhmän muodostavat suurpankkien yritykset saada itselleen sijaa jollakin teollisuusalalla ulkomaille siten, että perustetaan omia yrityksiä ja usein myös pelkästään osallistutaan yrityksiin, jotka ovat jo olemassa”... (191) osallisuus eteläafrikkalaisiin *vuoriteollisuusyhtiöihin* („Deutsche Bank” vuodesta 1894 etc.).

„oman”
teollisuuden
perustaminen

4. ..., „Saksan pankkimailma on yrittänyt niin ikään saada itselleen tai sen selän takana olevalle saksalaiselle pääomalle jonkin teollisuusalan ulkomaille voidak-

seen käyttää sitä yksinomaisesti” (192)... yrittänyt esimerkiksi „järjestää osan öljyteollisuudesta, pääasiassa Romanian öljyteollisuuden, määräysvaltansa mukaan”...

„Maailman öljymarkkinat on vielä nytkin jaettu kahden suuren finanssiryhmän: amerikkalaisen Rockefellerin 'Standard Oil Companyn' ja Venäjän Bakun naftan isäntien Rothschildin ja Nobelin välillä. Molemmat ryhmät ovat kiinteässä yhteydessä keskenään, mutta niiden monopoliasemaa on jo muutaman vuoden ajan uhannut viisi vihollista” (193):

- (1) Amerikan naftalähteiden ehtyminen
- (2) Bakussa oleva „Mantashev ja kumpp.” yhtiö

× (3) naftalähteet Itävallassa

× (4) idem Romaniassa

× (5) valtamerentakaiset naftalähteet, varsinkin *Hollannin* siirtomaissa (pohhatta *Samuel* ja „*Shell* Transport & Trading Company”)*.

× = „*Deutsche Bankin*” ja muiden saksalaisten pankkien osakkuus.

„...,Pankkeja ei kannusta toimimaan ulkomailla mikään kansallinen innostus, vaan kapitalismin nykyisen kehityksen tietyssä vaiheessa jatkuvasti kärkevöityvä välttämättömyys muodostaa saksalaisille vapaille pääomille edullisia sijoitusalueita ulkomailla” (197)...

„Samanlaista osaa” (teollisuusyritysten auttaminen) „esittävät pankit perustamalla teknillisiä tutkimusyhdistyksiä, joiden työntulosten pitäisi koitua ystävyys-suhteissa olevien yritysten hyväksi. Niitä ovat esimerkiksi sähköpikaratojen tutkimusyhdistys sekä Loewe-konsernin perustama

maailman
jako

aapistotuus

suurpankkien
(finanssipää-
oman) mer-
kitys tekni-
kan alalla

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 239—240. Toim.

'Tieteellisten ja teknillisten tutkimusten keskustoimisto' ja Vuoriteollisuuden keskustoimisto, Frankfurt am Mainissa rajoitetuin valtuuksin toimiva yhdistys, jota suurteollisuudenharjoittajien ohella rahoittavat myös ensiluokkaiset pankit" (210—211).*

Pankit lähentävät toisinaan eri teollisuusyrityksiä (joko kartelloitumisen tai erikoistumisen suuntaan j.n.e.)...

pankki = yritysten välinen „sisäinen yhteys”

..., „Pankki olennoi tässä tavallaan sisäistä yhteyttä, joka muodostuu lukuisten yritysten välille suurteollisuuden laajetessa, ja edustaa sinänsä näiden yhteisiä etuja” (215)...

..., „Miten suuri mahdollisuus onkaan 'Deutsche Bankilla' sellaisen yrityksen kuin Bagdadin rautatien ansiosta antaa tilauksia suosimillensa tehtaille!” (217)...

NB
yhteyksien
lisääntyminen

„Joskin pankit ovat lähentäneet tähän asti eri yrityksiä ja teollisuusaloja 'ohimennen' toimittamalla niille tilaisuuden sattuessa tilauksia, tämä läheneminen on kuitenkin merkille pantava oire siitä, että teollisen suurtuotannon laajetessa yhteydet muodostuvat paitsi moninaisemmiksi, myös mutkallisemmiksi ja näkymättömämmiksi. Eri teollisuusalojen ja yritysten yhteydet ja keskinäiset riippuvaisuussuhteet saavat suurpankeista elimen, joka ilmentää niitä, ja näkymätön yhteys kehittyy yhä suuremmissa määrässä todelliseksi yhteistoiminnaksi” (219)...

NB

89)

!!)) Kuulee valituksia, että pankit „terrorisoivat” — (219—220) — pakottavat (tilausten saannin ehdolla j.n.e.) solmi- maan liikeyhteyksiä tiettyyn firmaan (220).

Sähköteollisuudessa oli erikoinen merkitys pulalla (nähtävästi 1900), ja pankit tehostivat, jouduttivat verraten pienten yri-

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 216—217. Toim.

tysten vararikkoutumista, niiden joutumista suurten kitaan (ss. 230—232). „...Pankit ottivat pois avustavan käden juuri niiltä liikeyrityksiltä, jotka olivat eniten sen tarpeessa, aiheuttaen siten aluksi huimaavan nousun ja sittemmin niiden yhtiöiden toivottoman romahduksen, jotka eivät olleet riittävän kiinteästi sidotut niihin” (232).*

pankit ja yritysten romahtaminen

[sähköteollisuutta koskevat yksityiskohdat eivät kiinnosta. Vrt. „Die Neue Zeitin” *u u d e m p i i n*]

NB

Loewen ryhmä.

Vuonna 1869 perustettiin Loewen ompelukonetehdas, lisäksi tuli asetuotanto, sittemmin (70- ja 80-luvulla) tykit ja kattilat j.n.e. j.n.e., sitten sähköteollisuus, tytäryhtiöt etc. [Jeidelsin kerronta ei ole aivan onnistunutta.]

§:ssä, jossa puhutaan suurpankkien suhtautumisesta kartelleihin (253—258), tekijä on hieman „hajottautunut”, kajonnut liian moniin asioihin. Hän erottaa 4 muotoa: 1) välinpitämättömyys (toisarvoisia kartelleita kohtaan); 2) „ehdoton kiinnostuminen” (254) esim. sellaisiin kuin *hiilikartelleihin* (kartelleihin, jotka ovat „*elinkysymyksiä*” kyseiselle teollisuudelle);

3) kartellin, esim. teräskartellin „autaminen”;

(4) puhtaasti „pankkitoiminnallinen suhde” — esim. „syndikaattikonttorin” järjestäminen „*Schaffhausenscher Bankverein*in” yhteyteen (1899)...

missä tämä eroaa 2. kohdasta? eikö tämä ole „ehdotonta kiinnostumista”?

258—265: kerrotaan *hiiliteollisuuden* keskittymisestä (Thyssen ja muut). Ks. „Die Neue Zeitin”, 1913, otettuja Wernerin parempia ja uudempia tietoja toisesta vihkosta.**

265 ja seur., *s ä h k ö*teollisuus (ks. „Die Neue Zeit” ***). „Pankkien korkeimpana periaatteena on ollut tällöin (90) ennen kaikkea keskittymisen *tietoinen* edistäminen, ja sitä

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 237. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 7—9, vihko „α”. *Toim.*

*** Ks. tätä osaa, s. 316. *Toim.*

ne ovat edistäneet jo aikaisemmin välillisesti, tukemalla menestyviä yrityksiä rahallisesti” (268)...

„Suurpankkien teollisuuspolitiikan muuttumi-
 „muut- || nen lainanantopolitiikasta teollisuuden keskittä-
 tumi- || mispolitiikaksi tuo näkyvästi esiin kolme risti-
 nen” || riitaa nykyaikaisen pankkitoiminnan kehityk-
 sessä” (268)...

|| 1) ...„Suurpankkien keskinäisen kilpailun pro-
 gressiivinen laantumisen on tosiasia” (269)...

|| 2) Pankkien „desentralisaatio” (paikalliset
 haarakonttorit ja yhteys maaseutupankkeihin)
 || johtaa „entistä laajempaan pääomien yhdistymi-
 seen, mikä liittää pankin ja teollisuuden yhdeksi
 || kokonaisuudeksi”...

3) ... „suurempi keskittyminen merkitsee tarkoituksenmu-
 kaisempaa organisaatiota”... (270)

„Tätä tietoisesti ohjatun tuotannon alaa voidaan huo-
 mattavasti laajentaa kehittämällä tuotannollista kombi-
 nointia, minkä eri suuntaviivat ovat havaittavissa sähkö- ja
 suurrautateollisuudessa, ja suurpankit ovat tärkeitä teki-
 jöitä tässä vääjäämättömässä liikkeessä” (270)...

Tällöin pyritään suosimaan erittäinkin *raskasta* teolli-
 suutta (hiili ja rauta) muiden vahingoksi...

NB || „Teollisuuden keskittämiseen ja tarkoitukselliseen
 || johtamiseen tähtäävä suurpankkien pyrkimys on risti-
 riitainen, kun se rajoittuu tiettyihin teollisuusaloihin
 || ja johtaa siten muilla teollisuusaloilla entistä suurem-
 paan suunnitelmallisuuden puuttumiseen” (271).*

Loppu

STILLICH JA „MAAILMANTALOUS”.

KIRJOITUS

91) Tri Oskar *Stillich*. „Kansantaloustieteellisiä tutkiel-
 mia suurteollisuusyrityksestä”. I osa. „Rauta- ja teräs-
 teollisuus”. Berliini 1904.

II. „Kivihiiliteollisuus”. Leipzig 1906.

Pikaisen tutustumisen perusteella huomaan, että kysy-
 myksessä ovat *eri* suuryrityksiä (niiden *tekniikkaa*, *kaup-
 paa*, osaksi työläisten asemaa) käsittelevät *kuvaukset*.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 202. *Toim.*

{ Vain erillisistä yrityksistä. Ei mitään tiivistelmiä }
 { eikä myöskään johtopäätöksiä... }

Kirjallisuusluettelosta otettava huomioon viittaus
J. Germaniin. „*Tehdastyöläisten ammattitaito*”
 „Die Neue Zeitissa”, 21. vuosikerta, II osa, n:o 30
 ((koneiden aiheuttamasta ammattitaidottomien NB
 työläisten syrjäyttämisestä ja koneita ohjaavien
ammattitaitoisten työläisten merkityksen
 kasvusta))

„*Maailmantalous*”— „Vuosikirja ja lukemisto”. Julkaisija Ernst von *Halle*.

I vuosikerta	1906
II	1907
III	1908

Jokaisessa nidoksessa 3 osaa: 1) Kansainvälisiä katsauksia; 2) Saksa; 3) Muut maat.

Katsaukset *huonompia* kuin Neumann-Spallartin, sillä useimmissa ei ole yhteenvetoja, on vain eri maita koskevia tietoja.

Katkonainen, epätäydellinen, puuttuu tiivistelmiä. Ei ole vuosittaisia tietoja (*enimmäältä osaltaan*). Kelpaa vain ehkä erillisten tietojen lähteenä.

Ei ole lainkaan tieteellistä kiinnostusta, jota osoittaa osaksi Calwer „Johdannossaan”, **koko** maailmantalouden *yhteyksien* erittelyyn; ainoastaan muokkamattomia tilastotietoja.

OTTEITA „DIE BANK” AIKAKAUSLEHDESTÄ

„*Die Bank*”, 1912, 2.

„*Herra von Gwinnerin öljymonopoli*” (1032—) (tri Felix Pinner).

Valtiopäivillä 15. III. 1911 hyväksyttiin ||
 miltei yksimielisesti öljymonopolia koskeva ||

(92

vrt.
 s. 13
 tässä
 vihkos-
 sa*

toivomusaloite. Hallitus tarttui tähän „populääriseen” (1032) hankkeeseen. Osoittautui, että pankit... „eivät päässeet yksimielisyyteen saaliista” (1033). Vain „*Deutsche Bank*” kannatti! Muut („*Diskontogesellschaft*” ennen muita) vastustivat osaksi siitä syystä, että katsoivat „*Deutsche Bankin*” saaliin liian suureksi.**

sic!

Pankkien kamppailusta oli etua asialle: „Vasta sitten kun asiasta kiinnostuneet olivat paljastaneet toisensa — ja ne tekivät sen perusteellisesti, mestarillisesti ja tuntien perinjuurin toistensa heikkoudet — kävi mahdolliseksi saada selvyys tästä kysymyksestä” (1034)...

Kuluttajat pelkäävät hurjan korkeita („jättiläismäisiä” 1034) hintoja. „*Standard Oil Company*” oli palvellut *mainosti* kuluttajia.

Öljytrustia vastaan voidaan kamppailla vain *sähkömonopolin* avulla, muuttamalla vesivoima halvaksi sähköksi. Mutta *sähkömonopolin* me saamme vasta sitten, kun se on edullista tuottajille.

„Ja sähkömonopoli saadaan silloin, kun *tuottajat* tulevat sitä tarvitsemaan; juuri silloin, kun kynnykselle saapuu seuraava suuri romahdus sähköteollisuudessa ja kun ne jättiläismäiset, kalliit sähköasemat, joita nyt sähköteollisuuden yksityiset ’konsernit’ rakentavat kaikkialle ja joita varten nämä ’konsernit’ saavat nyt jo tiettyjä erillisiä monopoleja kaupungeilta, valtioilta y.m., eivät kykene toimimaan voittoa tuottavasti. Silloin täytyy ottaa käytäntöön vesivoima; mutta sitä ei voida muuttaa valtion kustannuksella halvaksi sähköksi, se täytyy taaskin luovuttaa ’valtion valvomalle yksityiselle monopolille’, koska yksityisteollisuus on jo tehnyt monia sopimuksia ja saanut varatuksi itselleen suuria palkkioita kallishintaisista höyryvoimalai-

NB
 sic!
 !!

* Ks. tätä osaa, ss. 63—64. *Toim.*

** Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 240—241. *Toim.*

!! || toksistaan, mikä tehnee maankoron liian rasittavaksi valtionjohtoisille ja vesivoimalähteitä käyttäville sähkömonopoleille. Siten oli kalimonopolin laita, siten on öljy-
monopolin laita, siten tulee olemaan sähkö-
monopolinkin laita. Ja valtiososialistiemme, jotka antavat sokaista itsensä kauniilla periaatteella, olisi jo aika lopultakin käsittää, että Saksassa monopolit eivät ole milloinkaan tavoitelleet sellaista päämäärää eivätkä johtaneet sellaiseen tulokseen, että tuottaisivat etua *kuluttajille* tai luovuttaisivat vaikkapa osan yrittäjänvoitostaan *valtiolle*, vaan niiden merkitys on ollut vain siinä, että ne ovat *valtion kustannuksella tervehdyttäneet melkein vararikon partaalle joutunutta yksityisteollisuutta** (1036. Kursivointi tekijän).

„pakkovero”
finanssipää-
omalle

NB
NB

(93

„Standard Oil Company” löi „Deutsche Bankin”, ja tämä solmi sen kanssa 1907 (pakosta) hyvin epäedullisen sopimuksen, jonka mukaan „Standard Oil Company” saattoi ostaa 1912 polkuhintaan „Deutsche Bankin” öljylähteet.

on taulukko
„öljykonser-
nien”

„yhteenpu-
noutumisista”

Ja siksi pä „Deutsche Bank” „pani töpinäksi” saadakseen aikaan monopolin!!

„Diskontogesellschaft” (ja sen „Deutsche Erdöl Aktiengesellschaft”) asettui vastustamaan „Deutsche Bankia” ja valmisteli kaikessa hiljaisuudessa sopimusta „Standard Oil Companyn” kanssa.

„Die Bank”, 1912, 2, s. 695:

„Tilastoa Englannin osakepankeista” { Siirtomaa-
pankit }

mlj.
puntaa

NB || 1890—104 pankkia (osake-), niillä haaraosastoja 2 203. Talletukset 368
1911— 44 ” ” ” 5 417 ” ” 749

Skotlannissa

1890— 10 ” ” 975
1911— 9 ” ” 1 227

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 241—242. Toim.

Irlannissa

1890— 9 pankkia (osake-), niillä haaraosastoja 456
 1911— 9 ” ” ” 739

Siirtomaapankit

NB || 1890— 30 ” ” 1742
 1911— 38 ” ” 3645

„Die Bank”, 1912, 2 (629 ja seur.). Felix Pinnerin
 „Petrolistrategiaa”:

toisaalta saksalaiset („Diskontogesellschaft” ja „Erdöl
 Aktiengesellschaft”) tahtovat yhdistää Romanian (ja Venä-
 jän) „Standard Oil Companya” vastaan;

toisaalta „Standard Oil Company” on
 perustanut *itse* Hollantiin yhtiön („Neder-
 landsche Koloniale Petroleum Maatschap-
 py”) ja ostanut öljylähteitä (ja toimilupia)
 NB || öljytrustit
 jakamassa
 maailmaa || Hollannin Intiassa—isku sen pääviholli-
 selle: *hollantilais-englantilai-
 selle* „Shell”-trustille („Koninklijke
 Shell”) j.n.e.

Taistelu maailman jaosta. „Maailman
 jako”, s. 630.

Hollantilais-englantilaiselle trustille —
 Aasia.

„Standard Oil Companylle” — muu maa-
 ilma.

„Standard Oil Company” haluaa kaapata
kaikki.

Saksalaiset tahtovat (+ Romania + Hol-
 lanti + Venäjä??) pitää puolensa.

„Die Bank”, 1912, 1.

Elo-
 kuva-
 trusti!!

L. Eschwegen „Trustien isänmaallisuus”: Sak-
 sassa on perustettu trusti filminvuokraajien
 ostamista varten! (Pathén firma (Pariisi) tuot-
 taa päivässä 80 000 metriä filmiä hintaan
 markka metriltä. Maailman elokuvateatterit tuot-
 tavat voittoa noin miljardi markkaa vuodessa!!)

(ss. 216—7). Tämä teollisuus on takapajulla Saksassa, erikoisen kehittynyttä Ranskassa. Saksassa on noin 40 elokuvavuokraamoja, jotka ostavat filmejä ja „antavat” niitä elokuvateattereiden omistajille. (On perustettu trusti „Deutsche Filmindustrie Aktiengesellschaft” = „Fiag”, jonka johdossa on valtiopäivämies kansallisliberaali Paasche. Pääoma = 5 miljoonaa markkaa, joista „melkoinen osa” on aiottu käyttää ilmeisesti „perustajanpalkkioon”)... Yritetään monopolisoida. Onnistutaankohan??

(94)

„Die Bank”, 1912, 1 (s. 223 ja seur.), A. Lansburghin artikkeli. „Ruhtinatrustin raha-asiat” (tätä nimitystä käytetään pörssissä ruhtinaiden Fürstenbergin ja Hohenlohen, pohattojen ja rahamiesten, „liikeyrityksestä”). He sijoittivat Boswau ja Knauerin yhtiöön (rakennusyhtiöön) miljoonia, omia ja „Deutsche Bankin”. Mainittu yhtiö haali kokoon lähes 100 miljoonaa markkaa (!! s. 229), epäonnistui monissa uhkarohkeissa yrityksissään ja romahti. „Deutsche Bank” menetti lähes 12 miljoonaa, Fürstenberg noin 8 miljoonaa (s. 226) maksaen kulut ja salaten (s. 226) romahduksen laajuuden. Tekijä kirjoittaa äärettömän kiihtyneenä: „Koko kansantalotemme kehityksessä on jotain Knauer-myryn tapaista” (230)... „Tuskinpa se periaate, jonka mukaisesti he (Boswau ja Knauer) toimivat, eronnee siitä, jota esimerkiksi molemmat suuret saksalaiset sähköteollisuus-konsernit saavat kiittää menestymisestään” (228)... *

„Deutsche Bankin”
todelliset kasvot!!!

ja
sic!!
„sähköteollisuus-konsernit”

Jos Boswau ja Knauer olisivat keinotelleet itsensä kuiville maksattamalla muilla riskin, kaikki olisivat heitä kehuneet ja monet sadat olisivat joutuneet puille paljaille!

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 227. Toim.

„Die Bank”, 1912, 1.

L. Eschwege. „*Kapitalismin siveellistäminen*” (s. 12—). Valtiopäivävaalit. Konservattorien ja demokraattien taistelu. „Samaan aikaan kun kinastellaan siitä, onko hallitusvallan kuuluttava kansalle vai virkamiehistölle, asia on jo kauan sitten ratkennut kolmannen voiman, nimittäin plutokratian hyväksi” (12)... „poliittinen vapaus muodostuu sisällyksettömäksi lauseparreksi valtiossa, missä taloudelliset varallisuuslähteet ovat muuttuneet muutamien yli-ihmisten monopoliksi” (12). Kapitalismia siveellistään: hallintoneuvostoon nimitetään kunnallisneuvoston jäseniä!! (kunta, maakunta j.n.e.). Esimerkiksi „Tempelhofer Feld” osakeyhtiössä — huijausta!! „pikkumaista teeskentelyä” (15) — nämä edustajat saavat niin ikään tantieemia etc. etc. Tuloksena on „sisäinen kiero tilanne” (16)... virkamiehet vetävät „yhtä köyttä plutokratian kanssa” (19)...

„Ulkomaiset pääomansijoitukset Kanadassa”, s. 32 ja seur.

Englantilaisia	>2000 miljoonaa dollaria	
Amerikkalaisia	420	
Ranskalaisia	80	$\left\{ \begin{array}{l} 80 \\ 32 \end{array} \right\}$
Saksalaisia	32	
Belgialaisia	$\left\{ \begin{array}{l} 11,5 \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} 11 \\ \text{—} \\ 123 \end{array} \right\}$
Hollantilaisia		

L. Eschwege. „Erään perustamistoimen historiaa” (s. 420 ja seur.) — lentokenttäyhtiö.

„Flugplatz Johannisthal” Berliinin lähistössä. Johtaja Arthur Müller sai mukaansa ruhtinaita ja prinssijä, otti näiltä miljoonia (osakepääoma = $4\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa), itselleen „vapaaosakkeita”, myi niitä (arviomiehen lausunnon mukaan nämä maapalstat tuottavat hurjan suurta voittoa... 10—20 vuoden kuluessa!), yleensä julkeaa huijausta ja kaikki tämä *tiukasti lain puitteissa!*

Ameri-
kan
pankki-
mag-
naatit...
A. Lansburgh. „Rahatrusti” (s. 432 ja seur.).
„National City Bank” (Rockefeller ja „Standard Oil Company”) määrää noin *miljardin* dollarin suuruisesta pääomasta. „Bankers Trust Company” (Morgan) määrää noin $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ *miljardin* dollarin suuruisesta pääomasta. 2 pankkia — $2\frac{3}{4}$ miljardia dollaria (= 11 miljardia markkaa).*

Tekijä huomauttaa, ettei pankkitoiminnan sääntely ole missään niin tiukkaa kuin Amerikassa („talletus”- ja „arvopaperi”- pankit on erotettu mitä jyrkimmin toisistaan; haaraosastot ovat kiellettyjä; on kielletty antamasta yhdelle henkilölle lainaksi $> 10\%$ pääomasta j.n.e.). Amerikassa on 26 000 „kääpiöpankkia” (438) — ja kaikki tämä on turhaa!! Tosiasiallisia valtiaita ja hallitsijoita ovat *miljardimiehet*. Lakimuutoksien seurauksena on vain heidän herruutensa *muotojen* muuttuminen. (95)

„Die Bank”, 1912, 1, s. 523 ja seur.

L. Eschwege. „Kulttuurilantaa” = saksalaiset siirtolaiset Brasiliassa. Brasilian (samoin kuin Kanadankin) hallituksen hävytön mainostus. Asiamiehille maksetaan 10 markkaa yhdestä siirtolaisesta. Siirtolaisten hyvinvointi valhetta, heidän puutteenalaisuutensa etc. etc. Maita myydään heille *keinotteluhintaan* etc. etc.

„Die Bank”, 1911, 1, s. 1 ja seur.

A. Lansburgh. „Saksa — koroilla-eläjävaltio”.

NB otsikko!

Talletuksia Saksan *säästöpankeissa* = noin $16\frac{1}{2}$ *miljardia* markkaa. Tämä on pääoman muuttamista latenttisesta tilasta näkyvään tilaan, *suurpääoman auttamista*, muuttamista *koroksi* (enimmäkseen hypoteekiksi). Kieltäytymällä hoitamasta rahavarojaan tallettajat „lujittavat suurpääoman maita ja heikentävät pienteollisuuden vastustuskykyä” (8).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 212. Toim.

NB „Saksassa tehdään mielellään pilkkaa Ranskassa havaittavasta taipumuksesta muuttua koroillaeläjäksi. Mutta tällöin unohdetaan, että mikäli se koskee porvaristoa, Saksan olot muodostuvat yhä enemmän Ranskan olojen kaltaiseksi” * (10—11).

Säästöpankeissa olevista summista noin 45 (nähtävästi 45%) muodostuu 3000 markkaa käsittävistä ja sitä suuremmista talletuksista!!

Ibidem, s. 218: saksalaiset pankit

pankkeja	omia pääomia	vieraita pääomia
1883.....160	890	+ 850 (milj. markkaa)
1907.....440	4 450	+ 7 750 ”
+175 %	-- 400 %	+ 812 %

Itävaltalaiset

pankkeja	Miljoonaa kruunua	
	omia pääomia	vieraita pääomia
1883..... 38	500	620
1907..... 53	1 130	3 130
+40 %	-- 126 %	- 405 %

„Die Bank”, 1911, 2, s. 605 ja seur. Alfred Lansburghin „Kaksikymmentä vuotta englantilaista pankkitoimintaa”.

Englannin pankkien kehitys	Pankkeja	Talletukset ja juoksevat tilit	Skotlanti Irlanti		Pääomaa (Englanti + Skotlanti + Irlanti)	Vararahas-tot
			+	milj. puntaa		
1891**	110	408.5	+ 91.6	+ 38.5	69.8	36.4
1911	46	776.8	106.6	62.5	78.7	49.0
Englannin Man-saaren Skotlannin Irlannin	46 2 9 9	pankin haaraosastoja	—		5 218 9 1 242 693	(1910)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 269. Toim.

** Ensimmäisessä sarakkeessa numerotiedot on otettu mainituilta vuosilta, mutta seuraavissa vuosilta 1890 ja 1910. Toim.

s. 813 ja seur. Saksa

	pankkien lukumäärä	omia pääomia (mrd. markkaa)	vieraita varoja	kaikkiaan pank- kien käytössä olevia pääomia	
1872	174	1	1	3 mrd. markkaa	Pankki- toimin- nan ke- hittymi- nen Saksassa
1910	422	5	11	30	

1872... 174 pankista 23:lla oli pääomaa 10 milj. ja >. Niiden hoidossa oli 60% vieraita varoja

1910/1... 422 pankista 53:lla oli pääomaa 10 milj. ja >. Niiden hoidossa oli 82.5% vieraita varoja (s. 818)

Saksa, raudantuotanto 1870: 1 346, 1910: 14 793 tuh. tonnia.¹⁸

L. Eschwege. „Plutokratia ja virkamiehistö” (s. 825 ja seur.) tyypillistä pikkuporvarilliselle reformistille. Pari esimerkkiä:

„Kun Saksassa muutama vuosi sitten syntyi voimakas kartellien vastainen liike Reinin-Westfalenin hiilisyndikaatin itse-pintaisen asennoitumisen vuoksi, valtakunnan hallitus nimitti tiedustelukomission tutkimaan kartellikysymystä. Keskustelussa herätti erikoista huomiota hallitus-neuvos Völker loistavalla asiantuntemuksellaan ja jyrkällä asiallisella esiintymisellään kartellien edustajia vastaan. Kohta sen jälkeen hallitusneuvos Völker otti vastaan Saksan mahtavimman ja suljetuimman kartellijärjestön, Saksan terästeollisuusyhtymän, johtajan suuripalkkaisen viran. Kun hallitus oli näin menettänyt

hyvä esi-
merkki!!
(finanssipää-
oma ja hal-
litus)¹⁹

parhaimman asiantuntijansa, juttu raukesi” (827—8). Ei ole syytä viitata Amerikkaan!

On olemassa „Yksityistä vakuutustoi-
mintaa valvova keisarillinen tarkasta-
jisto”—se on tehnyt paljon yksityisten
vakuutusyhtiöiden toiminnan tarkastuksen
hyväksi. Ja niinpä vakuutusyhtiöt antavat
„tarkastajille” edullisia toimipaikkoja (jo-
pa johtajanvirkoja) houkutellessa heidät
sitien puolelleen. „Ainakin kolme esitteli-
jää” (mainitun valvontaelimen virka-
miestä) „on viime vuosina loikannut keisa-
rillisesta tarkastajistosta vakuutusyhtiön
johtajan tuolille” (831).

„Die Bank”, 1911, 1, ss. 94—5. Uusinta rautateollisuus-
tilastoa:

1000 tonnia

	Saksa	Englanti	Yhdysvallat	Ranska	Venäjä	Maailman tuotanto	
takki- raudan tuotanto	1810	15	158	—	—	—	
	1820	—	—	20	198	1 650	
	1850	—	2 228	564	405	204	4 187
	1870	1 346	6 059	1 665	1 178	360	12 021
	1890	4 625	8 033	9 203	1 962	727	27 427
	1910	14 793	9 664	27 250	3 500	2 870	60 000

„Die Bank”, 1910, 1 (s. 401 ja seur. ...), Alfred Lansburgh.
„Pankki kansantalouden palveluksessa”—kirjoitettu Ries-
serin teoksen johdosta, jonka tekijää Lansburgh moittii
optimistisuudesta ja Saksan pankkien puutteellisuuden
ignoroimisesta.

nykyaikaisen
pankin
„osakkuus”!!

Idem: Alfred Lansburgh. „Osakkuus-
järjestelmä saksalaisessa pankkitoi-
minnassa” (497 ja seur.) ja „Osakkuusjär-
jestelmän vaaroja”. Kumpikaan artikkeli
ei ole antoisa; yleistä; ennestään tunnettua.
Hyvä on ainoastaan „osakkuutta” kuvaava
taulukko (s. 500).

„Die Bank”, 1910, 1, s. 288. Kirjoitus: „Saksalaisten ulkomaiset konsessiot”.

Barmenin kauppakamari kirjoittaa kauppaministerille osoittamassaan raportissa:

„Transvaalin kultakaivoksiin on sijoitettu huomattavan paljon saksalaisia pääomia, mutta siitä huolimatta saksalaisten koneenrakennustehtaiden tavaratoimitukset Transvaalin kultakaivoksille ovat valitettavasti vain vähäisiä, sillä kaivosten teknillinen johto on etupäässä englantilaisten käsissä. Tältä kannalta katsoen olisi tavattoman valitettavaa, jos *Mannesmannin* (Marokossa olevat) „konsessiot sulautuisivat ranskalaiseen vuoriteollisuussyndikaattiin. Voidaan varmasti odottaa, että siinä tapauksessa Marokon kaivosten teknillinen johto joutuu kokonaan ranskalaisten käsiin ja sen seurauksena ei ole mitään toivoa saksalaisten koneiden ja laitteiden toimittamisesta sinne. Olisi auttamaton virhe, jos Marokon vuoriteollisuusyrityksiin sijoitettu saksalainen pääoma luovuttaisi teknillisen johdon ranskalaisten käsiin, kuten tapahtui Transvaalissa englantilaisten suhteen. Saksan koneenrakennusteollisuudelle ei olisi mitään hyötyä sellaisesta Mannesmannin kaivosten käytöstä, ja saksalaisten pääomien sijoittamisesta sinne olisi etua yksinomaan Ranskan koneenrakennusteollisuudelle. Sen sijaan Saksan teollisuudelle olisi mitä suurin merkitys sillä, jos Marokon kaivoksia käytettäisiin edes suhteellisen vähäiseltä osalta saksalaisten teknillisellä johdolla.” (Lainaus ss. 288—289.)

hyvä
esimerkki
finans-
sipää-
oman
osuudes-
ta, merki-
tyksestä
ja poltti-
kasta

98)

„Sotaretki Ranskan suurpankkeja vastaan”, s. 236 ja seur.

Lysisin artikkeli (ensiksi „La Grande Revuessa”, 1906).

Hänen kannattajansa *Jules Domergue'in* kirja „Luottoyhtiökysymys”.

Vastaväitteitä Lysisille — *Testis*. „Ranskan luotolaitosten merkitys”, 1907, kirja („Revue politique et parlementaire’issa” julkaistuja kirjoituksia).

Arvostelu pintapuolista: Lysis muka liioittelee, mutta on pääasiassa oikeassa. Koroillaeläjävaltio = Ranska. Maasta, missä korko-% on pieni, pääoma virtaa maihin, missä korko-% on suuri. Lysis ei ole muka asiantuntija etc. Lysin mukaan pankit perivät 7% välityspalkkiona ulkomaisten arvopapereiden myynnissä!!!

7%!!!

(1910, 2) s. 1200: amerikkalaisen „Kansallisen rahatoimikunnan” tietoja.

Tilastotietoja talletuksista ja säästöistä.

<i>Englanti</i> (milj. puntaa)					<i>Ranska</i> (milj. frangia)			
	Pankki-talletukset		Säästöpankki-talletukset		Pankki-talletukset		Säästöpankki-talletukset	
1880	425	8.4	78	1.6	?	?	1 280	0.9
1888	624	12.4	105	2.0	1 923	1.5	2 762	2.1
1908	1 160	23.2	212	4.2	4 703	3.7	5 226	4.2

<i>Saksa</i>				Yhteenveto (minun)		
	Pankkitalletukset	Luottoyhdistyksissä olevat talletukset	Säästöpankkitalletukset	<i>miljardia markkaa</i>		
				Englanti	Ranska	Saksa
1880	529	364	2 614	10.0	?	3.5
1888	1 142	425	4 550	14.4	3.7	6.0
1908	7 067	2 207	13 889	27.4	7.0	23.1

NB

Ja toimitus huomauttaa, että tätä „näennäistä” kansanvarallisuutta ei pidä samaistaa yleensä kansanvarallisuuteen.

Eduard Engeliä, marraskuussa 1910 kuollutta finanssi miestä, koskevasta kirjoituksesta:

„Monet Berliinin pankinjohtajat ovat päässeet toimeensa vain siksi, etteivät heidän velkojansa ole nähneet mitään muuta mahdollisuutta rahojensa pelastamiseen kuin sen, että autoivat velallisensa ylenemistä virkauralla. Paheksuen sisimmässään hänen kevytmielisyyttään he kehuivat julkisesti hänen

pankinjohtajien karriööri

|| toimeliaisuuttaan omien oikein ymmärtämien-
sä liike-etujen vuoksi” (1202—3).

99) „Die Bank”, 1909, 1, s. 79. Kirjoitus: „Pyrkimystä pankki-
alalle” — virkamiesten siirtyminen pankinjohtajiksi (Wal-
demar Müller, von Klitzing, Helfferich, Schönfeld) ja
teollisuusalalle (Völker, Budde)...

„Kuinka on valtion virkamiehen lahjomattomuuden laita,
kun hänen salainen pyrkimyksensä suuntautuu edulliseen
toimeen Behrenstraßella [‘Deutsche Bank’]?” * (79).

s. 301 ja seur. Alfred Lansburgh. „Bysantismien taloudel-
linen merkitys” — tulinen kirjoitus (pikkuporvarillista
sentimentaalisuutta) plutokratian ja keisarin yhteydenpitoa
vastaan etc.

hyvin
sanottu!

„Muistakaamme Palestiinan-matka ja tuon
matkan välitön tulos, Bagdadin radan rakenta-
minen, tämä kohtalokas ’saksalaisen yritteliäi-
syyden suurteko’, joka on enemmän syyllinen
’piiritykseen’ kuin kaikki meidän poliittiset syn-
timme yhteensä” ** (307).

Ludwig Eschwege. „Kumouksellistavia ten-
dentssejä Saksan rautateollisuudessa”.

teknillinen
vallanku-
mous rau-
tateolli-
suudessa

Malmin- ja raudantuotannon painopiste on
siirtymässä Saksassa Reinin-Westfalenin seu-
dulta Lothringeniin ja Luxemburgiin (lou-
naaseen). Runsaasti fosforia sisältävä malmi
(Luxemburgin ja Lothringenin Minetteerz)
oli aikaisemmin arvotonta. Sen teki erin-
omaiseksi (1) Thomasin menetelmä; (2) säh-
käteräs (*virtakiskot*: 15 vuoden takuu verrat-
tuna entisten 9 vuoteen). Luxemburgin ja
Lothringenin alueella on 2 miljardia
tonnia malmia (Saksan nykyisen kulutus-
normin mukaan 200 vuodeksi) (ss. 316—317).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 229. Toim.

** Sama. Toim.

A. Lansburgh. „Kuinka suuri on Saksan kansallisuus?”, s. 319 ja seur.

Arvostellaan Steinmann-Bucherin tunnettua teosta ja hänen laskelmaansa: 350 miljardia markkaa (190—200 — Lexis ja Schmoller; Englanti — 250—300, Ranska — 200—225). Steinmann-Bucherin laskelman tärkein luku (a) = „kiinteää ja irtainta yksityisomaisuutta” 180 miljardia, on *2 tai 3 kertaa* (s. 324) todellista suurempi, sillä hän (ja *Ballod* (s. 322) ei huomannut sitä!!) otti *vakuutuskirjat* (162.6 miljardia ja pyöristi luvun 180:ksi!!), vaikka vakuutus otetaan aina sen mukaan, paljonko tulee maksamaan *uusintaminen*, eikä todellisen arvon mukaan. „He tekivät saman virheen, minkä tekisi vanhojen tavaroiden kauppiaa, jos hän aikois inventoida varastossaan olevat vanhat huonekalut ja vaatteet uusien hinnan mukaan” (325). Steinmann-Bucher on tehnyt joukon muitakin virheitä!!!

Saksan kansallisuus (350?? miljardia)

Ludwig *Eschwege*. „Sementti”. 115 ja seur. (1909, 1).

Vahvasti kartelloitunut teollisuuden ala. Monopolihinnat (vaunulastin *omakustannushinta* 180 markkaa, myyntihinta 280 markkaa!! 230 markkaa!!). Vaunulastin myyntihinta kuljetusmaksu mukaan luettuna 400 markkaa!! Voitto-osingot 12—16%. Kilpailu yritetään tukahduttaa kaikin keinoin: valheellisia tietoja huonosta asiailasta, nimettömiä lehti-ilmoituksia (kapitalistit! varokaa sijoittamasta varojanne sementtitehtaisiin!!); „*sivullisten*” ostaminen (esimerkkejä: 60 — 80 — 150 tuhatta markkaa „luopumisesta”: s. 125). Kartellit alueellisia: Etelä-Saksan, Ylä-Sleesian, Keski-Saksan, Hannoverin, Reinin-Westfalenin, Pohjois-Saksan ja Elben alajuoksun syndikaatit.*

miten syndikaatit hoitavat asioita?

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 201. *Toim.*

„Die Bank”, 1909, 2. Eugen Kaufmannin artikkelit *Ranskan pankeista*. 3 suurta — „Crédit Lyonnais”, „Comptoir National”, „Société Générale”.

NB		Kolmella yhteensä: 1908 — 749,1 miljoonaa frangia (pääomat + vararahastot) ja 4058 miljoonaa talletuksina (yleensä vieraista varoja).
johtajien ja johtokunnan jäsenten tulot		Johtokunnissa (hallinnollisissa neuvostoissa) jäseniä 13—15—17. Heidän tulonsa 500 000—750 000 (!!)
„tiedotuspalvelu”		Lyonnais”) (s. 851). „Crédit Lyonnais’illa” on „ rahataloudellinen tiedotuspalvelu ” — > 50 henkeä (insinöörejä, talous-, laki-, tilastomiehiä etc.) — tulee maksamaan 0,6—0,7 miljoonaa frangia vuodessa (tutkimuskohteina eri maiden teollisuusyritykset, rautatiet j.n.e., kokoa tietoja y.m.). Tämän palvelun kahdeksan osastoa: 1) teollisuus; 2) rautatiet ja laivayhtiöt; 3) yleinen tilastointi; 4) arvopapereita koskevat tiedot; 5) tilikertomukset j.n.e. Leikkeitä finanssialan lehdistä ja aikakausjulkaisuista kautta maailman j.n.e. j.n.e.*

100) Haaraosastoja (Ranskassa) (1908) (s. 857):

		Parisi ja ympäristö	maaseutu	kalkkiaan	ulkomailta		
Ranskan suurpankit		„Crédit Lyonnais”	53	192	245	22	
		„Comptoir National”	51	140	191	23	(enimmäkseen siirtomaissa) (s. 954)
		„Société Générale”	89	636	725	2	
			193	968	1 161	47	Σ minun

„Société Générale’illa” on m.m. 222 liikkuvaa asioimistoa maaseudulla (avoinna 1—2 kertaa viikossa toripäivinä).

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 215. Toim.

Henkilökunta: juoksupojat (grooms) 13—16-vuotiaita — 30—40 frangia kuukaudessa, 16 vuotta vanhemmat alimmat palveluskuntalaiset — 60 frangia kuukaudessa. Edelleen noin 2 000—2 400 frangia vuodessa. „Crédit Lyonnais'n” osastopäälliköt — noin 40 000 frangia vuodessa.

Henkilökuntaa

„Crédit Lyonnais'ssa”	noin 5 000
„Comptoir Nationalissa”	4 000
(siinä luvussa Pariisissa	2 500)
„Société Générale'issa”	7 000
(siinä luvussa Pariisissa	1 000)
m.m. naisia	300—400...

s. 1101 (1909, 2). Kirjoitus *Bagdadin rautatiestä* siinä hengessä, että on syntynyt „hankauksia” Englannin kanssa etc., $\frac{1}{2}$ miljardia Saksan varoja tuntemattomaan maahan, hankauksia Englannin ja Ranskan kanssa, ei ole edes yhden krenatöörin hengen arvoinen, „kohtalokasta seikkailupolitiikkaa” etc. etc.

Bagdadin rautatie
suhtautuminen siirto-
maapolitiikkaan

s. 799. Kirjoitus: „Pankkitoimi ammattitilastoissa”.

(Ryhmät)	(sulkeissa naisten lukumäärä)		
	<u>1882</u>	<u>1895</u>	<u>1907</u>
(1 ja 2) pankkiirit, pankinjohtajat etc.....	6 896 (148)	7 719 (195)	11 070 (185)
(3) pankki- (ja säästöpankki-) virkailijat.....	12 779 (95)	23 644 (444)	50 332 (2 728)
(4 ja 5) harjoittelijat, vartijat, avustajina toimivat perheenjäsenet y. m. s.	<u>6 207 (56)</u>	<u>5 268 (170)</u>	<u>9 275 (382)</u>
Σ	<u>25 882 (299)</u>	<u>36 631 (809)</u>	<u>70 677 (3 295)</u>
100 (1 ja 2) kohti tulee (3)... [100 isäntää kohti palveluskuntaa:]	182. ₆	304. ₈	471. ₄

pankit, niiden taloudellinen rakenne

Alfred Lansburgh. „Saksalainen pääoma ulkomailla”, s. 819 ja seur. „Die Bank”, 1909, 2.

		1889	1908	lisäys %:ssa	
NB Kautsky NB					
	Romania.....	48.2	70.8 +	47	
	Portugali	19.0	32.8 +	73	
	„Velallismaat” (Saksan)	60.7	147.0 +	143	
	Brasilia.....	48.7	84.5 +	73	
	Chile	28.3	52.4 +	85	
	Turkki.....	29.9	64.0 +	114	
		$\Sigma = 234.8 \quad 451.5 + 92\% \leftarrow$			
näitä summia tekijä ei esitä:	Raha- taloude- lisesti itsenäiset maat	Iso-Britannia 651.8	997.4	53	
		Ranska	210.2	437.9	108
		Belgia.....	137.2	322.8	135
		Sveitsi	177.4	401.1	127
		Australia	21.2	64.5	205
		Hollannin Intia	8.8	40.7	363
			$\Sigma = 1\ 206.6 \quad 2\ 264.4 + 87\% \leftarrow$		
				näitä summia tekijä ei esitä	

101)

vrt. Kautsky
(ja Spectator)

Ja kirjoittaja tekee johtopäätöksen:

„Aivan varmaa on, että on kerrassaan virheellistä luulla muodossa tai toisessa tapahtuvaa pääomien sijoittamista ulkomaille erittäin tehokkaaksi saksalaisten valmisteiden eduksi toimivaksi voimaksi ja pitää sitä saksalaisen kauppatoiminnan pioneerina” (828).

erikoisesti
tämä
NB!!
Minun lisäyk-
sent:

Lainasopi-
musvuodet:
1890/1

(Kirjoittaja ei ole tehnyt yhteenvetoja, sillä ne kumoavat hänen väitteensä!!)

Mutta sitäkin vakuuttavammin kumoavat kirjoittajan väitteen lainojen ja vientikaupan suhdetta osoittavat konkreettiset, hänen itsensä esittämät numerotiedot (ss. 826 ja 827)**:

„V. 1890/1 solmittiin Romanian lainasopimus Saksan pankkien välityksellä, jotka jo edellisinä vuosina olivat antaneet

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 281. Toim.

** Sama, s. 282. Toim.

luottoa sen laskuun. Laina käytettiin pääasiassa rautatietarpeiden ostamiseen, joita saatiin Saksasta. V. 1901* oli Saksan vienti Romaniaan 55 milj. markkaa. Seuraavana vuonna se aleni 39.4 milj. markkaan ja aleni keskeytyksin 25.4 miljoonaan v. 1900. Vasta aivan viime vuosina on uudelleen saavutettu vuoden 1891 taso — kahden uuden lainan avulla.

Saksan vienti *Portugaliin* oli noussut vuosien 1888/9 lainojen johdosta 21.1 milj. markkaan (1890), sitten se kahtena seuraavana vuotena aleni 16.2 ja 7.4 miljoonaan ja saavutti entisen tasonsa vasta v. 1903.

Vielä kuvaavampia ovat tiedot Saksan ja *Argentiinan* välisestä kaupasta. Vuosien 1888 ja 1890 lainojen johdosta Saksan vienti Argentiinaan kasvoi 60.7 milj. markkaan v. 1889. Kahta vuotta myöhemmin se oli vain 18.6 milj. markkaa, ei edes kolmatta osaa entisestä. Vasta v. 1901 saavutettiin ja sivuutettiin vuoden 1889 taso, mikä johtui uusista valtion ja kaupunkien lainoista, rahojen myöntämisestä sähkötehtaiden rakentamiseen ja muista luotto-operaatioista.

Vienti *Chileen* kasvoi vuoden 1889 lainan johdosta 45.2 milj. markkaan (1892) ja laski sitten vuoden kuluttua 22.5 milj. markkaan. Saksan pankkien välityksellä v. 1906 solmitun uuden lainan jälkeen vienti kohosi 84.7 milj. markkaan (1907) ja aleni jälleen 52.4 miljoonaan v. 1908.”

?
?
1888/9

1888
1890

?
1889

1906

(102

kummallista, ettei kirjoittaja huomaa, että nämä tosiasiat kumoavat hänen väitteensä ehdottomasti: vienti lisääntyy nimenomaan lainansaannin jälkeen ja sen seurauksena (infolge)

* Lansburghin virhe. Pitää olla — 1891. Toim.

Lansburghin pikkuporvarillinen näkökanta:
 „Ja siitä” (jos ulkomaille vietävä pääoma jäisi kotimaahan) „olisi etua Saksan teollisuustoiminnalle ei ainoastaan määrän, vaan myös jakautumisen kannalta. Pääoma jakautuisi vapaasti monille teollisuusaloille, virtaisi moniin uumiin, kun sitä vastoin ulkomailta se virtaa takaisin, kuten kokemus osoittaa, muutamien etuoikeutettujen tilauskirjoihin, minkä lisäksi heidän on maksettava vielä kallis hinta etuoikeuksistaan. Krupp voisi kertoa yhtä ja toista siitä, monenko miljoonan lisämenoilla, joita sanotaan milloin lahjomaksi, milloin joksikin muuksi, joudutaan tukemaan saksalaisten luottotoimintaa ulkomailla. Sen sijaan pääoman luonnollisella jakautumisella, joka hyödyttäisi mahdollisimman monia teollisen toiminnan aloja, on huomattava merkitys Saksan koko teollisuuden kehitykselle” (824—5).

!! ||| „sai suosittetuksi” Krupp!!!
 helmi!!
 „luonnollinen”!!
 ha ha

||| „sopuuh-taisuus” |||

„...Tuotanto, joka täten uusiintuu jatkuvasti omin voimin” (kun pääoma käytetään kotimaassa), „on jatkuvan *sopuuh-taisen* kehityksen tae” * (825).

Pääoman vienti *ei* tee kauppasuhteita *pysyviksi*:
 sitähän kirjoittaja tahtoo todistaa esimerkeillään,
 ss. 826—7, jotka olen lainannut edellä: ss. 101—102
 tässä vihkossa.**

**Levy
 versus
 Liefmann** ||| *A. Lansburgh: „Nykyaikaisen yrittäjätoiminnan tendenssejä”* („Kaksi kirjaa”), s. 1043 ja seur. Kirjoituksessa käsitellään *Levyn* teosta „Monopolit ja trustit” ja *Liefmannin* teosta „Finanssi- ja teollisuusyhtiöt”. *A. Lansburgh* on aivan oikeassa sanoessaan, että kummatkin ovat yksipuolisia: *Levy* käsittelee keskittymisen *teknillistä* voimaa, *Liefmann* — finanssien (oligarkian) riistovoimaa.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 282—283. *Toim.*

** Ks. tätä osaa, ss. 166—168. *Toim.*

„Teollisuuselämän enenevä 'arvopaperisoituminen' ('Effektifizierung') pakottaa entistä jättiläismäisempiin yhteenliittymiin tuotannossa, supistaa itsenäisten tuottajien lukumäärää ja tarjoaa erälle, mikäli he eivät halua myydä jollekin yhdelle jättiläistrustille määräysoikeuttaan, paremman mahdollisuuden liittyä yhteen kaiken uudelleen ilmaantuvan kilpailun tukahduttamiseksi. Juuri tätä Levy ja Liefmann eivät ole sanoneet teoksissaan ja kuitenkin se näkyy niissä selvästi. Kenties joku kirjoittaa meille tältä pohjalta kirjan, jonka kirjoittaminen olisi niin tuiki tarpeellista: kirjan, joka kuvaa, miten arvopapereilla manipuloiva oligarkia tukahduttaa tasavaltaista talouselämää" (1051—1052).

Kehitys johtaa toisinaan keskittymisen kautta kartelleihin (Levy on osoittanut tämän *erittäin* selvästi). Mutta *ei* aina. „Arvopaperien vaihdon" kautta se on johtanut väliin *heti* trustiutumiseen, esimerkiksi „siirtomaiden rautatie-rakennustoiminnassa"... Teknillinen keskittyminen on edistyksellistä tekniikassa; finanssitoiminnan keskittyminen voi lujittaa ja *lujittaakin* monopolipääoman kaikkivaltaa tekniikan *pysyessä takapajuisena*...

HUOMAUTUKSIA ((FINANSSIPÄÄOMASTA YLEENSÄ))

Vienti siirtomaihin (ja rahataloudellisesti epäitsenäisiin maihin) versus vienti itsenäisiin maihin:

Olettakaamme, että jälkimmäinen on *sekä* edellistä suurempi *että* nopeammin kehittyvää. Todistaako tämä, etteivät siirtomaat eikä *rahataloudellisten* riippuvaisuussuhteiden verkko ole „mikään välttämättömyys"? (K. Kautsky). Ei todista, sillä (1) myös itsenäisiin maihin suuntautuvassa viennissä (vientikaupan sisällä) kasvaa kartellien, trustien, dumpingviennin osuus...

(2) Finanssikapitalismi ei poista kapitalismin alempia (kehittymättömpiä,

NB:
 finanssi-
 pääomasta
 ja sen
 merkityk-
 sestä

takapajuisempia) muotoja, vaan kasvaa niistä, niiden päälle...

(3) „Normaalin” ja monopolistisen myynnin, ergo „normaalin” ja monopolistisen viennin välillä on olemassa tietty suhde. Kapitalistit eivät voi olla myymättä joukkotuotteita (staple) miljoonille työläisille. Merkitseekö tämä, ettei heidän „ole välttämätöntä” saada kruunulle, rautateille etc. suorittamistaan „toimituksista” ekstravoittoa?

(4) Etuoikeuksiin ja monopoliin perustuvista myyntikaupoista koituva ekstravoitto korvaa „normaalien” myyntikauppojen liikevoiton pienuuden.

(5) Vertaa pankkeihin: „normaaleilla” luotto-operaatioilla saadun liikevoiton pienuuden (liikevoittoa ei saada väliin ollenkaan) korvaa lainanvälitys- ja perustamistoimista ja muusta sellaisesta koituva ekstravoitto.

(6) Keskittyneiden likeyritysten korkeatasoinen tekniikka ja finanssihuijauksen „korkeatasoinen tekniikka”, finanssipääoman „korkeatasoinen” (itse asiassa halpamainen) sorto-„tekniikka” ovat erottamattomassa yhteydessä toisiinsa kapitalismin oloissa. K. Kautsky tahtoo katkaista tuon yhteyden, „kirkastaa” kapitalismia, ottaa hyvän ja heittää pois pahan, se on „marxilaisuudeksi naamioitua” „nykyaikaista proudhonismia”, pikkuporvarillista reformismia.

$\Sigma\Sigma$ = finanssipääoma (monopolit, pankit, oligarkia, lahjonta etc.) ei ole kapitalismin satunnainen kasvettuma, vaan kapitalismin väistämätön jatko ja tuote... Eivät yksinomaan siirtomaat, vaan myös (a) pääoman vienti; (b) monopolit; (c) rahataloudellisten yhteyksien ja riippuvaisuussuhteiden verkko; (d) pankkien kaikkivalta; (e) toimiluvat ja lahjonta etc. etc.

TSCHIERSCHKY. „KARTELLI JA TRUSTI"

Tri S. *Tschierschky*. „Kartelli ja trusti (Vertaileva tutkielma niiden olemuksesta ja merkityksestä)". Göttingen 1903 (s. 129). (104)

(Arvokasta vähän. Kartelleja puolustelemaa porvarillista lörpöttelyä — saksalainen, oma, pienempi, hitaammin! — trusteja vastaan)...

Tekijä on mitä arkipäiväisin poroporvari. „Käytännön mies" = ollut syndikaattien ja kartellien palveluksessa.

s. 12, huom. 1. Amerikkalainen spriiitlaamotrusti sulki 80:stä ostamastaan tismaasta 68.

s. 13: „United States Steel Corporationilla" || $\frac{1}{3}$ milj.
on „miltei $\frac{1}{3}$ miljoonaa työ- || työläistä
läistä".

Sen pääomat (1902) osakkeina=800 miljoonaa dollaria ||
obligatioina 553 " " || malli!!

Tuotanto: rautamalmia—13.3 miljoonaa tonnia

koksia 9.1 " "

takkirautaa etc. 7.1 " *

terästä 9.0 " "

kiskoja 1.7 " "

j. n. e.

s. 19 — kartellit ja trustit alkoivat kehittyä || 19. vuosi-
„19. vuosisadan viimeisellä kolman- || sadan vii-
neksellä tai neljänneksellä" || meinen $\frac{1}{3}$
tai $\frac{1}{4}$

s. 31 — *Yhdysvalloissa* yksi kutoja hoitaa
16 kutomakonetta (Northropin vuo-
den 1895 parannetut koneet).

s. 56 — „...,Kartelliajatus ei ole oikeastaan ||
mitään muuta kuin osuustoiminta- || ha ha!
aateen soveltamista ja mukautta- ||
mista nykyaikaiseen teollisuustuota- ||
toon"...

„Johtopäätökset"

„...,Aikaisempien tutkimusteni perusteella ||
olen varma siitä, että trusti vakiinnuttaa ka- || kuvaavaa!
pitalistisen suuryrityksen hyvät ja varsinkin || (arem-
huonot puolet siinä mielessä, että rynnätään || min!)

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 197. Toim.

eteenpäin taakse vilkaisuilla ja pysähtymättä, kun sitä vastoin kartellipolitiikan pyrkimyksenä on pikemminkin hillitseminen ja jakaminen. Jos maailmanmarkkinoilla olisivat vallitsevina suuret kansalliset trustit, niin siellä käytäisiin äärimmäisen ankaraa, laajalle ulottuvaa taistelua hinnoista ja menekistä... Samalla kartellit voivat ja niiden pitääkin huolehtia teknillisestä ja taloudellisesta edistyksestä samassa mitassa kuin vapaa kilpailu, joskaan ne kenties eivät joudata sitä niin ylettömästi kuin trustit" * (128).

!!!
ei ole jou-
dutetta-
va!!!

HEYMANN. „SEKATUOTANTOLAITOKSET”

105) Hans Gideon *Heymann*. „Sekatuotantolaitokset Saksan suurrautateollisuudessa”. Stuttgart 1904 („Münchenin kansantaloudellisten tutkielmien” 65. vihko).

Kokoelma tietoja (enimmäkseen melko irrallisia) suur-
tuotannon, varsinkin „sekatuotannon”, t.s. perättäiset, eri
tuotantovaiheet yhdistävän tuotannon, etuisuuksista...

„Kruppin yhtiön edustaja sanoi rautateolli-
suutta tutkivalle komissiolle (Pöytäkirjat (1878),
s. 82): 'En luule, että tehdas, joka tuottaa
20—30 tuh. tonnia (vuodessa), voisi pitää
hyvä esi- puolensa tehdasta vastaan, joka tuottaa
merkki!! 100—150 tuh. tonnia'. 25 vuotta myöhemmin
Carnegie katsoi välttämättömäksi tuottaa 20 ker-
taa enemmän kuin 150 000 tonnia ('Toimien
valtakunta'. New York, Doubleday, Page & Co.,
1902, s. 233): 'Konserneilla, jotka tuottavat
terästä tuhat tonnia päivässä, on hyvin vähän
mahdollisuuksia vastustaa konsernia, joka tuot-
taa kymmenen tuhatta'” (s. 232, huomautus).

kartellien edelly- Pääoman kasvu ja „immobilisaatio” (NB) on
tys... monopolien ja kartellien tärkeimpiä edellytyk-
siä.

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 209. *Toim.*

„Sekatuotantolaitokset kuuluvat usein useampaan kuin tusinaan kartelleita, kuten Völkerin mielenkiintoisesta tau-
lukosta ilmenee”... (249)...

? Völker? Rautakartellit? <i>Joulukuu 1903</i> (missä?) (s. 256)...	—?
---	----

„Huomaamme... samaa kaikkialla täysvalmisteiden tuotannossa. Yksipuoliset yritykset tuhoutuvat materiaalien kalliiden hintojen rusementina, kun valmiiden tuotteiden hinnat ovat samanaikaisesti huokeita, jota vastoin sekatuotantolaitokset ansaitsevat kyllin hyvin materiaalien kalliiden hintojen ansiosta ja saavat valmisteensa markkinoiduiksi näiden huokeiden hintojen vuoksi; suurtehtaat näet välttävät suhteettoman kalliita hintoja peläten niiden myöhempää väistämätöntä laskua, kun taas pienet tehtaat pyrkivät hyvinä aikoina kohottamaan niitä kuin hullaantuneet. Amerikan suuri Terästrusti noudattaa aivan samantyyppistä politiikkaa”. (256).

Kilpailu on nyt poistettu. Jäljellä on 2—3 tusinaa suurtehtaita. Johtavia — Thyssen, Lueg ja Kirdorf (261): „2 jättiläisyhtymää”: „Kohlensyndikat” ja „Stahlsyndikat” ((87.5% teräksen tuotannosta)) „on hallitseva kaikkia”.
— — — Tuotantovälinemonopoli. Maat ostettu (hiili ja malmi).

„Johtaja valvoo perusyhtiötä” (kirjaimellisesti — „emäyhtiötä”); „se vuorostaan hallitsee siitä riippuvia yhtiöitä (‘tytäryhtiöitä’); nämä viimeksimainitut — ‘tyttärentytäryhtiöitä’ etc. Tällä tavoin voidaan, tarvitsematta omistaa kovinkaan suurta pääomaa, hallita tavattoman laajoja tuotannonaloja. Tosiaankin, jos se seikka, että omistetaan 50% pääomasta, on aina riittävä osakeyhtiön valvontaan, niin johtajan tarvitsee omistaa vain yksi miljoona, kun hän jo voi valvoa ‘tyttärentytäryhtiöiden’ 8-miljoonaista pääomaa. Mutta jos tämä ‘kietoutuminen’ menee pitemmälle, niin miljoonalla voidaan valvoa 16 milj., 32 milj. j.n.e.”* (ss. 268—9).

parem-
min
kuin
Liefman-
nilla
ja
aikai-
sem-
min

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, s. 220. Toim.

Lopputulokset:

„Yhtäältä ovat jääneet jäljelle suuret kivihiiliyhtiöt, joiden hiilentuotanto on muutamia miljoonia tonneja ja jotka ovat lujasti järjestyneet hiilisyndikaattiinsa, ja sitten näihin läheisesti liittyneet suuret teräsvalimot teräsyndikaatteineen. Nämä jättiläisliikkeet, jotka tuottavat vuosittain 400 000 tonnia” (tonni = = 60 puutaa) „terästä, valtavan suuret määrät malmia, hiiltä ja valmiita terästuotteita ja joilla on 10 000 työläistä, jotka asuvat tehdas-asutusten kasarmeissa, nämä jättiläisliikeryritykset, joilla väliin on omat rautatiet ja satamat, ovat tyypillisiä Saksan rautateollisuuden edustajia. Ja keskittyminen menee yhä pitemmälle. Eri liikeyritykset kasvavat yhä suuremmiksi, yhä suurempi määrä saman teollisuusalan tai eri teollisuusalojen liikkeitä yhtyy jättiläisyrityksiksi, joita tukee ja johtaa puoli tusinaa Berliinin suurpankkia. Saksan vuoriteollisuuden suhteen on Karl Marxin keskittymisoppi tullut täsmälleen todistetuksi oikeaksi; tosin tämä koskee maata, jossa teollisuus on suojattu suojelustulleilla ja liikennetariffeilla. Saksan vuoriteollisuus on kypsyyntynyt pakkoluovutettavaksi” * (278—9). (Kirjan 5. luvun loppusanat.)

NB

Ks. s. 108.

108) Heymannin tilastoa:

24 sekatuotantoyritystä (näiden 24:n joukossa — Krupp, Stumm, „Deutscher Kaiser” (Thyssen), „Avmetz Friede” j.n.e. j.n.e., kaikki „johtavat”)

		<i>tuh. tonnia</i>	(1902) yhteensä Saksassa
niiden tuotanto:	Rautamalmi	6 934	17 963
	Kivihiili	(+?)	
	Takkirauta	13 258 = 12,6 %	107 436
		5 849	8 523
	Teräs	(+?)	
	8 215	7 664(?)	

* Ks. V. I. Lenin, Teokset, 22. osa, ss. 192—193. Toim.

(toimivat)	Masuunit	147=58,8%	250
	Marttinueunit	130=38,8	335
	Työläisiä	206 920 ?	?
	Pääomaa	581,4 milj. markkaa	
+	vararahastot	121,9 ” ”	

Suurtuotannon kasvu Saksan rautateollisuudessa

Takki- rauta	Toimivia tuotanto- laitoksia		Tuotanto (milj. tonnia)		Työläisiä (tuhatta)		Tuotos työläistä kohti (tonnia)	Työläisiä yhtä laitosta kohti
		%		%		%		
	1869—203	100	1,4	100	21,5	100	65,6	105,8
	1880—140	69	2,7	194	21,1	98	129,2	150,8
	1900—108	53	8,5	605	34,7	162	245,2	321,7

Heymannilta otettujen lainausten loppu.

Loppu.

IMPERIALISMIKYSYMYKSEEN

I m p e r i a l i s m i k y s y m y k s e e n :

Aiheet: (osapuilleen)

- 5.1. Finanssipääoma.
- 4.2. Pankit.
- 2.3. Kartellit ja trustit.
3. Monopoli.
- 1.4. Keskittyminen ja suurtuotanto.
- 6.5. Pääoman vienti.
- 7.6. Siirtomaat. Niiden merkitys.
- 8.7. Siirtomaiden historiaa.
- 9.8. Maailman jako.

Kansainväliset trustit
siirtomaat
Calwer

- 10.9. Vapaa kilpailu versus imperialismi.
- 11.10. Takaisinko vapaaseen kilpailuun vai eteenpäin hävittämään imperialismia ja kapitalismia?

- 12.11. Ultraimperialismiko vai interimperialismi?
12 bis: Kasvun epätasaisuus.
- 13.12. Hobson, Kautsky, imperialismi.
- 14.13. Imperialismin apologeetat ja pikkuporvarilliset arvostelijat.
- 15.14. Parasitismi imperialistisissa maissa... („mätäneminen”) („koroillaeläjävaltio”).
- 16.15. Työväenliikkeen lopullinen hajaantuminen... [„imperialismi ja opportunisti”].
- { 17.16. Diplomatia ja ulkopolitiikka 1871—1914.
- { 18.17. Kansallisuuskysymys imperialismin kaudella.
- 19.18. *Yhteenpunoutuminen* versus „*yhteiskunnallistuminen*” (vrt. Riesser).
 „Imperialismi”-käsitteen ainesosat.

Likipitäen näin:

- { 1. I monopoli keskittymisen lopputuloksena
- { 2. II pääoman vienti (tärkeintä)
- { 4. III { maailman jako { (α) kansainvälisen pääoman yhteissopimukset
- { 5. IV { { (β) siirtomaat
- { 3. V pankkipääoma ja sen „johtolangat”
- { 6. VI vapaakaupan ja rauhanomaisen vaihdon muuttuminen väkivaltapolitiikaksi (tullit; anastukset etc. etc.).

Hilferdingin puutteellisuudet:

- 1) Rahaa koskeva teoreettinen virhe.
- 2) Sivuuuttaa (miltei kokonaan) huomiotta maailman jaon.
- 3) Sivuuuttaa huomiotta finanssipääoman ja parasitismien suhteen.
- 4) „ „ imperialismin ja opportunistien suhteen.

„Imperialismi kapitalismin korkeimpana (nykyisenä) vaiheena”.

Likipitäen näin:

I kolme tärkeintä (täysin itsenäistä) maata

nämä		{	Englanti	}	
			Saksa		
6		{	Yhdysvallat	}	
			II tott sijaiset		{
			(ensiluokkaiset, mutta		Ranska
			eivät aivan itsenäiset)		Venäjä
					Japani
			III Italia		
			Itävalta-Unkari		